

Loopbaanmonitor Onderwijs 2012

Onderzoek naar de arbeidsmarktpositie
van afgestudeerden van de
lerarenopleidingen in 2011

Beleidsonderzoek
Arbeidsmarkt en
Personeelsbeleid
Onderwijs

drs. H. van Leenen
drs. F.E.M. Berndsen

Regioplan Beleidsonderzoek
Nieuwezijds Voorburgwal 35
1012 RD Amsterdam
Tel.: +31 (0)20 - 5315315
Fax : +31 (0)20 - 6265199

Amsterdam, januari 2013

VOORWOORD

Via de Loopbaanmonitor Onderwijs wordt jaarlijks nagegaan waar pas afgestudeerden aan de lerarenopleidingen terechtkomen. Deze monitor is een belangrijk onderzoek om zicht te houden op de arbeidsmarktpositie van pas afgestudeerde leraren. De vraag is in hoeverre zij in het onderwijs gaan werken of niet en of er verschillen zijn tussen verschillende groepen afgestudeerden. Ook is het van belang om zicht te krijgen op hoe het leraren in het onderwijs bevalt en daarnaast te achterhalen waarom pas afgestudeerden niet in het onderwijs zijn gaan werken.

RegioPlan heeft in opdracht van het ministerie van OCW de Loopbaanmonitor Onderwijs 2012 uitgevoerd. Hiervoor hebben we in april 2012 alle mensen benaderd die in het jaar 2011 voor het eerst afstudeerden aan een lerarenopleiding en hun gevraagd een internetenquête in te vullen. In oktober 2012 heeft een vervolgmeting plaatsgevonden.

Graag willen we alle betrokkenen bij dit onderzoek bedanken. We denken daarbij allereerst aan de pas afgestudeerden zelf. Zonder de moeite die zij hebben genomen om de vragenlijst in te vullen, was dit onderzoek niet tot stand gekomen. Daarnaast willen we DUO bedanken voor hun medewerking met betrekking tot het samenstellen van een populatiebestand en de verzending van de uitnodigingsbrieven. Als laatste willen we de directie Leraren van het ministerie van OCW en CAOP Research bedanken voor hun deskundig commentaar en advies bij de begeleiding bij dit onderzoek.

Heidi van Leenen (onderzoeker)
Francien Berndszen (projectleider)

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting	I
1 Inleiding	1
1.1 Onderzoeksvragen.....	1
1.2 Onderzoeksofzet en dataverzameling	2
1.3 Respons en representativiteit	3
1.4 Leeswijzer	4
2 Situatie na afstuderen	7
2.1 Arbeidsmarktpositie na afstuderen	7
2.2 Werkzaam binnen het onderwijs.....	11
2.3 Werkzaam buiten het onderwijs.....	16
2.4 Overig.....	18
2.5 Verschillen naar achtergrondkenmerken	19
3 Wens om in het onderwijs te (blijven) werken	25
3.1 Voortzetting loopbaan in het onderwijs.....	25
3.2 Wens om in het onderwijs te werken	26
3.3 Op zoek naar een (andere) baan.....	29
4 Werkklimaat en begeleiding	31
4.1 Werkklimaat algemeen	31
4.2 Begeleiding	34
4.3 Voorbereidingstijd	37
Literatuur	39
Bijlagen	41
Bijlage 1 Respons en representativiteit	43
Bijlage 2 Tabellen bij hoofdstuk 2	49
Bijlage 3 Tabellen bij hoofdstuk 3	59
Bijlage 4 Tabellen bij hoofdstuk 4	65
Bijlage 5 Opmerkingen van respondenten.....	69
Bijlage 6 Analyse CBS-microdata: cohort 2009 en 2010.....	71
Bijlage 7 Analyse CBS-microdata: cohort 2000, 10 jaar na afstuderen	81

SAMENVATTING

Achtergrond onderzoek

In mei 2011 presenteerde de toenmalige minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) het actieplan Leraar 2020.¹ Het doel van dit actieplan is het verhogen van de kwaliteit van het onderwijs en de prestaties van leerlingen door de professionele kwaliteit van leraren en schoolleiders te verbeteren. Ook is het van belang dat er voldoende leraren zijn, omdat er vooral in het voortgezet onderwijs de komende jaren een lerarentekort wordt verwacht.² De jaarlijkse Loopbaanmonitor Onderwijs is het instrument om de arbeidsmarktpositie van pas afgestudeerde leraren te achterhalen. In deze monitor wordt afgestudeerden van de lerarenopleidingen gevraagd of ze wel of niet binnen het onderwijs zijn gaan werken en hoe degenen die binnen het onderwijs werken hun werk waarderen. Het gaat alleen om de echte beginnende leraren: afgestudeerden die voor het eerst een lerarenopleiding hebben afgerond. Regioplan voert sinds enkele jaren in opdracht van het ministerie van OCW deze Loopbaanmonitor uit.

De resultaten in dit onderzoek hebben betrekking op afgestudeerden van de lerarenopleiding uit het gehele kalenderjaar 2011 (cohort 2011). We hebben dit cohort twee keer benaderd. Bij deze eerste meting heeft ongeveer een kwart van de bijna 9200 afgestudeerden uit het jaar 2011 gerespondeerd. Bij deze meting hebben we gevraagd naar hun arbeidssituatie op twee verschillende peildata, namelijk direct en een halfjaar na afstuderen. Bij de tweede meting hebben we gevraagd naar hun situatie een jaar na afstuderen. Bij deze tweede meting heeft 45 procent van de bijna 2000 benaderde afgestudeerden gereageerd.

Ontwikkeling arbeidsmarkt pas afgestudeerde leraren

Een halfjaar na afstuderen³ werkt meer dan driekwart van de afgestudeerde leraren uit 2011 in het onderwijs. Voor afgestudeerden van een lerarenopleiding voor voortgezet onderwijs (VO) is de arbeidsmarkt de laatste jaren redelijk ongewijzigd. Afgestudeerden van de universitaire lerarenopleiding werken iets vaker in het onderwijs dan degenen die de HBO-lerarenopleiding hebben gevolgd.

Bij de afgestudeerden van lerarenopleiding basisonderwijs (BaO) zijn er wel veranderingen; de afgelopen jaren (sinds het cohort 2008) is het aandeel BaO-afgestudeerden met een onderwijsbaan elk jaar iets gedaald.

¹ Leraar 2020 – Een krachtig beroep!

² Ontwikkelingen op de onderwijsarbeidsmarkt en resultaten tussenmeting versterking functiemix. Brief aan de Tweede Kamer, 3 juli 2012.

³ We bespreken in deze samenvatting, tenzij anders aangegeven, de resultaten van het tweede peilmoment, namelijk een halfjaar na afstuderen.

Tabel S.1 Ontwikkeling arbeidsmarktpositie afstudeercohort 2010 en 2011*

		Direct na afstuderen		Halfjaar na afstuderen		1 jaar na afstuderen	
		2010	2011	2010	2011	2010	2011
Baan binnen het onderwijs	BaO	66%	58%	80%	79%	77%	70%
	VO - HBO	66%	69%	72%	74%	75%	75%
	VO - ULO	77%	74%	78%	80%	82%	79%
	<i>Totaal</i>	<i>67%</i>	<i>64%</i>	<i>77%</i>	<i>77%</i>	<i>76%</i>	<i>73%</i>
Baan buiten het onderwijs	BaO	11%	13%	7%	7%	8%	9%
	VO - HBO	19%	16%	17%	15%	15%	17%
	VO - ULO	9%	11%	12%	10%	10%	13%
	<i>Totaal</i>	<i>14%</i>	<i>14%</i>	<i>11%</i>	<i>10%</i>	<i>11%</i>	<i>12%</i>
Overig**	BaO	23%	29%	13%	14%	16%	22%
	VO - HBO	15%	15%	11%	11%	10%	8%
	VO - ULO	15%	15%	10%	10%	8%	7%
	<i>Totaal</i>	<i>19%</i>	<i>22%</i>	<i>12%</i>	<i>13%</i>	<i>13%</i>	<i>15%</i>

* Sinds cohort 2008 hebben de cijfers alleen betrekking op mensen die voor het eerst een lerarenopleiding hebben afgerond.

** De groep 'overig' bestaat uit mensen die niet of minder dan twaalf uur per week werken.

De veranderde arbeidsmarktpositie van afgestudeerden van de lerarenopleiding BaO zien we ook terug bij andere indicatoren: ze hebben aangegeven dat ze beduidend meer moeite hadden om hun huidige onderwijsbaan te vinden. Verder hebben ze relatief vaker dan het vorige cohort (2010) een deeltijdbaan, minder vaak een vast contract en vaker dan ooit een vervangingsbaan. Bijna twee derde vervult een halfjaar na afstuderen een deeltijdbaan terwijl het bij het cohort 2010 nog om iets minder dan de helft van de afgestudeerden ging op hetzelfde peilmoment. Driekwart van deze groep met een vervangingsbaan verwacht niet dat ze zicht hebben op een vast contract; ook dit percentage ligt weer hoger dan een jaar eerder. Afgestudeerden van een VO-lerarenopleiding ervaren deze problemen nauwelijks tot niet. Ze hebben over het algemeen geen vervangingsbaan, maar (ook) een reguliere baan (91%). Verder hebben ze even vaak als het cohort van vorig jaar een voltijdbaan en een vast contract. Ze hebben dat ook beduidend vaker dan afgestudeerden van de lerarenopleiding BaO. Tussen de universitaire lerarenopleiding en de HBO-lerarenopleiding zijn weinig verschillen als we naar de kenmerken van de onderwijsbaan kijken, zoals contract en de werkzame uren. Qua sector zien we wel dat de universitair afgestudeerden grotendeels (93%) op een havo/vwo-afdeling werken, terwijl de HBO-afgestudeerden ook veel op een vmbo/pro-afdeling werken of op een mbo/roc.

Achtergrondkenmerken

Als we naar bepaalde kenmerken van de afgestudeerden kijken, dan zien we enkele verschillen in de arbeidsmarktpositie. Net zoals vorig jaar zien we dat relatief gezien 30-plussers met een lerarenopleiding VO vaker binnen het onderwijs werken dan mensen onder de 30 jaar. Het gaat hierbij in bijna de helft van de gevallen om zij-instromers. Ook zien we wederom een verschil in vak. Afgestudeerden van een VO-lerarenopleiding in de exacte vakken, economie en talen hebben vaker een onderwijsbaan dan degenen die een opleiding in een ander vak hebben afgerond.

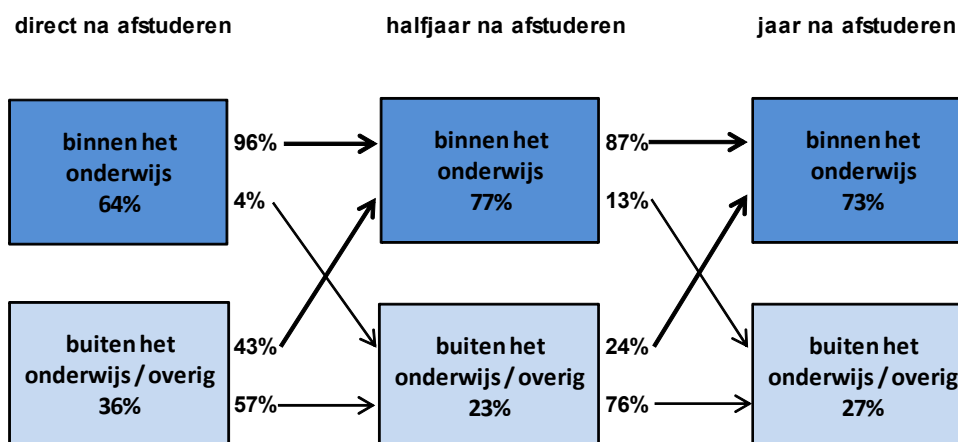
Bij afgestudeerden van de BaO-lerarenopleiding zien we vooral een verschil in de regio waar zij wonen. In de regio West hebben relatief de meeste van hen een baan, terwijl degenen die in de regio Noord wonen het minst vaak in het onderwijs werken. Deze situatie in de regio Noord zal naar verwachting de komende jaren niet verbeteren in verband met het dalende leerlingaantal.

Werkzaam binnen het onderwijs

Bijna twee derde van de afgestudeerde leraren uit 2011 gaat direct na afstuderen in het onderwijs werken. Een halfjaar na afstuderen werkt meer dan driekwart in het onderwijs (77%) en een jaar na afstuderen is dat percentage iets gedaald tot 73 procent.

Van degenen die direct na afstuderen een onderwijsbaan hebben, werkt vrijwel iedereen (96%) een halfjaar later ook binnen het onderwijs. Van de groep die een halfjaar na afstuderen in het onderwijs werkt, heeft 87 procent een jaar na afstuderen nog een onderwijsbaan (figuur S.1). Als we kijken naar de groep die direct na afstuderen niet in het onderwijs werkt, zien we dat de afgestudeerden van de universitaire lerarenopleiding een halfjaar of een jaar later vaker in het onderwijs werken dan degenen van de HBO-lerarenopleiding.

Figuur S.1 Stromen tussen de groep wel en niet werkend in het onderwijs

Werkklimaat en begeleiding binnen het onderwijs

Een fijn werkklimaat en goede begeleiding is essentieel om startende leraren te behouden voor het onderwijs. In de vragenlijst hebben we daarom meerdere vragen gesteld die betrekking hebben op het werkklimaat en de begeleiding.

Het werken in het onderwijs bevalt twee derde van de leraren (erg) goed. Ze waarderen het werk met een 8 of hoger. Slechts enkelen geven het werk een onvoldoende. Zo'n 60 procent van de leraren wil over het algemeen ook tenminste 10 jaar of langer in het onderwijs werken. Aan het einde van de vragenlijst hebben pas afgestudeerden vaak aangegeven dat ze het leuk en boeiend vinden om les te geven, maar dat zaken als de onzekerheid van een vervangingsbaan, werkdruk, klassengrootte en bezuinigingen het plezier in lesgeven negatief kunnen beïnvloeden.

Net als voorgaande jaren zijn beginnende leraren⁴ redelijk tevreden over het werkklimaat binnen hun school, maar ook nu zijn degenen met een reguliere baan tevredener dan degenen met een vervangingsbaan. Vooral afgestudeerden van de BaO-opleiding geven vrijwel zonder uitzondering aan dat het moeilijk is om een vast contract te krijgen.

Niet alle beginnende leraren krijgen begeleiding, en in vergelijking met het vorige cohort is er geen verandering te zien. Ondanks dat afgestudeerden van de VO-lerarenopleiding vaker aangegeven dat ze begeleiding hebben gekregen dan afgestudeerden van de BaO-lerarenopleiding gaat het net zoals vorig jaar om 9 van de 10 afgestudeerden. Bij de afgestudeerden van de BaO-opleiding kreeg van het cohort 2010 nog 83 procent begeleiding, van dit cohort geeft nog 79 procent aan begeleiding te hebben gekregen. We kunnen dit vooral verklaren als we kijken naar het type leraar: leraren met een vervangingsbaan krijgen minder vaak begeleiding en dit jaar zijn er meer vervangers dan voorheen.

Van degenen die wel begeleiding hebben gekregen is, net zoals bij het vorige cohort, ongeveer 60 procent er tevreden over.

Werkzaam buiten het onderwijs of niet werkzaam

Iets meer dan een derde van de afgestudeerde leraren heeft direct na afstuderen een baan buiten het onderwijs, een kleine baan of werkt niet. Een halfjaar later werkt 43 procent van deze groep alsnog in het onderwijs. Onder de groep 'overig' vallen ook mensen met een baan van minder dan 12 uur. Alhoewel de omvang van de groep overig ongeveer even groot is als vorig jaar, valt het op dat deze groep van samenstelling is veranderd. Het gaat vaker om personen die wel werk hebben, maar van beperkte omvang.

⁴ Vragen over werkklimaat en begeleiding zijn enkel gesteld aan afgestudeerden die sinds 2008 of later voor de klas staan. Op deze manier kunnen we ons beperken tot echt beginnende leraren. Het komt namelijk voor dat docenten al jarenlang lesgeven en dus veel ervaring hebben, maar nog niet over een diploma beschikken.

Afgestudeerden van de lerarenopleiding BaO die geen baan hebben, geven (door)studeren als meest genoemde activiteit aan. Ook veel afgestudeerden van de lerarenopleiding VO geven dit aan, maar het wordt minder vaak genoemd en bovendien is werkloosheid bij deze groep een ongeveer even belangrijke situatie. Daarbij zijn er geen verschillen met het cohort van vorig jaar.

Driekwart van de afgestudeerden met een lerarenopleiding BaO die niet in het onderwijs werken, heeft zonder meer de wens om in het onderwijs te werken. Dit percentage ligt hoger dan bij het vorige cohort. Ook hier blijkt dus uit dat de groep overig van samenstelling is veranderd. De bereidheid om te verhuizen is dit jaar ook toegenomen. Vorig jaar wilde nog ongeveer een tiende van degenen met een niet-onderwijsbaan niet verhuizen voor een onderwijsbaan. Dit jaar gaat het nog maar om een enkeling (2%).

Bij de afgestudeerden van de lerarenopleiding VO is er minder veranderd. Net zoals vorig jaar heeft bijna 40 procent zonder meer de wens om in het onderwijs te werken.

Ondanks dat veel afgestudeerden van de BaO-opleiding die nu geen onderwijsbaan hebben de wens hebben om in het onderwijs te gaan werken, zoekt zo'n kwart van hen niet alleen binnen het onderwijs een baan, maar ook buiten het onderwijs. Bijna allemaal geven ze aan dat ze dit doen omdat er geen (vast) werk in het onderwijs is.

1 INLEIDING

In mei 2011 presenteerde de toenmalige minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) het actieplan Leraar 2020.¹ Het doel van dit actieplan is het verhogen van de kwaliteit van het onderwijs en de prestaties van leerlingen door de professionele kwaliteit van leraren en schoolleiders te verbeteren. Ook is het van belang dat er voldoende leraren zijn, omdat er vooral in het voortgezet onderwijs de komende jaren een lerarentekort wordt verwacht.²

Het is daarom belangrijk om de instroom van nieuwe leraren, die mede bepaald wordt door het aantal afgestudeerde leraren, te monitoren. Bovendien is het belangrijk dat deze leraren vervolgens voor het onderwijs behouden blijven. De begeleiding van nieuwe leraren is niet voor niets een van de onderdelen waar in het actieplan Leraar 2020 aandacht aan wordt besteed. De jaarlijkse Loopbaanmonitor Onderwijs is het instrument om de arbeidsmarktpositie van pas afgestudeerde leraren te achterhalen. Belangrijke vragen zijn of pas afgestudeerden wel of niet binnen het onderwijs gaan werken en hoe degenen die binnen het onderwijs werken hun werk waarderen. Regioplan voert sinds enkele jaren in opdracht van het ministerie van OCW deze Loopbaanmonitor uit.

Deze voorliggende rapportage richt zich op de groep afgestudeerden die in het kalenderjaar 2011 een lerarenopleiding heeft afgerond.³ We noemen deze groep in dit rapport het cohort 2011. We hebben de arbeidssituatie op drie verschillende data gemeten onder dit cohort. Voordat we ingaan op de resultaten, gaan we eerst in op het doel, de opzet en de methode van dataverzameling van de monitor.

1.1 Onderzoeksvragen

De Loopbaanmonitor heeft een drieledig doel:

- het in kaart brengen van de arbeidsmarktpositie van beginnende leraren en ontwikkelingen relateren aan de economische conjunctuur en onderwijs-arbeidsmarkt;
- het weergeven van verschillen in arbeidsmarktpositie als wordt gekeken naar achtergrondkenmerken en regio;
- beschrijven hoe beginnende leraren het werkklimaat en de begeleiding van de school waar zij werken waarderen.

¹ Leraar 2020 - Een krachtig beroep!

² Ontwikkelingen op de onderwijsarbeidsmarkt en resultaten tussenmeting versterking functiemix. Brief aan de Tweede Kamer, 3 juli 2012.

³ Vrijwel alle studenten behalen hun diploma vóór oktober (94%).

We hebben de volgende onderzoeksvragen geformuleerd:

Arbeidsmarktpositie

- 1) Wat is de arbeidsmarktsituatie van pas afgestudeerden van de lerarenopleiding uit 2011, direct, een halfjaar en een jaar na afstuderen?
- 2) Welke ontwikkelingen zien we in de arbeidsmarktpositie, direct, een halfjaar en een jaar na afstuderen over meerdere jaren? In hoeverre zijn deze ontwikkelingen te relateren aan de economische conjunctuur en de ontwikkelingen op de onderwijsarbeidsmarkt?

Verschillen in arbeidsmarktpositie

- 3) Welke verschillen in arbeidsmarktpositie zijn er tussen afgestudeerden van de lerarenopleidingen wat betreft de kenmerken geslacht, leeftijd, etniciteit en regio?

Werkklimaat en begeleiding

- 4) Hoe oordelen beginnende leraren over het werkklimaat van de school waar zij een baan hebben gevonden? Was de opleiding van voldoende kwaliteit om aan de slag te gaan als leraar? Wat vinden zij van de begeleiding bij de start van hun loopbaan? Is er wat dit betreft een verschil tussen degenen die in het onderwijs werkzaam blijven en degenen die het onderwijs hebben verlaten (een halfjaar en een jaar na afstuderen)?

1.2 Onderzoekopzet en dataverzameling

We hebben onder het cohort 2011 twee keer een vragenlijst uitgezet. In april 2012 heeft de gehele populatie van afgestudeerden uit het kalenderjaar 2011 een uitnodiging gekregen voor de vragenlijst.⁴ In deze eerste vragenlijst vragen we hen naar hun arbeidsmarktsituatie direct na afstuderen (oktober 2011) en naar hun arbeidsmarktsituatie een half jaar later (april 2011). Onder afgestudeerden die in de eerste vragenlijst hebben aangegeven nogmaals benaderd te willen worden, is een tweede vragenlijst in oktober 2012 uitgezet. In deze vragenlijst wordt gevraagd naar de arbeidsmarktpositie een jaar na afstuderen (oktober 2012).

Tabel 1.1 Meetmomenten van arbeidsmarktpositie in dit rapport

Arbeidsmarktpositie	Metingen cohort 2011
1 ^e meetmoment: direct na afstuderen	oktober 2011
2 ^e meetmoment: halfjaar na afstuderen	april 2012
3 ^e meetmoment: een jaar na afstuderen	oktober 2012

⁴ Mensen die een educatieve minor volgden, bevinden zich niet in de populatie, aangezien zij bij DUO-IB-Groep momenteel alleen geregistreerd staan bij hun hoofdstudie. Academische pabogediplomeerden komen wel in de populatie terecht. In 2011 zijn er voor het eerst afgestudeerden van de academische pabo die in 2008 gestart is.

Op basis van een lijst met opleidingscodes van lerarenopleidingen heeft DUO-IB-Groep een selectie gemaakt van de afgestudeerden in 2011. Het gaat hierbij om degenen die voor het *eerst* een lerarenopleiding hebben afgerond, zodat we ons in het onderzoek kunnen richten op de beginnende leraren.

Voor de analyse is het van belang om de afgestudeerden van een lerarenopleiding voor basisonderwijs (BaO) en voor voortgezet onderwijs (VO) te kunnen onderscheiden. We hebben daarom afgestudeerden van opleidingen waarbij niet expliciet in de naamgeving vermeld staat dat het om een lerarenopleiding gaat voor VO of BaO niet aangeschreven (verpleegkunde, opleidingen voor speciaal onderwijs en kunstvakopleidingen).

Vanwege privacyregels heeft DUO-IB-Groep de afgestudeerden aangeschreven. De afgestudeerden hebben een brief op hun huisadres ontvangen met een uitnodiging de vragenlijst online in te vullen. Onder de invullers hebben we 50 cadeaubonnen verloot. Afgestudeerden die aangaven nogmaals benaderd te mogen worden, hebben we een half jaar later via e-mail benaderd om de tweede vragenlijst in te vullen.

De inhoud van de vragenlijsten bestond grofweg uit de volgende onderdelen:

- achtergrondvragen: geslacht, geboortjaar, geboorteland, regio, lerarenopleiding, vooropleiding;⁵
- arbeidsmarktpositie: wel/niet werkend, sector, baankenmerken;
- tevredenheid onderwijsbaan: werkklimaat, begeleiding, voorbereidingstijd;
- loopbaanontwikkeling: wens om wel of niet in het onderwijs te (blijven) werken.

1.3 Respons en representativiteit

De gehele populatie van afgestudeerden die voor het eerst een lerarenopleiding voltooid hebben, bestaat in 2011 uit 9170 personen. Bij de gecombineerde eerste/tweede meting heeft 26 procent gerespondeerd (2359). Bij de derde meting hebben we alleen degenen benaderd die bij de gecombineerde eerste en tweede meting aangegeven hebben deel te willen nemen aan de laatste meting. Van de 1959 mensen die we hebben benaderd, heeft 45 procent gereageerd (883) (zie bijlage 1, tabel B1.1).

Van de responsgroep heeft 55 procent een lerarenopleiding BaO afgerond (1296 mensen) en 45 procent een lerarenopleiding VO (1063 mensen). Bij de afgestudeerden van de lerarenopleiding BaO is juni de vaakst voorkomende afstudeermaand (zie bijlage 1, tabel B1.9). Voor de afgestudeerden van de lerarenopleiding VO zijn dat de maanden juni, juli en augustus. Van alle pas afgestudeerde leraren heeft 94 procent vóór oktober het diploma behaald.

⁵ Een aantal van deze gegevens is niet in de vragenlijst opgenomen, aangezien deze al bekend waren via DUO-IB-Groep.

De respons wijkt op bepaalde punten iets af van de populatie, maar we hebben ervoor gekozen geen weging toe te passen, aangezien de afwijkingen klein zijn. Binnen de groep afgestudeerden van de lerarenopleiding BaO hebben relatief gezien meer vrouwen gereageerd. Daarnaast hebben er wat meer mensen uit de hoogste leeftijdsgroepen bij de lerarenopleiding VO gerespondeerd. Ten slotte zien we bij beide lerarenopleidingen dat autochtonen wat vaker hebben meegedaan dan allochtonen. In bijlage 1 kunt u de bijbehorende tabellen vinden.

Net als in 2011 hebben we in 2012 naast dit enquêteonderzoek ook een analyse uitgevoerd op populatiebestanden die via het Centrum voor Beleidsstatistiek (CvB) van het CBS beschikbaar waren gesteld. Deze analyse is nog maar sinds kort mogelijk. Via de analyse op deze zogeheten microdata konden we uitspraken doen over de arbeidsmarktpositie van de gehele populatie van pas afgestudeerden van de lerarenopleiding en niet alleen van de respondenten, zoals binnen de monitor. We hebben hierbij de arbeidsmarktpositie van de gehele populatie van afgestudeerden uit de jaren 2009 en 2010 bekeken. De bestandsanalyses houden in dat we afgestudeerden van de lerarenopleidingen opzochten in bestanden van werkenden en uitkeringsgerechtigden. Vervolgens konden we bepalen hoe groot het aantal afgestudeerden is dat werkelijk in het onderwijs is gaan werken en daarnaast uitspraken doen over de representativiteit van de resultaten vanuit de monitor. We hebben hierbij gekeken naar kenmerken die ook hierboven genoemd zijn. Het bleek dat de kenmerken van de afgestudeerden amper invloed hebben op de mate van representativiteit. Naar onze verwachting hebben we echter wel een lichte oververtegenwoordiging gevonden bij de respons op de enquête van afgestudeerden die binnen het onderwijs werken.

Om in kaart te brengen wat de arbeidsmarktpositie van afgestudeerden na langere tijd is, hebben we naast het uitvoeren van bovenstaande analyse ook de arbeidsmarktpositie van het cohort 2000 bekeken. We hebben in kaart gebracht in hoeverre afgestudeerden uit dit cohort tien jaar later nog in het onderwijs werken. Meer informatie over deze analyses vindt u in bijlage 6 en 7.

1.4 Leeswijzer

In deze rapportage ligt de nadruk op het bespreken van de resultaten van het meetmoment 'een halfjaar na afstuderen' van cohort 2011. Over dit meetmoment hebben we namelijk de meeste informatie verzameld. We zullen echter wel, voor zover mogelijk, een vergelijking maken met het meetmoment 'direct na afstuderen' en 'een jaar na afstuderen' en vorige jaren.

In hoofdstuk 2 wordt de arbeidsmarktpositie van beginnende leraren in kaart gebracht (onderzoeksvraag 1 en 2). In dit hoofdstuk kijken we ook naar verschillen in achtergrondkenmerken (onderzoeksvraag 3). In hoofdstuk 3 bespreken we de wens van afgestudeerden om in het onderwijs te werken of

te blijven werken. Vervolgens staan in hoofdstuk 4 het werkklimaat en de begeleiding centraal vanuit het oogpunt van de beginnende leraren (onderzoeksvraag 4). Aan het einde van de rapportage zijn een literatuuroverzicht en de bijlagen opgenomen. De bijlagen bevatten meer achtergrondinformatie over de respons, extra tabellen bij de diverse hoofdstukken, opmerkingen van respondenten en een analyse op CBS-microdata.

2 SITUATIE NA AFSTUDEREN

Dit hoofdstuk beschrijft de arbeidsmarktpositie van pas afgestudeerde leraren uit het kalenderjaar 2011 (cohort 2011). We kijken of ze in het onderwijs zijn gaan werken of niet, naar de kenmerken van hun (eventuele) baan en of bepaalde achtergrondkenmerken een verband hebben met hun arbeidsmarktpositie.

2.1 Arbeidsmarktpositie na afstuderen

Afgestudeerden van de lerarenopleiding kunnen we indelen in drie verschillende groepen. Het grootste deel gaat direct na het afstuderen aan de slag in het onderwijs. Een ander deel gaat echter buiten het onderwijs werken. Een derde groep heeft een kleine baan of werkt niet (werkloos, doorstuderende, zorg voor kinderen en dergelijke).

Deze driedeling gebruiken we in dit rapport. We maken daarbij gebruik van de volgende definities¹:

1. *Werkzaam binnen het onderwijs*
Iemand die twaalf uur per week of meer in het onderwijs werkt, wordt tot de groep 'baan binnen onderwijs' gerekend
2. *Werkzaam buiten het onderwijs*
Iemand die twaalf uur of meer per week buiten het onderwijs werkt, en daarnaast niet of minder dan twaalf uur binnen het onderwijs, wordt tot de groep 'baan buiten onderwijs' gerekend
3. *Overig*
Iedereen die niet of minder dan twaalf uur per week werkt, wordt tot de groep 'overig' gerekend

Bijna twee derde van de afgestudeerde leraren van cohort 2011 werkt direct na het afstuderen in het onderwijs (64%). Een halfjaar later is dat percentage gestegen tot meer dan drie kwart (77%). Een jaar na afstuderen is het percentage iets gedaald tot 73 procent. In vergelijking met het cohort 2010 zien we kleine verschillen: het percentage werkend in het onderwijs direct na afstuderen en een jaar na afstuderen ligt iets lager dan het jaar ervoor. Dit verschil kunnen we vooral verklaren door te kijken naar de sector.

Afgestudeerden van de lerarenopleiding voor basisonderwijs van het cohort 2011 werken minder vaak in het onderwijs dan degenen van een jaar eerder. Minder verschil zien we bij de VO-lerarenopleidingen. Afgestudeerden van de HBO-lerarenopleiding werken vrijwel even vaak in het onderwijs als de afgestudeerden uit het jaar 2010 en bij de afgestudeerden van de universitaire lerarenopleiding zien we een kleine daling van het percentage werkenden in het onderwijs. Dit blijft echter, net zoals andere jaren, de groep die vooral direct na afstuderen het vaakst in het onderwijs werkt.

¹ De definitie is gebaseerd op het CBS: iemand wordt als werkzaam gezien als hij/zij een baan van twaalf uur of meer per week heeft.

Tabel 2.1 Ontwikkeling arbeidsmarktpositie afstudeercohort 2010 en 2011*

		Direct na afstuderen		Halfjaar na afstuderen		1 jaar na afstuderen	
		2010	2011	2010	2011	2010	2011
Baan binnen het onderwijs	BaO	66%	58%	80%	79%	77%	70%
	VO - HBO	66%	69%	72%	74%	75%	75%
	VO - ULO	77%	74%	78%	80%	82%	79%
	<i>Totaal</i>	<i>67%</i>	<i>64%</i>	<i>77%</i>	<i>77%</i>	<i>76%</i>	<i>73%</i>
Baan buiten het onderwijs	BaO	11%	13%	7%	7%	8%	9%
	VO - HBO	19%	16%	17%	15%	15%	17%
	VO - ULO	9%	11%	12%	10%	10%	13%
	<i>Totaal</i>	<i>14%</i>	<i>14%</i>	<i>11%</i>	<i>10%</i>	<i>11%</i>	<i>12%</i>
Overig**	BaO	23%	29%	13%	14%	16%	22%
	VO - HBO	15%	15%	11%	11%	10%	8%
	VO - ULO	15%	15%	10%	10%	8%	7%
	<i>Totaal</i>	<i>19%</i>	<i>22%</i>	<i>12%</i>	<i>13%</i>	<i>13%</i>	<i>15%</i>

* Sinds cohort 2008 hebben de cijfers alleen betrekking op mensen die voor het eerst een lerarenopleiding hebben afgerond.

** De groep 'overig' bestaat uit mensen die niet of minder dan twaalf uur per week werken.

Als we over een periode van de afgelopen vier jaar kijken, zien we dat het aantal pas afgestudeerde leraren dat in het onderwijs werkt, afneemt van 81 procent in 2008 tot 77 procent in 2011 (zie bijlage, tabel B2.1). Deze daling wordt met name veroorzaakt door de afgestudeerden van de lerarenopleiding BaO. De groep die buiten het onderwijs werkt, blijft op gelijk niveau. Het aantal afgestudeerde leraren binnen de groep 'overig' neemt echter wel licht toe.

In de loop der jaren hebben de pas afgestudeerden minder vaak een onderwijsbaan van meer dan 12 uur en vaker een onderwijsbaan van onder de 12 uur (zie bijlage, tabel B2.2). Dit zien we vooral bij de afgestudeerden van de lerarenopleiding BaO.

Groep die het onderwijs verlaat

We hebben specifiek ingezoomd op de groep die na korte tijd in het onderwijs gewerkt te hebben, alsnog het onderwijs verlaat. We hebben ons daarbij gericht op de groep die een halfjaar na afstuderen in het onderwijs werkt en een jaar na afstuderen niet meer. We hebben hen vergeleken met de groep die wel in het onderwijs blijft.

Van degenen die een halfjaar na afstuderen een onderwijsbaan hebben, werkt 13 procent een halfjaar later niet meer in het onderwijs. Dit kunnen we voor een groot deel verklaren doordat van deze groep die het onderwijs na een halfjaar verliet, maar weinigen een vast contract hadden en veelal een vervangingsbaan hadden. Slechts 9 procent had een vast contract tegenover 37 procent van de groep die wel binnen het onderwijs bleef werken. De groep die het onderwijs verliet, was van plan om minder lang in het onderwijs te blijven werken en was vaker op zoek naar een (andere) baan dan de groep die

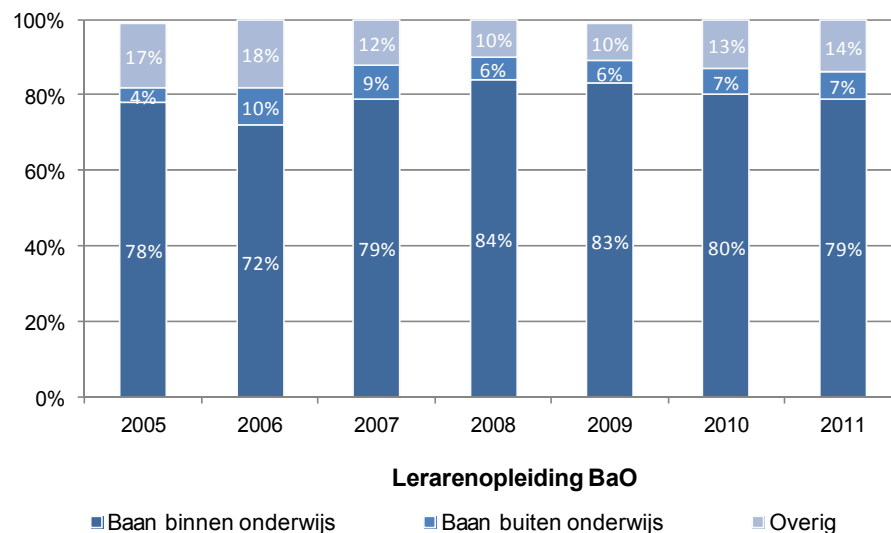
wel binnen het onderwijs werkzaam bleef. Dit is niet vreemd, aangezien de eerstgenoemde groep weinig baanzekerheid had. Ze hadden bovendien wat minder vaak begeleiding (77%) ontvangen dan de groep die in het onderwijs blijft werken (87%). Het ontbreken van een vast contract en begeleiding zorgt er dus mogelijkwijs voor dat afgestudeerden die wel een start maken in het onderwijs, het onderwijs alsnog verlaten.

Arbeidsmarktpositie afgestudeerde leraren door de tijd heen

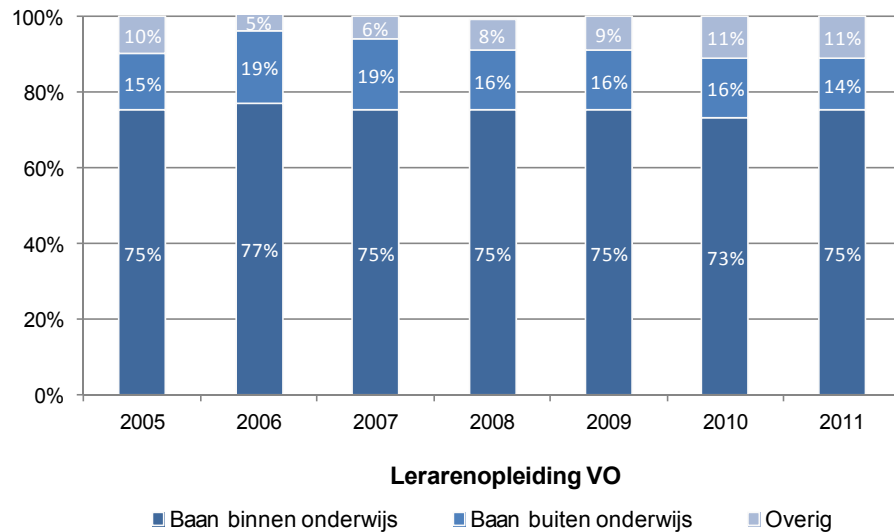
Hierboven hebben we al even aangestipt dat de arbeidsmarktpositie van pas afgestudeerden jaarlijks enigszins verschilt. In figuur 2.1 laten we de arbeidsmarktpositie van pas afgestudeerden van de afgelopen jaren zien (een half jaar na afstuderen, cohort 2005 tot en met 2011).

Sinds 2008 zien we dat de arbeidsmarktpositie van afgestudeerden van de lerarenopleiding BaO is veranderd. Het percentage dat in het onderwijs werkt, neemt elk jaar iets af. De arbeidsmarktpositie van afgestudeerden van de lerarenopleiding VO is stabiel rond de 75 procent. Als we alleen kijken naar de arbeidsmarktpositie van afgestudeerden van de lerarenopleiding HBO dan zien we dat het percentage werkenden in het onderwijs van de HBO-lerarenopleiding de laatste vier jaar schommelt rond de 74 procent. Bij afgestudeerden van de universitaire lerarenopleiding schommelt dit percentage rond de 80 procent (zie bijlage 2, figuur B2.1).

Figuur 2.1 Arbeidsmarktpositie pas afgestudeerde leraren, halfjaar na afstuderen²

² Voor cohort 2005 en 2006 geldt dat het gaat om respondenten die hebben deelgenomen aan alle drie de metingen. De cijfers vanaf cohort 2008 hebben, in tegenstelling tot eerdere jaren, alleen betrekking op mensen die voor het eerst een lerarenopleiding hebben afgerond.

Baan zoeken

Ruim 70 procent van de afgestudeerden van de lerarenopleiding VO was al werkzaam op de school voor het afstuderen (71%). Van deze mensen was bijna de helft tijdens de lerarenopleiding werkzaam als LIO of DIO op een school. Het zou kunnen dat een groot deel van deze mensen op deze school een baan heeft gekregen. Afgestudeerden van de lerarenopleiding BaO hadden in mindere mate de onderwijsbaan al voor het afstuderen (23%). Wel had een groot deel (45%) deze baan meteen of binnen één maand na afstuderen. Deze percentages zijn vergelijkbaar met die van het cohort 2010.

Ook afgestudeerden die buiten het onderwijs zijn gaan werken, hadden vaak deze baan al voor het afstuderen. Het zal vermoedelijk bij een groot deel van hen gaan om de bijbaan die ze tijdens de studie al hadden.

Tabel 2.2 Hoe lang hebben pas afgestudeerde leraren gezocht naar de eerste baan na afronding van de (laatste) lerarenopleiding? (halfjaar na afstuderen)

	Binnen onderwijs N=1812		Buiten onderwijs N=242	
	BaO N=1015	VO N=795	BaO N=94	VO N=148
Had de baan al voor mijn afstuderen	23%	71%	34%	51%
Had meteen of binnen 1 maand een baan	45%	20%	24%	13%
Heb 1 of 2 maanden gezocht	13%	2%	13%	13%
Heb 3 maanden of langer gezocht	19%	7%	29%	23%

Afgestudeerden van de lerarenopleiding BaO werken, zoals we zagen, minder vaak in het onderwijs dan afgestudeerden van een VO-lerarenopleiding. Ze hadden ook meer moeite om deze baan te vinden. Van de VO-afgestudeerden die in het onderwijs werken, geeft 45 procent aan dat het vrijwel geen moeite kostte om de baan te vinden, terwijl maar een kwart van de afgestudeerden van de lerarenopleiding BaO dit aangeeft.

Het verschil is iets kleiner als we kijken naar de afgestudeerden die buiten het onderwijs zijn gaan werken.

Tabel 2.3 Hoeveel moeite kostte het pas afgestudeerde leraren om de baan te vinden? (halfjaar na afstuderen)

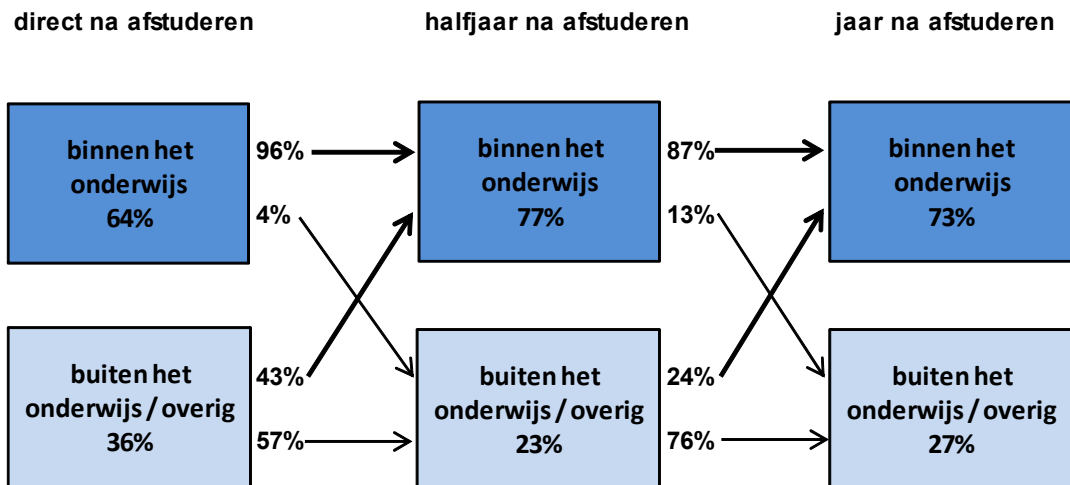
	Binnen onderwijs N=1812		Buiten onderwijs N=242	
	BaO N=1016	VO N=796	BaO N=94	VO N=148
(Vrijwel) geen moeite	24%	45%	28%	36%
Weinig moeite	48%	41%	43%	39%
Veel moeite	20%	11%	26%	20%
Zeer veel moeite	8%	3%	4%	6%

2.2 Werkzaam binnen het onderwijs

Zoals we in de vorige paragraaf al zagen, verschilt het per meting hoeveel afgestudeerden in het onderwijs werken. Het komt voor dat afgestudeerden bij de eerste meting nog in het onderwijs werken, bij de tweede meting buiten het onderwijs en bij de derde meting weer in het onderwijs werken. In het volgende schema (figuur 2.2) hebben we deze stromen tussen de groepen weergegeven. In de bijlage vindt u de stroomfiguren per soort lerarenopleiding (bijlage 2, figuur B2.4 en B2.5). Afgestudeerden van de universitaire lerarenopleiding die niet in het onderwijs werken, werken vaker een halfjaar of een jaar later wel in het onderwijs dan de afgestudeerden van de HBO-lerarenopleiding.

Van degenen die direct na afstuderen een onderwijsbaan hebben, werkt vrijwel iedereen (96%) een halfjaar later ook binnen het onderwijs. Als we dit nog een halfjaar later bekijken, zien we dat 87 procent een jaar later nog in het onderwijs werkt.

Van de groep die direct na afstuderen buiten het onderwijs werkt of helemaal niet werkt, heeft een halfjaar later 43 procent alsnog een onderwijsbaan. Van degenen die een halfjaar na afstuderen buiten het onderwijs of niet werken, heeft ongeveer een kwart een halfjaar later alsnog een onderwijsbaan.

Figuur 2.2 Stromen tussen de groep wel en niet werkend in het onderwijs

Hieronder gaan we verder met de arbeidsmarktpositie van de afgestudeerden *een halfjaar na afstuderen*, tenzij anders vermeld.

Soort baan

Bijna alle afgestudeerden die in het onderwijs zijn gaan werken, werken als docent (zie bijlage 2, tabel B2.3). Slechts een enkele afgestudeerde die in het onderwijs werkt, vervult een andere functie, zoals intern begeleider of onderwijsassistent.

Ruim een derde van de afgestudeerden van de lerarenopleiding BaO werkt voltijds. Opvallend is dat dit lager is dan voorgaande jaren, toen werkte nog ruim 40 procent van de afgestudeerden voltijds. Afgestudeerden van de VO-lerarenopleiding werken net zo vaak voltijds als bij de meting onder het vorige cohort: ongeveer een kwart werkt voltijds. Nog steeds gaat het daarbij om relatief minder afgestudeerden dan bij de lerarenopleiding BaO die vaker voltijds werken. Een jaar na afstuderen zijn deze percentages even hoog. Bijna een derde werkt dan voltijds (bijlage 2, tabel 2.4).

Tabel 2.4 Binnen het onderwijs: aanstelling pas afgestudeerde leraren in aantal uren (halfjaar na afstuderen) (N=1812)

	BaO N=1016	VO totaal N=796	VO-HBO N=638	VO-ULO N=158
Voltijd: 36 uur of meer	34%	26%	27%	22%
Deeltijd: 24 tot 36 uur	35%	46%	46%	44%
Deeltijd: 12 tot 24 uur	31%	29%	27%	35%

Contractvorm

Afgestudeerden van de lerarenopleiding BaO werken niet alleen minder vaak voltijds dan het cohort van een jaar eerder, ze hebben ook minder vaak een vast contract. Slechts 7 procent heeft een halfjaar na afstuderen een vast contract. Het is op zichzelf niet verwonderlijk dat pas afgestudeerden niet

direct een vast contract hebben, ook in sectoren buiten het onderwijs zien we momenteel dat starters minder vaak direct een vast contract krijgen. Het percentage BaO-afgestudeerden met een vast contract is met 3 procentpunt gedaald ten opzichte van het cohort 2010.

Het verschil met afgestudeerden van de VO-lerarenopleiding is daarmee gegroeid. Van deze groep heeft een halfjaar na afstuderen meer dan de helft een vast contract. Een jaar na afstuderen blijft het verschil tussen beide groepen groot. Slechts 22 procent van de afgestudeerden afkomstig van de lerarenopleiding BaO heeft een vast contract tegenover 70 procent van de afgestudeerden van de lerarenopleiding VO (bijlage 2, tabel B2.5). Ook nu zien we een opvallend verschil tussen de jaren. Vorig jaar had nog 30 procent van de afgestudeerden van de lerarenopleiding BaO een jaar na afstuderen een vast contract, terwijl het nu nog om 22 procent gaat.

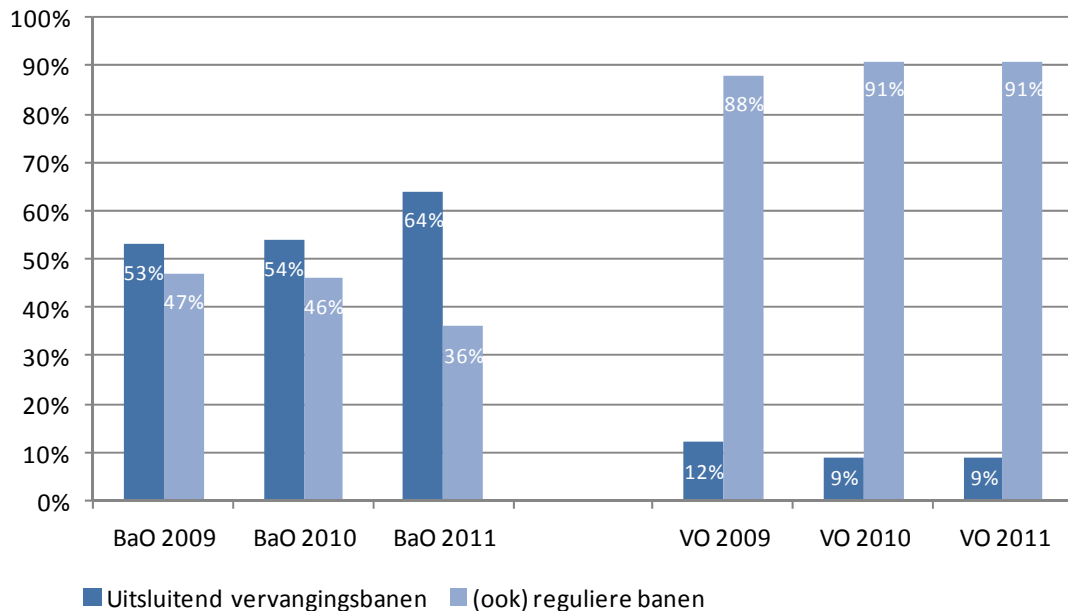
Tabel 2.5 Binnen het onderwijs: aanstelling pas afgestudeerde leraren naar soort contract (halfjaar na afstuderen) (N=1812)

	BaO N=1016	VO totaal N=796	VO-HBO N=638	VO-ULO N=158
Vast contract (voor onbepaalde tijd)	7%	51%	52%	47%
Tijdelijk contract	48%	46%	54%	51%
Anders*	45%	3%	4%	2%
Onbekend	0%	-	-	-

* Onder de categorie 'anders' vallen onder andere oproepcontracten en freelancers zonder contract.

De veranderde arbeidsmarktpositie van afgestudeerden van de lerarenopleiding BaO zien we ook terug als we kijken naar het percentage afgestudeerden met een vervangingsbaan. Van cohort 2010 had iets minder dan de helft een vervangingsbaan, bij cohort 2011 gaat het bijna om twee derde van de afgestudeerden met een onderwijsbaan (64%). Afgestudeerden van de lerarenopleiding VO vervullen net zoals voorgaande jaren vooral reguliere banen. Minder dan 10 procent vervult uitsluitend vervangingsbanen.

Figuur 2.3 Binnen het onderwijs: soort baan pas afgestudeerde leraren (regulier of vervanging) - cohort 2009 t/m 2011 (halfjaar na afstuderen)

Drie kwart van de afgestudeerden van de lerarenopleiding BaO met uitsluitend vervangingsbanen verwacht waarschijnlijk of zeker geen uitzicht te hebben op een vast contract. Dat is weer meer dan het cohort van het jaar ervoor en het jaar daarvoor. In 2009 ging het om bijna 60 procent en in 2010 om ruim 70 procent.

Het relatief veel kleinere aantal afgestudeerden van een VO-lerarenopleiding dat uitsluitend vervangingsbanen vervult, heeft vaker uitzicht op een vast contract. Van hen geeft 29 procent aan misschien of zeker een vast contract te krijgen, terwijl maar 18 procent van de afgestudeerden van een BaO-lerarenopleiding dat aangeeft.

Tabel 2.6 Binnen het onderwijs: hebben pas afgestudeerde leraren met een vervangingsbaan uitzicht op een vast contract binnen het onderwijs? (halfjaar na afstuderen) (N=600)*

	BaO N=531	VO N=69
Ja, met zekerheid	1%	7%
Ja, misschien	17%	22%
Nee, waarschijnlijk niet	40%	29%
Nee, zeker niet	34%	30%
Weet niet	8%	12%

* Deze vraag is alleen gesteld aan mensen zonder een vast contract.

Sector

Zoals verwacht werken afgestudeerden van de lerarenopleiding BaO vrijwel allemaal binnen het basisonderwijs of het speciaal onderwijs. Afgestudeerden van de lerarenopleiding VO werken meestal in het voortgezet onderwijs. Een kleine groep werkt (ook) in het basisonderwijs, het speciaal onderwijs of op een mbo, roc of universiteit.

Tabel 2.7 Binnen het onderwijs: sector waarin pas afgestudeerde leraren werkzaam zijn (meerdere antwoorden mogelijk) (halfjaar na afstuderen) (N=1812)

	BaO N=1016	VO totaal N=796	VO-HBO N=638	VO-ULO N=158
Basisonderwijs	91%	3%	3%	-
Speciaal onderwijs	12%	4%	4%	1%
Vmbo/pro/lwoo	2%	49%	56%	19%
Havo/vwo	0%	49%	39%	93%
Mbo/roc	0%	20%	25%	1%
Hbo/universiteit	0%	3%	2%	6%
Anders*	0%	3%	3%	5%

* Onder de categorie 'anders' valt onder andere volwasseneneducatie en onderwijs binnen een justitiële inrichting.

Grootte school en percentage achterstandsl leerlingen

Aan degenen die in het (speciaal) basisonderwijs of het voortgezet (speciaal) onderwijs werken, is gevraagd hoe groot de school is waar ze werkzaam zijn (zie bijlage 2, tabel B2.9). Binnen het (speciaal) basisonderwijs werkt 9 procent op een kleine school met minder dan 100 leerlingen. 87 procent werkt op een school met 100 leerlingen of meer. Binnen het voortgezet (speciaal) onderwijs werkt ruim 60 procent op een school met tussen de 300 en 1500 leerlingen.

Van degenen die in het (speciaal) basisonderwijs werken, werkt 8 procent op een school met meer dan 70 procent achterstandsl leerlingen en bijna de helft op een school met minder dan 20 procent achterstandsl leerlingen. Bij het voortgezet (speciaal) onderwijs gaat het om 6 procent die op een school met meer dan 70 procent achterstandsl leerlingen werkt en ruim 40 procent die op een school met minder dan 20 procent achterstandsl leerlingen werkt.

Kleine onderwijsbanen

Aangezien de drie hoofdgroepen (wel of niet werken in het onderwijs en overig) zijn ingedeeld op basis van het aantal uren dat zij werkzaam zijn, zien we niet hoeveel mensen met een kleine baan in het onderwijs werken. Een kleine baan kan tenslotte duiden op een knelpunt, aangezien ze wellicht de voorkeur hebben voor een grotere baan.

Hieronder geven we een verdeling weer binnen de drie hoofdgroepen, waarbij de grens van twaalf uur per week wordt gehanteerd. Onder de drie vetgedrukte groepen vallen mensen die een kleine onderwijsbaan hebben.

9 procent van het totaal aantal pas afgestudeerden van de lerarenopleiding BaO heeft binnen het onderwijs een kleine baan van minder dan 12 uur. Dit is een optelsom van de dikgedrukte percentages in de tabel hieronder. Deze groep bestaat namelijk voor een deel uit mensen die alleen een kleine onderwijsbaan hebben, maar ook uit mensen die naast die kleine onderwijsbaan een baan hebben buiten het onderwijs. Dit percentage van 9 procent ligt een fractie hoger dan bij het cohort van vorig jaar (8% bij cohort 2010).

Van de groep afgestudeerden van een lerarenopleiding VO heeft ook 9 procent een kleine baan. Dat percentage ligt beduidend hoger dan de 5 procent van vorig jaar.

Van de groep met een kleine onderwijsbaan heeft bijna iedereen een tijdelijk of geen contract (zie bijlage 2, tabel B2.10).

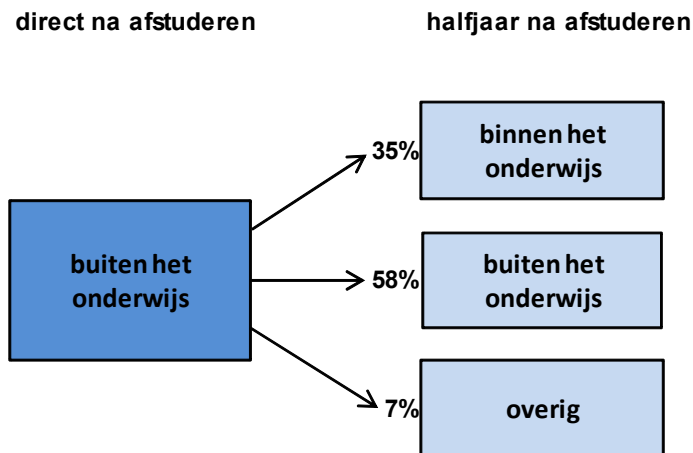
Tabel 2.8 Subverdeling arbeidsmarktpositie pas afgestudeerde leraren binnen de hoofdgroepen (halfjaar na afstuderen) (N=2248)

	BaO N=1296	VO N=1063
Groep werkzaam binnen het onderwijs:	79%	75%
- alleen binnen onderwijs: 12 uur of meer	67%	67%
- binnen onderwijs: 12 uur of meer en buiten onderwijs: 12 uur of meer	4%	4%
- binnen onderwijs: 12 uur of meer en buiten onderwijs: minder dan 12 uur	7%	7%
Groep werkzaam buiten het onderwijs:	7%	14%
- alleen buiten onderwijs: 12 uur of meer	5%	5%
- buiten onderwijs: 12 uur of meer en binnen onderwijs minder dan 12 uur	2%	2%
Groep 'overig':	14%	11%
- binnen onderwijs minder dan 12 uur	5%	5%
- buiten onderwijs minder dan 12 uur	1%	1%
- binnen onderwijs: minder dan 12 uur en buiten onderwijs: minder dan 12 uur	2%	2%
- helemaal niet werkzaam	6%	6%

2.3 Werkzaam buiten het onderwijs

14 procent van de afgestudeerden van de lerarenopleidingen werkt direct na afstuderen buiten het onderwijs. Ruim een derde van deze groep (35%) werkt een halfjaar na afstuderen alsnog in het onderwijs.

Figuur 2.4 Stromen vanaf de groep 'niet werkend in het onderwijs'*

* In tegenstelling tot figuur 2.2 worden de groep 'buiten het onderwijs' en de groep 'overig' apart gepresenteerd.

Van de groep die een halfjaar na afstuderen buiten het onderwijs werkt, werken de meesten in deeltijd. Van de afgestudeerden van de lerarenopleiding BaO heeft 78 procent een deeltijdbaan. Afgestudeerden van de VO-lerarenopleiding werken iets minder vaak in deeltijd. Hier gaat het om 56 procent van de groep die een baan heeft buiten het onderwijs.

Afgestudeerden van de lerarenopleiding BaO die buiten het onderwijs werken, hebben vaker dan het cohort van vorig jaar een deeltijdbaan (69% bij cohort 2010 versus 78% bij cohort 2011).

Tabel 2.9 Buiten het onderwijs: aanstelling pas afgestudeerde leraren in aantal uren (halfjaar na afstuderen) (N=242)

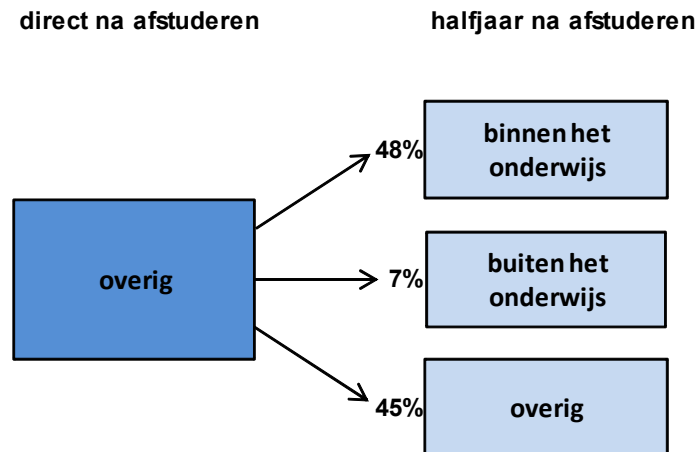
	BaO N=94	VO N=148
Voltijd: 36 uur of meer	22%	44%
Deeltijd: 12 tot 36 uur	78%	56%

Van de groep die buiten het onderwijs werkt, hebben vooral afgestudeerden van de VO-lerarenopleiding een halfjaar na afstuderen een vast contract (48%). Bij de afgestudeerden van de lerarenopleiding BaO gaat het om 35 procent (bijlage 2, tabel B2.13). Deze percentages verschillen niet sterk van die van vorig jaar.

2.4 Overig

Direct na afstuderen heeft 22 procent van de afgestudeerde leraren geen baan of een kleine baan (minder dan 12 uur per week). Na een halfjaar weet bijna de helft van hen alsnog een (grotere) baan in het onderwijs te vinden (48%).

Figuur 2.5 Stromen vanaf de groep 'overig'

Een groot deel van de groep die onder 'overig' valt, heeft overigens wel een baan. Tabel 2.10 laat zien dat 58 procent van afgestudeerden van de lerarenopleiding BaO en 45 procent van de afgestudeerden van de lerarenopleiding VO die in de groep 'overig' vallen, gewoon een baan hebben. Het is echter alleen een kleine baan.

Als we de percentages vergelijken met de vorige twee cohorten dan valt het op dat het aandeel dat helemaal niet werkzaam is, daalt. Dit betekent dat de samenstelling van de groep 'overig' verandert. Het gaat meer dan ooit om groep personen die wel werk heeft, maar met een beperkte omvang.

Tabel 2.10 Groep 'overig': arbeidsmarktsituatie pas afgestudeerde leraren (halfjaar na afstuderen) (N=305)

	BaO N=186	VO N=119
Baan binnen onderwijs van minder dan 12 uur	38%	29%
Baan buiten onderwijs van minder dan 12 uur	8%	8%
Baan binnen het onderwijs van minder dan 12 uur en baan buiten het onderwijs van minder dan 12 uur	12%	8%
Helemaal niet werkzaam	42%	56%

Geen baan

(Door)studeren is voor afgestudeerden van de lerarenopleiding BaO veruit de meest genoemde situatie voor degenen die geen baan hebben (71%). Ook afgestudeerden van de lerarenopleiding VO geven dit vaak aan (36%), maar veel minder vaak en bovendien is werkloosheid bij deze groep ongeveer even

belangrijk (40%). Dit lijkt opvallend, aangezien deze afgestudeerden over het algemeen makkelijker een baan kunnen vinden dan afgestudeerden van de lerarenopleiding BaO. Het gaat echter voor een deel om afgestudeerden van vakken waar minder vraag naar is. Zo heeft ruim 35 procent van de afgestudeerden van de lerarenopleiding VO zonder baan de lerarenopleiding lichamelijke opvoeding of geschiedenis afgerond. Overigens heeft daarnaast 22 procent Duits, wiskunde, Engels of Nederlands afgerond, vakken waar wel vraag naar is. Het vak waarin iemand in is afgestudeerd, vormt dus geen volledige verklaring voor werkloosheid.

In vergelijking met vorig jaar zijn er vrijwel geen verschillen.

Tabel 2.11 (Voornaamste) situatie voor pas afgestudeerde leraren die helemaal niet werkzaam zijn (halfjaar na afstuderen) (N=146)

	BaO N=79	VO N=67
Studie	71%	36%
Zorg voor kinderen, huishouden, partner en/of mantelzorg	5%	13%
Onbetaald werk/vrijwilligerswerk	1%	-
Sabbatical/periode in het buitenland/wereldreis	9%	7%
Werkloosheid	11%	40%
Ziek/arbeidsongeschiktheid	1%	3%

2.5 Verschillen naar achtergrondkenmerken

In deze paragraaf gaan we in op eventuele verschillen in de arbeidsmarktpositie als we kijken naar achtergrondkenmerken. Achtereenvolgens gaan we hieronder in op de arbeidsmarktpositie naar geslacht, leeftijd, afkomst, vooropleiding, vakgebied VO en regio.

Geslacht en herkomst

Er zijn weinig verschillen als we kijken naar het geslacht van degenen die een lerarenopleiding hebben afgerond. Zowel mannen als vrouwen werken bijna even vaak in het onderwijs (bijlage 2, tabel B2.16). Vorig jaar zagen we nog wel een (beperkt) verschil. Ook naar herkomst zien we maar beperkte verschillen. Er zijn nauwelijks verschillen tussen pas afgestudeerden van autochtone of allochtone afkomst.

Leeftijd

Net zoals andere jaren zien we dat 30-plussers met een lerarenopleiding VO vaker in het onderwijs werken. Het gaat hierbij in bijna de helft van de gevallen om zij-instromers.

Tabel 2.12 Arbeidsmarktpositie pas afgestudeerde leraren naar leeftijd (halfjaar na afstuderen) (N=2359)*

		Binnen onderwijs	Buiten onderwijs	Overig	N
BaO N=1296	Onder 30 jaar	78%	7%	15%	1103
	30 jaar of ouder	80%	9%	11%	193
VO N=1063	Onder 30 jaar	71%	16%	13%	594
	30 jaar of ouder	80%	11%	9%	469

* Bij de lerarenopleiding BaO en VO doen zich significante verschillen voor ($p < 0.05$).

Vooropleiding

Als we kijken naar de vooropleiding van de afgestudeerde leraren zien we weinig verschillen in de arbeidsmarktpositie. Vooral bij de afgestudeerden van de VO-lerarenopleiding zien we een verschil. Degenen met een HBO- of WO-vooropleiding werken iets vaker binnen het onderwijs dan anderen.

Tabel 2.13 Arbeidsmarktpositie pas afgestudeerde leraren naar vooropleiding (voor de lerarenopleiding) (halfjaar na afstuderen) (N=2359)*

		Binnen onderwijs	Buiten onderwijs	Overig	N
BaO N=1296	Havo/vwo	76%	7%	17%	722
	Mbo	81%	7%	12%	385
	Hbo/universiteit	80%	11%	9%	178
	Anders	73%	9%	18%	11
VO N=1063	Havo/vwo	71%	13%	16%	343
	Mbo	71%	22%	7%	257
	Hbo/universiteit	79%	11%	11%	447
	Anders	100%	-	-	16

* Bij de lerarenopleiding BaO en VO doen zich significante verschillen voor ($p < 0.05$).

Vakgebied VO

Tabel 2.14 laat zien dat er forse verschillen zijn in de arbeidsmarktpositie van afgestudeerden van de lerarenopleiding VO als we kijken naar het vak waarin ze zijn afgestudeerd. Net zoals andere jaren werken vooral afgestudeerden van een lerarenopleiding in de talen, exacte vakken of economische vakken het vaakst in het onderwijs. Afgestudeerden van de lerarenopleiding lichamenlijk opvoeding werken juist het minst vaak in het onderwijs. Ook afgestudeerden van een lerarenopleiding in de technische vakken of in de verzorgende vakken hebben relatief vaak een baan buiten het onderwijs.

Tabel 2.14 Arbeidsmarktpositie pas afgestudeerde leraren naar vakgebied lerarenopleiding VO (halfjaar na afstuderen) (N=1063)*

	Binnen onderwijs	Buiten onderwijs	Overig	N
Talen	85%	3%	12%	227
Exacte vakken	82%	9%	9%	163
Technische vakken	71%	26%	3%	116
Culturele/creatieve vakken	75%	17%	8%	12
Maatschappijvakken/godsdienst	67%	14%	19%	170
Economische vakken	89%	4%	7%	83
Lichamelijke opvoeding	57%	26%	16%	140
Verzorgende vakken	72%	22%	6%	152
Totaal	75%	14%	11%	1063

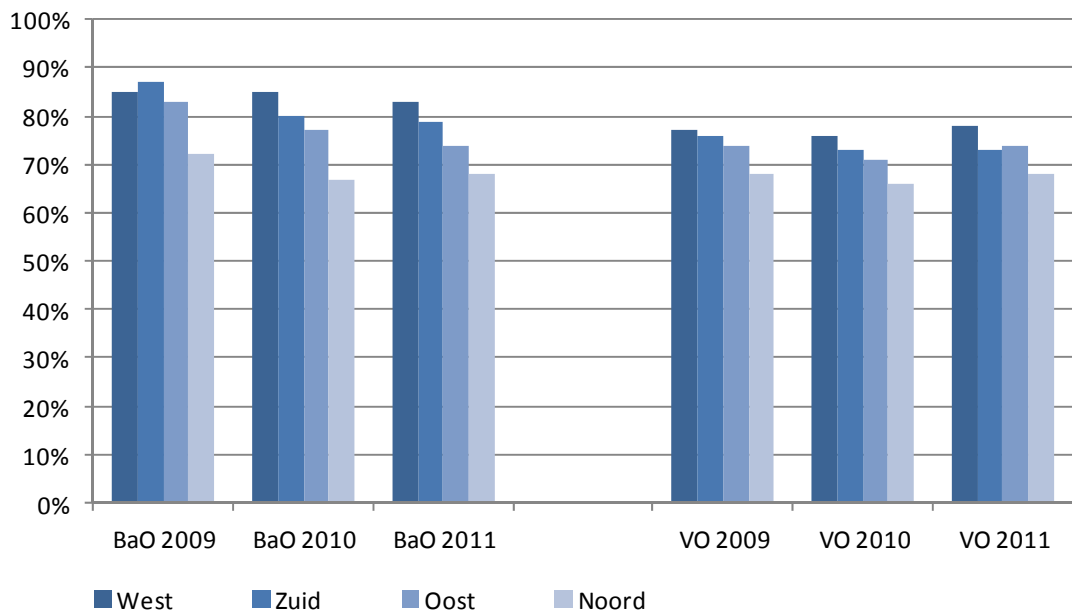
* Er doen zich significante verschillen voor (p<0.05).

Regio

Afgestudeerden van een lerarenopleiding die in het noorden wonen, werken net zoals andere jaren het minst vaak in het onderwijs (beide sectoren) (zie bijlage 2, tabel B2.19).³ Vooral afgestudeerden van de lerarenopleiding BaO die in het westen wonen, hebben juist weer vaker een onderwijsbaan. Dit zien we, in beperktere mate, ook bij afgestudeerden van de lerarenopleiding VO uit het westen.

In onderstaand figuur is te zien dat het aandeel werkenden in het onderwijs in de afgelopen drie jaren (bijna) altijd het hoogst was in regio West en het laagst in regio Noord.

Figuur 2.6 Arbeidsmarktpositie 'werkend in het onderwijs' pas afgestudeerde leraren naar regio - cohort 2009 t/m 2011 (halfjaar na afstuderen)

³ De regio is bepaald aan de hand van de postcode van de woonplaats van de afgestudeerden.

Als we de regio's nog verder uitsplitsen door te kijken naar (geclusterde) RPA-gebieden, dan zien we nog forsere verschillen (zie bijlage 2, tabel B2.20). Net zoals vorige jaren hebben afgestudeerden met een lerarenopleiding BaO die in Groningen en Friesland wonen veel minder vaak een onderwijsbaan. In beide regio's heeft respectievelijk 67 procent en 62 een onderwijsbaan. Opvallend genoeg hebben afgestudeerden in Gooi en Vechtstreek/Eemland dit jaar ongeveer even vaak een onderwijsbaan (64%), terwijl dit de vorige twee jaren nog degenen waren met juist het vaakst een onderwijsbaan. Dit jaar zijn het vooral BaO-afgestudeerden uit de regio Noord-Holland Noord die bijna altijd een onderwijsbaan hebben (94%).

Bij afgestudeerden van de VO-lerarenopleidingen zien we ook verschillen in de arbeidsmarktpositie. Degenen die in de IJssel- en Rijnstreek of in de Achterhoek wonen, hebben minder vaak een onderwijsbaan dan degenen die in Zeeland, Rijnmond, Rijn-Gouwe, Nijmegen/Rivierenland of in Gooi en Vechtstreek/Eemland wonen. Overigens gaat het per RPA-gebied soms om een klein aantal afgestudeerden. Dit probleem doet zich vooral voor bij de afgestudeerden van de VO-lerarenopleidingen. Dit zorgt er ook voor dat het gebied waarin het percentage werkend binnen het onderwijs het laagst is, jaarlijks anders is. Zeeland is echter wel de afgelopen vier jaren een gebied geweest waarin elk jaar veel VO-afgestudeerden binnen het onderwijs werken (zie bijlage 6, tabel B6.4).

Eerder in dit hoofdstuk zagen we dat afgestudeerden van de lerarenopleiding BaO minder vaak een vast contract hebben gekregen dan degenen van een cohort van het jaar ervoor. De onderstaande tabel laat zien dat deze daling zich vooral heeft voorgedaan bij afgestudeerden die in de regio Oost of West wonen. Vorig jaar had nog 11 procent van de afgestudeerden van de BaO-opleiding uit regio Oost een vast contract in het onderwijs, nu ligt dat percentage op 5 procent. In de regio West gaat het om een daling van 14 naar 9 procent. De verschillen tussen de regio's zijn nu kleiner geworden.

Als we kijken naar afgestudeerden van de VO-lerarenopleidingen dan zien we dat afgestudeerden die in het oosten of in het westen wonen vaker een vast contract hebben. Dit was vorig jaar ook het geval. In vergelijking met vorig jaar valt het vooral op afgestudeerden uit regio Noord vaker dan vorig jaar een vast contract hebben in het onderwijs.

Tabel 2.15 Binnen het onderwijs: aanstelling pas afgestudeerde leraren naar soort contract en regio (halfjaar na afstuderen) (N=1808)*

		Vast contract	Tijdelijk contract	Anders**	N
BaO N=1012	Noord	5%	22%	74%	102
	Oost	5%	42%	53%	249
	West	9%	65%	25%	424
	Zuid	4%	34%	62%	237
	<i>Totaal</i>	<i>7%</i>	<i>48%</i>	<i>46%</i>	<i>1012</i>
VO N=796	Noord	46%	50%	4%	82
	Oost	53%	44%	3%	175
	West	54%	43%	3%	362
	Zuid	44%	51%	5%	177
	<i>Totaal</i>	<i>51%</i>	<i>46%</i>	<i>3%</i>	<i>796</i>

* Bij de lerarenopleiding BaO doen zich significante verschillen voor ($p < 0.05$).

** Het gaat hierbij met name om oproepcontracten en 0-urencontracten.

3 WENS OM IN HET ONDERWIJS TE (BLIJVEN) WERKEN

In dit derde hoofdstuk gaan we in op de tevredenheid van pas afgestudeerden die in het onderwijs werken en op de vraag of ze hun loopbaan in het onderwijs willen voortzetten. Vervolgens gaan we in op de groep die niet in het onderwijs werkt en gaan we in op de mate waarin zij alsnog in het onderwijs willen werken. Als laatste gaan we in op de vraag of afgestudeerden op zoek zijn naar een (andere) baan.

3.1 Voortzetting loopbaan in het onderwijs

Net zoals vorig jaar waardeert twee derde van de afgestudeerden het werk in het onderwijs met een 8 of hoger. Tussen de afgestudeerden van de twee verschillende typen lerarenopleidingen zien we vrijwel geen verschillen. Een halfjaar later (een jaar na afstuderen) stijgt het percentage dat een 8 of hoger geeft tot bijna 75 procent. (bijlage 3, tabel, B3.1). De grootte van de school en het percentage achterstandsleerlingen hebben beiden geen effect op de hoogte van het cijfer.

Tabel 3.1 Binnen het onderwijs: Hoe het werken in het onderwijs bevalt, aangegeven met een rapportcijfer (halfjaar na afstuderen) (N=1812)*

	BaO N=1016	VO N=796
Lager dan een 6	2%	2%
6	7%	8%
7	25%	24%
8	42%	47%
9	19%	15%
10	4%	3%
Onbekend	2%	1%

* Cijfers zijn afgerond.

Wens om in het onderwijs te blijven werken

57 procent van de afgestudeerden van de BaO-lerarenopleiding geeft aan tenminste 10 jaar in het onderwijs te willen blijven werken. Dit is een fractie lager dan vorig jaar (60%). Het percentage is voor afgestudeerden van de VO-lerarenopleiding ongeveer hetzelfde. Van hen wil 56 procent 10 jaar of langer in het onderwijs werken. In vergelijking met de meting onder cohort 2010 ligt dit percentage hoger (destijds op 50%) en ook hoger dan het cohort van 2009 (44%). De veranderde arbeidsmarkt buiten het onderwijs is wellicht van invloed op de bereidheid om in het onderwijs te blijven werken.

Tabel 3.2 Binnen het onderwijs: Hoe lang willen pas afgestudeerde leraren nog in het onderwijs blijven werken? (halfjaar na afstuderen) (N=1812)

	BaO N=1016	VO N=796
Tot 5 jaar	8%	11%
5 tot 10 jaar	10%	14%
10 jaar of langer	57%	56%
Weet niet	23%	19%
Onbekend	1%	0%

Als we kijken naar verschillen per regio, dan zien we dat degenen met een onderwijsbaan die in de regio Zuid wonen, vaker aangeven 10 jaar of langer in het onderwijs te willen blijven werken dan degenen uit andere regio's. We zien dit verschil zowel bij de BaO-afgestudeerden als bij de VO-afgestudeerden (bijlage 3, tabel B3.3).

3.2 Wens om in het onderwijs te werken

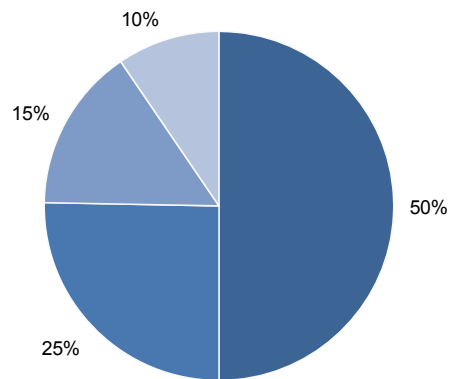
De helft van de afgestudeerden van de lerarenopleiding BaO die niet in het onderwijs werken, heeft zonder meer de wens om in het onderwijs te werken (zie figuur 3.1). Daarnaast is er nog een kwart dat dit alleen onder bepaalde voorwaarden zou willen. Deze percentages verschillen behoorlijk met die van het cohort van vorig jaar. Destijds wilde een derde zonder meer in het onderwijs werken, terwijl dat percentage nu gestegen is tot de helft. In totaal had dus 65 procent de wens om in het onderwijs te werken, terwijl dat dit jaar om 75 procent gaat.

Van de afgestudeerden van een VO-lerarenopleiding heeft bijna 40 procent zonder meer de wens om in het onderwijs te werken en wil een bijna even grote groep dit alleen onder bepaalde voorwaarden. In vergelijking met vorig jaar zijn er weinig verschillen.

Als we kijken naar verschillen tussen de vier regio's, dan zien we dat de afgestudeerden van de lerarenopleiding BaO uit regio's waar relatief de minste afgestudeerden in het onderwijs werken (Noord en Zuid) de meeste afgestudeerden zonder meer de wens hebben om in het onderwijs te werken. Tussen de regio's bestaan minder verschillen als we kijken naar de afgestudeerden van de VO-lerarenopleiding.

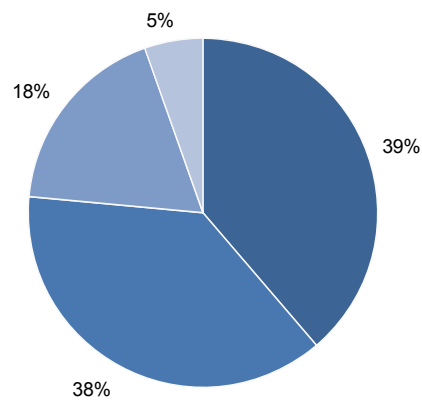
Figuur 3.1 Geen baan in onderwijs: wens om in het onderwijs te werken (halfjaar na afstuderen) (N=362)

BaO (N=158)

■ Ja, zonder meer ■ Ja, maar alleen onder bepaalde voorwaarden ■ Nee ■ Weet niet

VO (N=204)

■ Ja, zonder meer ■ Ja, maar alleen onder bepaalde voorwaarden ■ Nee ■ Weet niet

Voorwaarden

De helft van de afgestudeerden van de lerarenopleiding BaO die aangeven onder voorwaarden te willen werken in het onderwijs, geeft aan een vast contract te wensen (bijlage 3, tabel B3.5). Een iets kleinere groep van 40 procent wenst een verbetering van het salaris. Ook afgestudeerden van een lerarenopleiding VO die onder voorwaarden in het onderwijs willen werken, geven aan een vast contract belangrijk te vinden (40%), maar zij geven meer

dan de afgestudeerden van de BaO-lerarenopleiding een variëteit aan redenen op.

Verhuisbereidheid

We hebben dit jaar voor de tweede keer aan alle afgestudeerden gevraagd of zij bereid zouden zijn om te verhuizen voor een onderwijsbaan. Vorig jaar constateerden we dat meer dan een derde bereid is om te verhuizen voor een onderwijsbaan (37%). Bij dit cohort is dit percentage hoger en is bijna de helft bereid om te verhuizen (46%, bijlage 3, tabel B3.6). De verhuisbereidheid is dus toegenomen. Dit wordt vooral veroorzaakt door de afgestudeerden die buiten het onderwijs werken die vaker dan vorig jaar aangeven bereid te zijn om te verhuizen voor een onderwijsbaan.

Deze stijging doet zich ook voor als we naar de afzonderlijke lerarenopleidingen kijken. Zowel bij de afgestudeerden van de lerarenopleiding BaO die buiten het onderwijs werken als bij de lerarenopleiding VO zien we dat meer afgestudeerden aangegeven hebben bereid zijn om te verhuizen. Van deze zelfde groep die buiten het onderwijs werkt, was vorig jaar slechts 2 procent van de pas afgestudeerden van de BaO-lerarenopleiding zeker bereid om te verhuizen. Dit jaar zien we dat 6 procent zeker bereid is om te verhuizen. Dit geeft aan dat de veranderde arbeidsmarkt in het basisonderwijs ook enige invloed heeft op de verhuisbereidheid.

Tabel 3.3 Bereidheid om te verhuizen voor een baan in het onderwijs (halfjaar na afstuderen) (N=1296)*

		Binnen onderwijs	Buiten onderwijs	Overig	Totaal
BaO N=1296	Ja, ik ben namelijk al verhuisd	4%	-	3%	4%
	Ja, ik zou hier zeker toe bereid zijn	8%	6%	14%	8%
	Ik zou hier misschien toe bereid zijn	34%	24%	34%	33%
	Nee	46%	60%	38%	46%
	Weet niet	9%	10%	10%	9%
	Onbekend	0%	-	1%	0%
VO N=1010	Ja, ik ben namelijk al verhuisd	4%	-	1%	3%
	Ja, ik zou hier zeker toe bereid zijn	7%	11%	11%	8%
	Ik zou hier misschien toe bereid zijn	29%	23%	24%	27%
	Nee	51%	56%	54%	52%
	Weet niet	9%	10%	10%	9%
	Onbekend	-	-	-	-

* Er doen zich significante verschillen voor ($p < 0.05$).

3.3 Op zoek naar een (andere) baan

Bijna de helft van alle afgestudeerden (ongeacht of iemand werkzaam is), is een halfjaar na afstuderen op zoek naar een andere baan (47%). Dit percentage ligt iets hoger dan vorig jaar toen 42 procent op zoek was naar een (andere) baan. Dit verschil doet zich voornamelijk voor bij degenen die buiten het onderwijs werken of die helemaal niet werkzaam zijn (overig). Zij zoeken vaker naar een andere baan, ongeacht of die baan binnen of buiten het onderwijs is.

Tabel 3.4 Op zoek naar een baan (ongeacht wel of niet werkzaam) (halfjaar na afstuderen) (N=2359)*

	Binnen onderwijs N=1812	Buiten onderwijs N=242	Overig N=305	Totaal
Ja, alleen binnen het onderwijs	31%	24%	28%	30%
Ja, alleen buiten het onderwijs	2%	5%	5%	2%
Ja, zowel binnen als buiten het onderwijs	13%	25%	25%	16%
Nee	54%	45%	42%	52%
Onbekend	1%	1%	1%	1%

* Er doen zich significante verschillen voor ($p < 0.05$).

Meer dan voorgaande jaren geven afgestudeerden van de lerarenopleiding BaO die (ook) een baan buiten het onderwijs zoeken aan dat er geen (vast) werk is in het onderwijs. Vorig jaar heeft 75 procent deze optie aangekruist, dit jaar is dat percentage gestegen tot 86 procent. Opvallend is dat dit percentage ook gestegen is bij de afgestudeerden van de VO-lerarenopleiding. Vorig jaar noemde 34 procent deze reden, dit jaar heeft bijna de helft aangegeven om deze reden (ook) een baan buiten het onderwijs te zoeken.

Tabel 3.5 Reden om (ook) een baan buiten het onderwijs te zoeken (meerdere antwoorden mogelijk) (halfjaar na afstuderen) (N=424)*

	BaO N=219	VO N=205
Er is geen (vast) werk in het onderwijs	86%	47%
Buiten het onderwijs zijn de kansen op werk veel groter	43%	22%
Ik wil graag ervaringen opdoen buiten het onderwijs	14%	26%
Buiten het onderwijs is het salaris beter	15%	24%
Er zijn alleen kleine deeltijdbanen te vinden in het onderwijs	18%	18%
Ik wil niet (meer) in het onderwijs werken	12%	17%
Ik zou te ver moeten reizen voor een baan in het onderwijs	11%	13%
Anders**	10%	22%

* Deze vraag is alleen gesteld aan mensen die (ook) een baan buiten het onderwijs zoeken.

** Onder de categorie 'anders' valt onder andere de reden 'vanwege de werkdruk in het onderwijs'.

We hebben gekeken of de mate waarin redenen uit tabel 3.5 genoemd worden, verschilt per regio. De afgestudeerden van de lerarenopleiding VO die in het westen wonen, noemen het minst vaak de reden dat er geen werk is in het onderwijs (zie bijlage 3, tabel B3.10). Verder geven afgestudeerden van beide lerarenopleidingen die in het westen wonen het minst vaak aan dat ze te ver zouden moeten reizen voor een baan in het onderwijs.

4 WERKKLIMAAT EN BEGELEIDING

In dit vierde hoofdstuk gaan we in op het werkklimaat, de begeleiding van de beginnende leraren en op de extra voorbereidingstijd voor afgestudeerden met een onderwijsbaan.

4.1 Werkklimaat algemeen

Aan afgestudeerden met een onderwijsbaan hebben we een aantal stellingen voorgelegd die betrekking hebben op de manier waarop zij de organisatie van de school en de begeleiding ervaren (zie figuur 4.1). Het zijn dus beoordelingen van de respondent zelf. We hebben alleen de echt beginnende leraren meegenomen in de onderstaande resultaten. Daarmee bedoelen we dat het leraren zijn die sinds 2008 of later voor de klas staan.¹

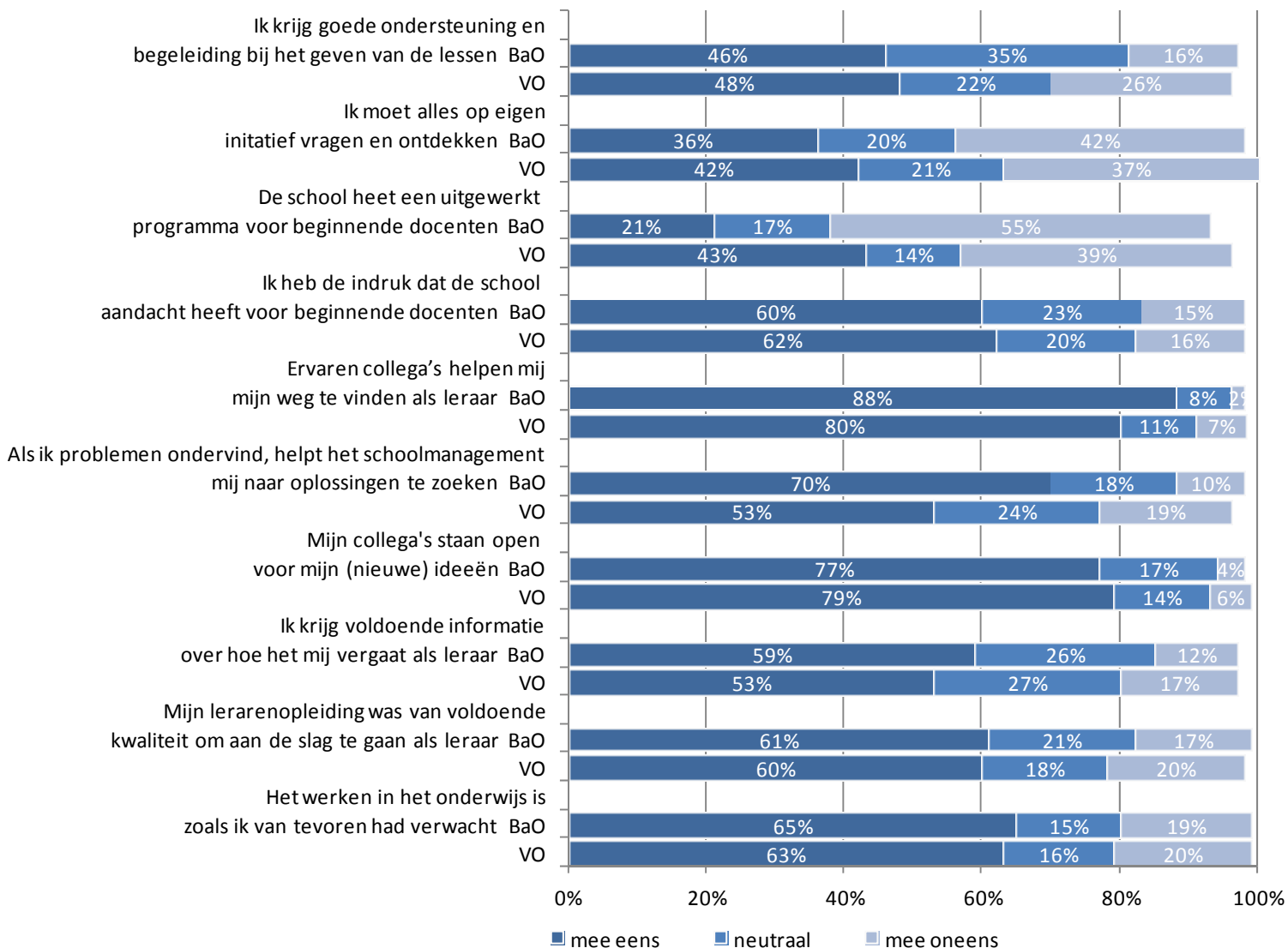
We hebben binnen de groep leraren een onderscheid gemaakt tussen degenen die alleen vervangingsbaan vervullen en degenen die in ieder geval (ook) een reguliere baan hebben. Sommige stellingen verschillen per groep.

Stellingen

Uit de onderstaande stellingen die zijn voorgelegd aan beginnende leraren met een reguliere baan komt een redelijk positief beeld naar voren. Ze zijn vooral tevreden over de collegialiteit: ervaren collega's helpen hen om hun weg te vinden als leraar. Ten minste 80 procent is hier tevreden over. Ook geeft ten minste driekwart aan het eens te zijn met de stelling dat collega's openstaan voor nieuwe ideeën. Minder tevreden zijn ze over of de school een uitgewerkt programma heeft voor beginnende docenten. Slechts 21 procent van de afgestudeerden van de lerarenopleiding BaO is het hiermee eens. Bij de afgestudeerden van de lerarenopleiding ligt dit percentage hoger (43%), maar gaat het nog steeds om een minderheid. Ook geeft net iets minder dan de helft van de leraren aan het eens te zijn met de stelling dat ze goede ondersteuning en begeleiding krijgen bij het geven van de lessen.

Als we de meningen over de stellingen vergelijken met de antwoorden van vorig jaar dan zien we maar beperkte verschillen.

¹ Aangezien het om afgestudeerden uit het jaar 2011 gaat, gaan wij ervan uit dat ze rond 2008 met hun studie begonnen zijn. Ondanks dat het mensen betreft die voor het eerst aan een lerarenopleiding zijn afgestudeerd, kunnen zij echter al tijdens hun studie lesgeven. Afgestudeerden die aangeven dat zij voor die tijd al voor de klas stonden, beschouwen wij niet als 'beginnend' docent.

Figuur 4.1 Reguliere banen: stellingen (halfjaar na afstuderen) (N=918)²

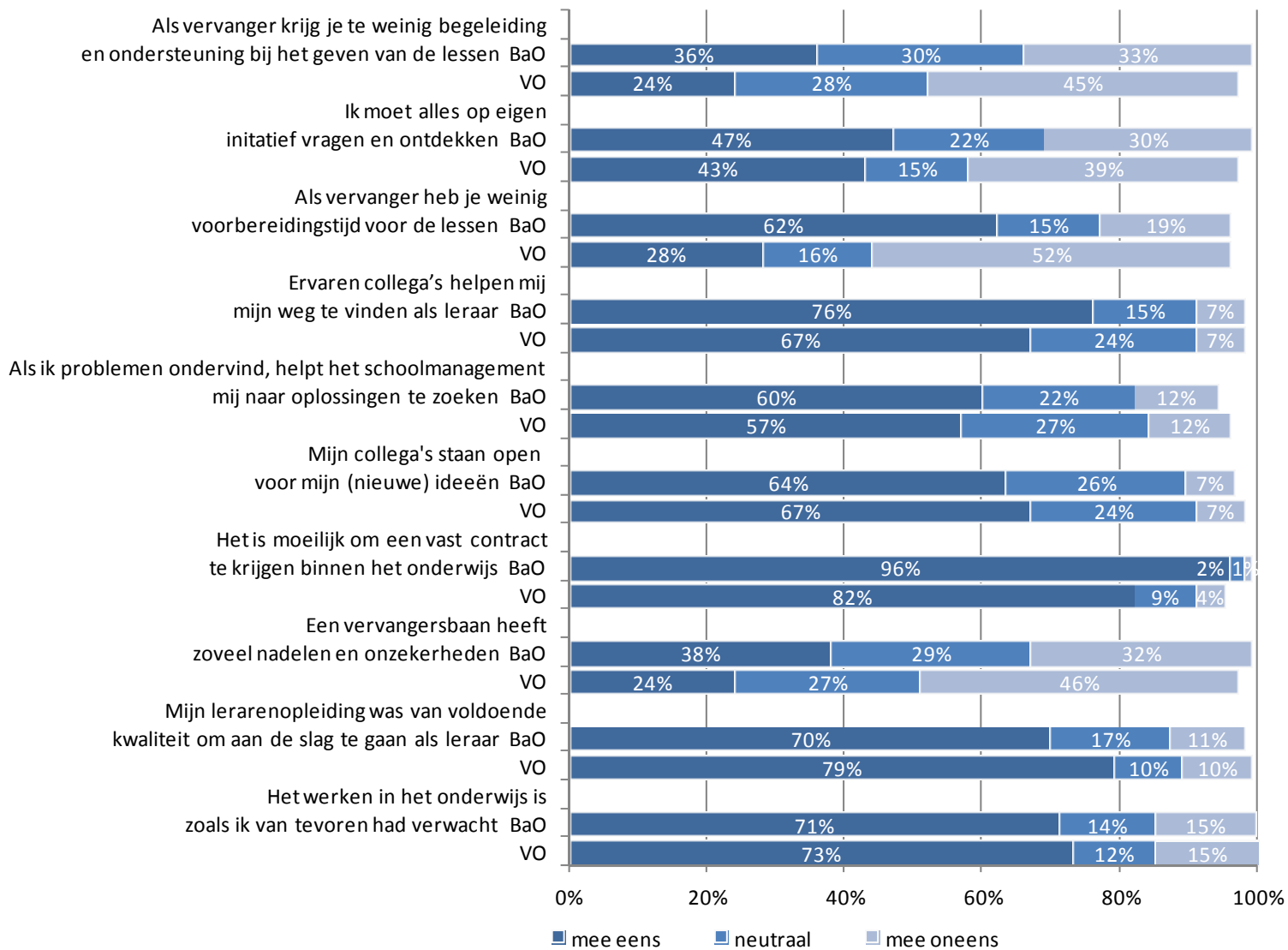
Aan afgestudeerden die alleen één of meerdere vervangingsbanen vervullen, hebben we net iets andere stellingen voorgelegd (zie figuur 4.2). Net zoals voorgaande jaren oordelen afgestudeerden met vervangingsbanen minder positief over hun onderwijsbaan dan degenen met een reguliere baan. Zo is ook nu een groot deel van de vervangers het eens met de stelling dat ervaren leraren hen helpen om de weg te vinden als leraar, maar het gaat om relatief iets minder docenten dan bij de vergelijkbare stelling onder docenten met een reguliere baan.

Nog iets meer dan vorig jaar geven vervangers aan dat zij te weinig begeleiding krijgen en nog meer dan vorig jaar geeft het overgrote deel van de vervangers aan dat het moeilijk is om een vast contract te krijgen. Bijna alle

² De categorieën 'niet van toepassing' en 'onbekend' zijn niet opgenomen in de figuren.

vervangers die de lerarenopleiding BaO hebben voltooid, geven aan dat zij het eens zijn met die stelling (96%). Vorig jaar lag dit percentage nog op 90 procent. Ook vervangers met een afgeronde lerarenopleiding VO geven meer dan vorig jaar aan dat ze het eens zijn met deze stelling. Destijds ging het om 71 procent, nu om 82 procent.

Figuur 4.2 Vervangingsbanen: stellingen (halfjaar na afstuderen) (N=713)

4.2 Begeleiding

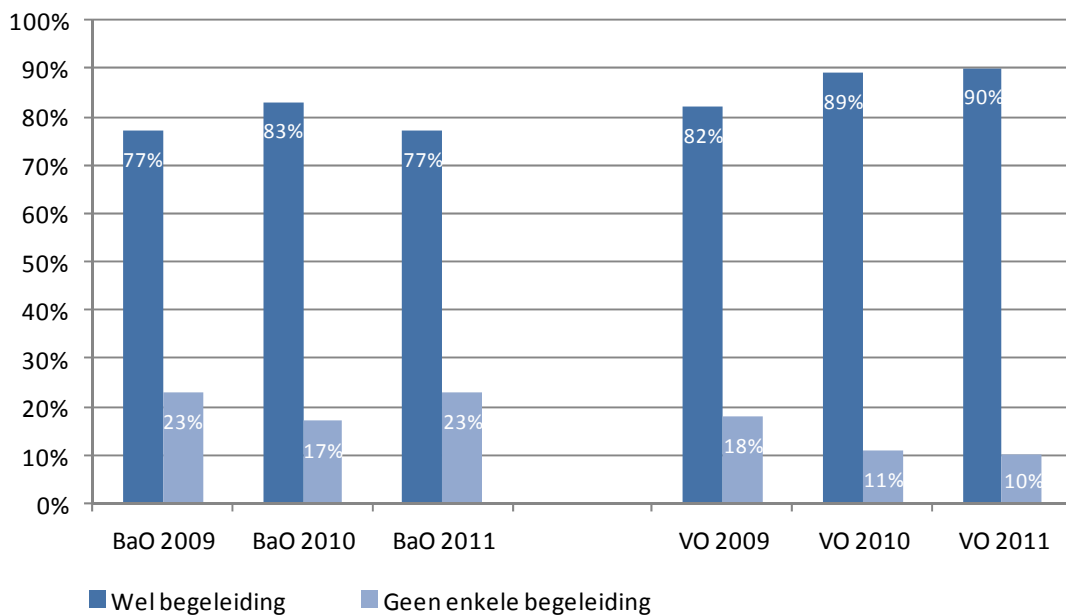
Het goed begeleiden van leraren is van essentieel belang om hen te behouden voor het lerarenberoep.³ De begeleiding van beginnende leraren is daarom ook één van de speerpunten uit het Actieplan Leraar 2020. Uit de metingen onder de vorige cohorten kwam al naar voren dat beginnende docenten niet altijd tevreden zijn over de begeleiding en bij de stellingen in de vorige paragraaf zagen we dit wederom. Naast een stelling hebben we de beginnende docenten meer vragen gesteld over hun begeleiding.

Beginnende leraren met een afgeronde VO-lerarenopleiding geven bijna altijd aan begeleiding te hebben ontvangen (90%). In vergelijking met het cohort van vorig jaar verschilt dit nauwelijks. De percentages van beide jaren liggen echter wel hoger dan voor cohort 2009 (82%). Leraren die de BaO-lerarenopleiding hebben afgerond, geven in mindere mate aan begeleiding te hebben gekregen (79%). Dit percentage ligt zelfs iets onder dat van vorig jaar (83%), maar weer ongeveer op dezelfde hoogte als voor cohort 2009 (77%). Ondanks dat er met name in het basisonderwijs verbetering nodig is, zien we dat niet terug in de percentages.

Het zijn vooral de vervangers die in mindere mate aangeven begeleiding te ontvangen (bijlage 4, tabel B4.3). Door de verslechterde arbeidsmarktpositie van beginnende leraren met een afgeronde BaO-lerarenopleiding zijn er relatief meer docenten die beginnen als vervanger. Dit verklaart ook direct het wat hogere percentage beginnende docenten dat aangeeft geen begeleiding te hebben gekregen. Het hogere percentage vervangers beïnvloedt daarmee het totaalpercentage dat aangeeft wel of geen begeleiding te hebben gekregen.

³ Inspectie van het Onderwijs (2010). *De begeleiding van beginnende leraren in het voortgezet onderwijs*.

Figuur 4.3 Hebben pas afgestudeerde leraren begeleiding gekregen? Cohort 2009 t/m 2011 (halfjaar na afstuderen)

Voor de afgestudeerden van de lerarenopleiding VO geldt dat degenen die op grote scholen werken, vaker begeleiding ontvangen dan degenen die op een school met minder leerlingen werken (zie bijlage 4, tabel B4.4). Bij de afgestudeerden van de lerarenopleiding BaO zien we kleine verschillen als we kijken naar de regio (zie bijlage 4, tabel B4.5). Docenten in regio's waar het relatief makkelijker is om vaste baan te vinden (en dus minder vervangers zijn) krijgen vaker begeleiding. Ook zien we verschillen als we kijken naar de wens om in de toekomst in het onderwijs te willen blijven werken. Afgestudeerden van de lerarenopleiding VO die geen begeleiding hebben gekregen, willen minder lang in het onderwijs blijven werken (bijlage 4, tabel B4.6).

Organisatie van de begeleiding

In tabel 4.1 geven we weer hoe de begeleiding van beginnende leraren is georganiseerd. Afgestudeerden van de lerarenopleiding BaO ontvangen vooral begeleiding door de schoolleiding (37%) en in iets mindere mate door een ervaren docent (28%) en/of door een mentor of coach (23%). Afgestudeerden van de lerarenopleiding VO noemen meer verschillende manieren. Bijna de helft geeft aan begeleiding te hebben gekregen van een mentor of coach en een bijna even grote groep heeft aangekruist dat ze begeleid zijn door een ervaren docent uit de vaksectie. Daarnaast heeft 43 procent aangegeven dat ze geregeld bijeenkomen in een groepje met nieuwe leerkrachten. In vergelijking met vorig jaar zien we weinig verschillen. Het valt vooral op dat afgestudeerden van de lerarenopleiding VO alle opties vaker hebben aangekruist. Alle vormen komen dus iets vaker voor.

Tabel 4.1 Organisatie van de gekregen begeleiding (meer antwoorden mogelijk) (halfjaar na afstuderen) (N=1631)*

	BaO N=1003	VO N=628
Begeleiding door een ervaren docent uit de vaksectie	28%	46%
Begeleiding door een mentor/coach	23%	49%
Begeleiding door de schoolleiding	37%	16%
Aantal lessen wordt bijgewoond door ervaren docent	15%	37%
Een begeleidingsprogramma voor beginnende leraren	12%	38%
Groepje met nieuwe leerkrachten dat regelmatig bijeenkomt	8%	43%
Er werd een cursus aangeboden	4%	10%
Anders/niet van toepassing**	10%	5%

* Deze vraag is alleen gesteld aan mensen die begeleiding hebben gekregen.

** Onder de categorie 'anders' valt onder andere begeleiding door een andere persoon/instantie.

Inhoud van de begeleiding

Net zoals andere jaren geeft ook dit cohort aan dat de begeleiding vooral is gericht op praktische zaken, zoals het op de hoogte brengen van het organisatorisch reilen en zeilen binnen de school, een rondleiding en een kennismakingsrondje. De afgestudeerden van de lerarenopleiding VO geven vaker dan de afgestudeerden van de lerarenopleiding BaO aan dat er begeleidingstijd besteed wordt aan didactische en pedagogische vaardigheden. Het plannen van werkzaamheden en het omgaan met ouders wordt daarentegen weer vaker genoemd door afgestudeerden van de lerarenopleiding BaO. Veel opvallende verschillen met de antwoorden van het vorige cohort zien we niet.

Tabel 4.2 Inhoud van de gekregen begeleiding (maximaal drie antwoorden mogelijk) (halfjaar na afstuderen) (N=1631)*

	BaO N=1003	VO N=628
Op de hoogte brengen van het organisatorisch reilen en zeilen van de school	48%	48%
Het omgaan met leerlingen	23%	37%
Rondleiding door de school en kennismaking met collega's	28%	27%
Orde handhaven in de klas	16%	42%
Didactische vaardigheden	16%	31%
Het plannen van de werkzaamheden	21%	11%
Het omgaan met ouders	18%	11%
Het voorbereiden van lessen	6%	9%
Anders/niet van toepassing**	9%	7%

* Deze vraag is alleen gesteld aan mensen die begeleiding hebben gekregen.

** Onder de categorie 'anders' vallen onder andere zaken waar de docent op dat moment tegen aan liep.

Tevredenheid begeleidingsprogramma

Rond de 60 procent van de afgestudeerden is een halfjaar na afstuderen tevreden over de begeleiding (BaO 58%, VO 63%). Dit percentage ligt op

ongeveer dezelfde hoogte als bij cohort 2010. Een jaar na afstuderen zijn deze percentages licht toegenomen (zie bijlage 4, tabel B4.7).

Tabel 4.3 Tevredenheid van pas afgestudeerde leraren over de begeleiding en ondersteuning vanuit de school waar men werkzaam is (halfjaar na afstuderen) (N=1631)

	BaO N=1003	VO N=628
Zeer tevreden	16%	24%
Tevreden	42%	39%
Neutraal	25%	21%
Ontevreden	10%	11%
Zeer ontevreden	2%	3%
N.v.t. (er was geen begeleiding)	5%	2%
Onbekend	0%	-

4.3 Voorbereidingstijd

Sinds 1 augustus 2009 hebben beginnende leraren recht op een reductie van 20 procent van hun lestaak in hun eerste jaar, zodat de werkdruk van beginnende leraren wordt verminderd.⁴

Het percentage beginnende leraren dat aangeeft minder lesuren te mogen geven, stijgt van jaar op jaar. Bij het cohort 2008 ging het nog om 20 procent, dit jaar gaat het om 38 procent van de beginnende leraren. In vergelijking met cohort 2010 is dat een stijging van enkele procentpunten (30% van cohort 2010). Desondanks geeft nog steeds een meerderheid aan dat ze meteen het volledige aantal uren lesgeven (54%). Van deze groep staat ruim 35 procent sinds 2008 of 2009 voor de klas. Dit is dus een groep die al wel ervaring had met lesgeven. Van dezelfde groep die aangeeft meteen het volledige aantal lesuren te geven, werkt ruim driekwart in deeltijd.

Afgestudeerden van de lerarenopleiding BaO geven, net zoals de vorige cohorten, bijna allemaal direct het volledige aantal uren les.

Tabel 4.4 Reguliere banen: hebben pas afgestudeerde leraren reductie van hun lestaak gekregen? (halfjaar na afstuderen) (N=918)*

	BaO N=357	VO N=561
Nee, ik gaf meteen het volledige aantal lesuren	93%	54%
Ja, tijdelijk tot een jaar	3%	37%
Ja, langer dan een jaar	-	1%
Weet niet	4%	7%
Onbekend	-	0%

* Deze vraag is alleen gesteld aan beginnende leraren met een reguliere baan.

⁴ VO-raad & onderwijsbonden, Cao-VO 2008-2010 (2008).

Meer dan de helft van de afgestudeerden van de lerarenopleiding VO die een gereduceerd aantal lessen geeft, heeft een reductie gekregen van ten minste 20 procent.

**Tabel 4.5 Reguliere banen: hoogte van de gekregen reductie van lestaak-
(halfjaar na afstuderen) (N=224)***

	BaO N=10	VO N=214
Minder dan 20%	60%	41%
20%	-	49%
Meer dan 20%	20%	4%
Onbekend	20%	6%

* Deze vraag is alleen aan beginnende docenten gesteld met in ieder geval een reguliere baan en die reductie van hun lestaak hebben gekregen.

LITERATUUR

Inspectie van het Onderwijs (2010) *De begeleiding van beginnende leraren in het voortgezet onderwijs*. Ministerie van OCW.

Ministerie van OCW (2011) *Actieplan Leraar 2020 - Een krachtig beroep!*. Ministerie van OCW.

Staatssecretaris Zijlstra (Ministerie van OCW) (2012) *Ontwikkelingen op de onderwijsarbeidsmarkt en resultaten tussenmeting versterking functiemix, brief aan de Tweede Kamer*. Ministerie van OCW.

Van Leenen, H., & F.E.M. Berndsen (2010) *Loopbaanmonitor onderwijs 2009. Onderzoek naar de arbeidsmarktpositie van afgestudeerden van de lerarenopleidingen in 2007 en 2008*. Regioplan Beleidsonderzoek, Ministerie van OCW.

Van Leenen, H., & F.E.M. Berndsen (2011) *Loopbaanmonitor onderwijs 2010. Onderzoek naar de arbeidsmarktpositie van afgestudeerden van de lerarenopleidingen in 2009*. Regioplan Beleidsonderzoek, Ministerie van OCW.

Van Leenen, H., & F.E.M. Berndsen (2012) *Loopbaanmonitor onderwijs 2011. Onderzoek naar de arbeidsmarktpositie van afgestudeerden van de lerarenopleidingen in 2010*. Regioplan Beleidsonderzoek, Ministerie van OCW.

VO-raad & onderwijsbonden (2008) *Nota van wijziging CAO VO 2008-2010*.

BIJLAGEN

BIJLAGE 1

Respons en representativiteit

Respons

In tabel B1.1 is te zien hoeveel afgestudeerden zijn benaderd en wat de nettoresponshoogte is. Vragenlijsten die niet volledig waren ingevuld, zijn niet meegenomen in de analyse.¹ Bij de eerste meting, waarbij de respondenten per post benaderd zijn, lag de nettoresponshoogte op 26 procent. Bij de tweede meting zijn de mensen per e-mail aangeschreven die bij de eerste meting hadden aangegeven dat ze nogmaals benaderd mochten worden. Hierdoor ligt de responshoogte (45%) hoger dan bij de eerste meting, waarbij de gehele populatie benaderd wordt.

Tabel B1.1 Responsoverzicht cohort 2011

		Aantal
1 ^e en 2 ^e meetmoment	Bruto benaderd	9170
	Nettorespons, waarvan:	2359 (26%)
	- <i>lerarenopleiding BaO</i>	1296 (27%)
	- <i>HBO-lerarenopleiding</i>	866 (24%)
	- <i>universitaire lerarenopleiding</i>	197 (28%)
3 ^e meetmoment	Bruto benaderd	1959
	Nettorespons, waarvan:	883 (45%)
	- <i>lerarenopleiding BaO</i>	435 (39%)
	- <i>HBO-lerarenopleiding</i>	341 (48%)
	- <i>universitaire lerarenopleiding</i>	107 (66%)

Beschrijving responsgroep 1^e/2^e meting

Tabel B1.2 Geslacht (N=2359)

	BaO N=1296	VO totaal N=1063	VO-HBO N=866	VO-ULO N=197
Man	10%	45%	46%	41%
Vrouw	90%	55%	54%	59%

¹ Het gaat hierbij met name om een groep respondenten die slechts enkele vragen heeft ingevuld.

Tabel B1.3 Leeftijd (N=2359)

	BaO N=1296	VO totaal N=1063	VO-HBO N=866	VO-ULO N=197
T/m 22 jaar	37%	11%	14%	-
23 t/m 25 jaar	38%	26%	25%	30%
26 t/m 30 jaar	12%	22%	19%	34%
31 t/m 35 jaar	3%	10%	9%	15%
36 t/m 40 jaar	4%	7%	7%	7%
41 t/m 45 jaar	4%	8%	8%	7%
46 t/m 50 jaar	2%	9%	11%	4%
51 t/m 55 jaar	1%	5%	6%	3%
56 jaar en ouder	-	2%	2%	1%

Tabel B1.4 Herkomst (N=2359)

	BaO N=1296	VO totaal N=1063	VO-HBO N=866	VO-ULO N=197
Autochtoon	94%	86%	87%	84%
Westers allochtoon	4%	8%	7%	12%
Niet-westers allochtoon	2%	6%	6%	4%

Tabel B1.5 Regio (N=2359)

	BaO N=1296	VO totaal N=1063	VO-HBO N=866	VO-ULO N=197
Noord	11%	11%	12%	10%
Oost	26%	22%	23%	18%
West	39%	44%	39%	63%
Zuid	23%	23%	26%	9%

Tabel B1.6 Vooropleiding (voor de lerarenopleiding) (N=2359)

	BaO N=1296	VO totaal N=1063	VO-HBO N=866	VO-ULO N=197
Universiteit	3%	22%	5%	96%
Hbo	10%	20%	25%	1%
Vwo	11%	9%	11%	3%
Havo	45%	23%	28%	-
Mbo, sociaal pedagogisch werker	5%	2%	2%	-
Mbo, onderwijsassistent	18%	2%	2%	-
Mbo, anders	7%	20%	25%	-
Anders	1%	2%	2%	-

Tabel B1.7 Soort lerarenopleiding (N=2359)

Lerarenopleiding basisonderwijs	55%
HBO-lerarenopleiding	37%
Universitaire lerarenopleiding	8%

Tabel B1.8 Vakgebied lerarenopleiding VO

	VO totaal N=1063	VO-HBO N=866	VO-ULO N=197
Talen	21%	19%	31%
Exacte vakken	15%	13%	25%
Technische vakken	11%	13%	-
Culturele/creatieve vakken	1%	0%	4%
Maatschappijvakken/godsdienst	16%	13%	28%
Economische vakken	8%	7%	12%
Lichamelijke opvoeding	13%	16%	-
Verzorgende vakken	14%	18%	-

Tabel B1.9 Afstudeermaand lerarenopleiding in 2011 (N=2359)

	BaO N=1296	VO totaal N=1063	VO-HBO N=866	VO-ULO N=197
Januari	6%	7%	6%	16%
Februari	4%	3%	3%	3%
Maart	3%	5%	5%	15%
April	5%	3%	3%	2%
Mei	7%	3%	3%	4%
Juni	37%	25%	30%	4%
Juli	14%	20%	19%	22%
Augustus	15%	26%	23%	37%
September	2%	2%	2%	2%
Oktober	3%	2%	2%	1%
November	2%	3%	3%	3%
December	1%	2%	2%	3%

Tabel B1.10 Academische pabo afgerond in 2011 (N=1296)*

	BaO
Ja	11%
Nee	89%
Onbekend	0%

* De academische pabo is een combinatie van de hbo-opleiding tot leraar basisonderwijs (pabo) en de universitaire bachelorstudie Pedagogische Wetenschappen of Onderwijskunde.

Tabel B1.11 LIO/DIO-schap gehad tijdens studie (N=2359)

	BaO N=1296	VO totaal N=1063	VO-HBO N=866	VO-ULO N=197
Ja	52%	46%	44%	56%
Nee	46%	51%	54%	39%
Weet niet	2%	2%	2%	5%

Tabel B1.12 Ging het om een betaald LIO/DIO-schap? (N=1164)

	BaO N=674	VO totaal N=490	VO-HBO N=866	VO-ULO N=197
Ja, betaling of (kleine) vergoeding	61%	80%	82%	75%
Nee	38%	15%	12%	23%
Weet niet	0%	1%	1%	1%
Anders	1%	5%	6%	1%

* Deze vraag is alleen gesteld aan afgestudeerden die een LIO/DIO-schap gevolgd hebben.

Tabel B1.13 Stage gelopen op een erkende opleidingsschool (N=2359)*

	BaO N=1296	VO N=1063	VO-HBO N=866	VO-ULO N=197
Ja	47%	62%	62%	60%
Nee	35%	31%	30%	35%
Weet niet	18%	7%	8%	5%
Onbekend	0%	0%	0%	-

* Bij een opleidingsschool werken scholen en lerarenopleiding(en) samen aan de opleiding van docenten. Binnen deze opleidingsschool wordt de opleiding tot docent deels gegeven op het opleidingsinstituut en deels op de school.

Representativiteit 1e/2e meting

Hoewel er zich significante verschillen voordoen als we kijken naar geslacht en leeftijd, komt de verdeling over het algemeen goed overeen met het steekproefkader. De verschillen zijn echter niet groot genoeg om een weging toe te passen.

Tabel B1.14 Representativiteit naar type lerarenopleiding

	Populatie	Respons
BaO	53%	55%
VO	47%	45%

Tabel B1.15 Representativiteit naar geslacht

	BaO		VO	
	Populatie	Respons	Populatie	Respons
Man	12%	10%	45%	45%
Vrouw	88%	90%	55%	55%

* Bij de lerarenopleiding BaO doen zich significante verschillen voor ($p < 0.05$).

Tabel B1.16 Representativiteit naar leeftijd*

	BaO		VO	
	Populatie	Respons	Populatie	Respons
T/m 22 jaar	32%	37%	12%	11%
23 t/m 25 jaar	40%	38%	31%	26%
26 t/m 30 jaar	16%	12%	26%	22%
31 t/m 35 jaar	4%	3%	9%	10%
36 t/m 40 jaar	4%	4%	6%	7%
41 t/m 45 jaar	3%	4%	6%	8%
46 t/m 50 jaar	2%	2%	5%	9%
51 t/m 55 jaar	0%	1%	4%	5%
56 jaar en ouder	32%	37%	1%	2%

* Bij de lerarenopleiding VO doen zich significante verschillen voor ($p < 0.05$).

Tabel B1.17 Representativiteit naar regio

	BaO		VO	
	Populatie	Respons	Populatie	Respons
Noord	11%	11%	11%	11%
Oost	25%	26%	23%	22%
West	43%	39%	44%	44%
Zuid	21%	23%	23%	23%

Tabel B1.18 Representativiteit naar herkomst*

	BaO		VO	
	Populatie	Respons	Populatie	Respons
Autochtoon	92%	94%	83%	86%
Westers allochtoon	4%	4%	8%	8%
Niet-westers allochtoon	4%	2%	9%	6%

* Bij de lerarenopleiding BaO en VO doen zich significante verschillen voor ($p < 0.05$).

Tabel B1.19 Representativiteit naar vakgebied lerarenopleiding VO

	VO	
	Populatie	Respons
Talen	21%	21%
Exacte vakken	14%	15%
Technische vakken	9%	11%
Culturele/creatieve vakken	1%	1%
Maatschappijvakken/godsdienst	16%	16%
Economische vakken	7%	8%
Lichamelijke opvoeding	19%	13%
Verzorgende vakken	13%	14%

Tabellen bij hoofdstuk 2
Werkzaam binnen onderwijs
Tabel B2.1 Ontwikkeling arbeidsmarktpositie - afstudeercohort 2008 t/m 2011, halfjaar na afstuderen

		2008	2009	2010	2011
Baan binnen het onderwijs	BaO	84%	83%	80%	79%
	VO-HBO	74%	74%	72%	74%
	VO-ULO	80%	83%	78%	80%
	<i>Totaal</i>	<i>81%</i>	<i>80%</i>	<i>77%</i>	<i>77%</i>
Baan buiten het onderwijs	BaO	6%	7%	7%	7%
	VO-HBO	17%	16%	17%	15%
	VO-ULO	14%	12%	12%	10%
	<i>Totaal</i>	<i>10%</i>	<i>10%</i>	<i>11%</i>	<i>10%</i>
Overig*	BaO	10%	10%	13%	14%
	VO-HBO	9%	10%	11%	11%
	VO-ULO	6%	5%	10%	10%
	<i>Totaal</i>	<i>9%</i>	<i>10%</i>	<i>12%</i>	<i>13%</i>

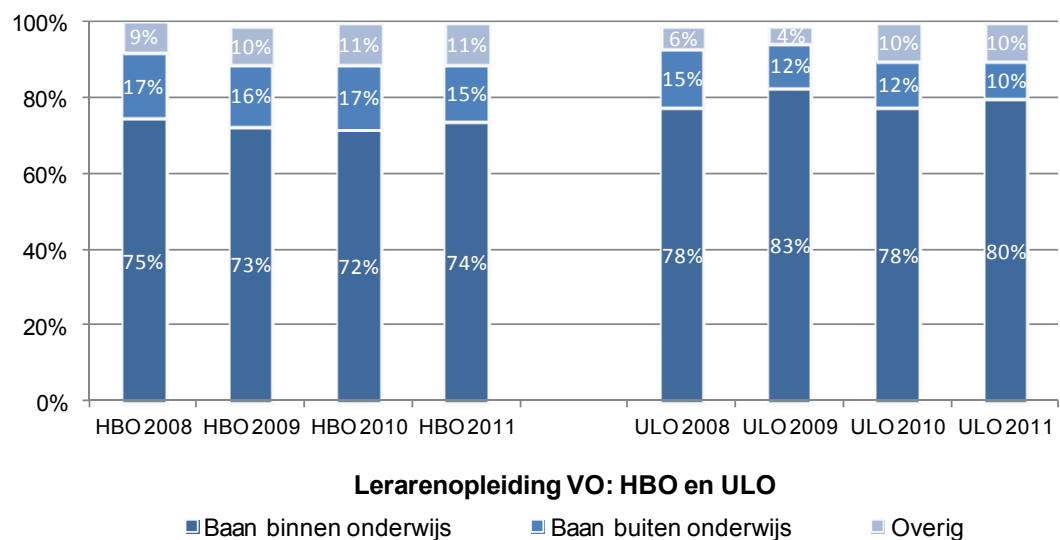
* De groep 'overig' bestaat uit mensen die niet of minder dan twaalf uur per week werken.

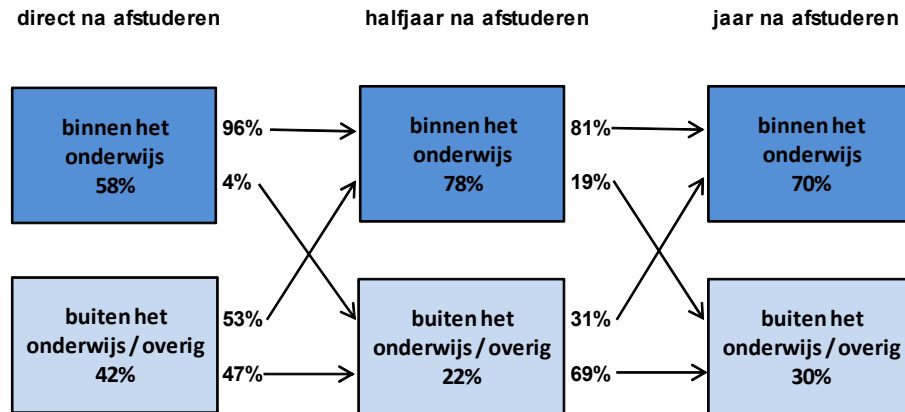
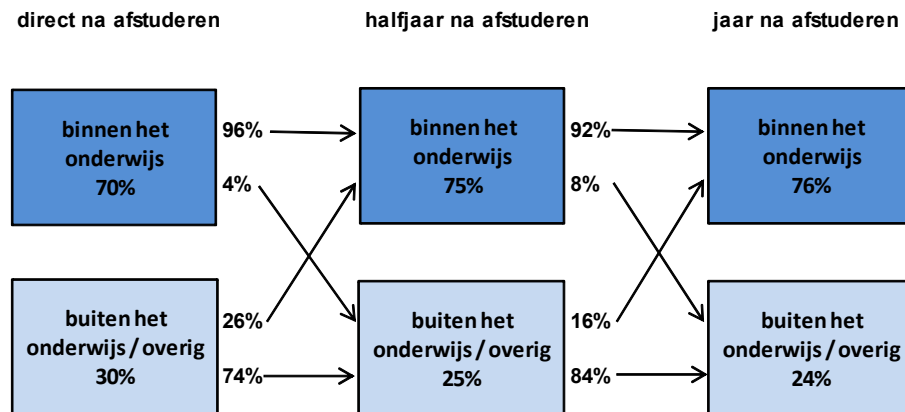
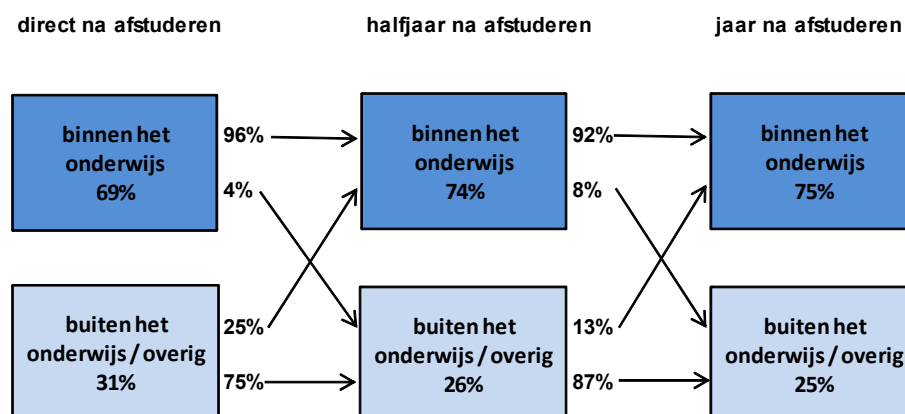
Tabel B2.2 Subverdeling arbeidsmarktpositie pas afgestudeerde leraren binnen de hoofdgroepen - afstudeercohort 2008 t/m 2011, halfjaar na afstuderen

		2008	2009	2010	2011
<i>Groep werkzaam binnen het onderwijs:</i>					
- alleen binnen onderwijs: 12 uur of meer	BaO	83%	77%	73%	67%
	VO	72%	69%	67%	69%
	<i>Totaal</i>	<i>75%</i>	<i>73%</i>	<i>70%</i>	<i>68%</i>
- binnen onderwijs: 12 uur of meer en buiten onderwijs: 12 uur of meer	BaO	2%	3%	3%	4%
	VO	2%	3%	3%	4%
	<i>Totaal</i>	<i>3%</i>	<i>3%</i>	<i>3%</i>	<i>4%</i>
- binnen onderwijs: 12 uur of meer en buiten onderwijs: minder dan 12 uur	BaO	3%	4%	5%	7%
	VO	3%	3%	3%	2%
	<i>Totaal</i>	<i>3%</i>	<i>4%</i>	<i>4%</i>	<i>5%</i>
<i>Groep werkzaam buiten het onderwijs:</i>					
- alleen buiten onderwijs: 12 uur of meer	BaO	4%	5%	6%	5%
	VO	13%	13%	14%	12%
	<i>Totaal</i>	<i>8%</i>	<i>9%</i>	<i>10%</i>	<i>8%</i>
- buiten onderwijs: 12 uur of meer en binnen onderwijs minder dan 12 uur	BaO	1%	1%	1%	2%
	VO	2%	2%	2%	2%
	<i>Totaal</i>	<i>1%</i>	<i>2%</i>	<i>2%</i>	<i>2%</i>

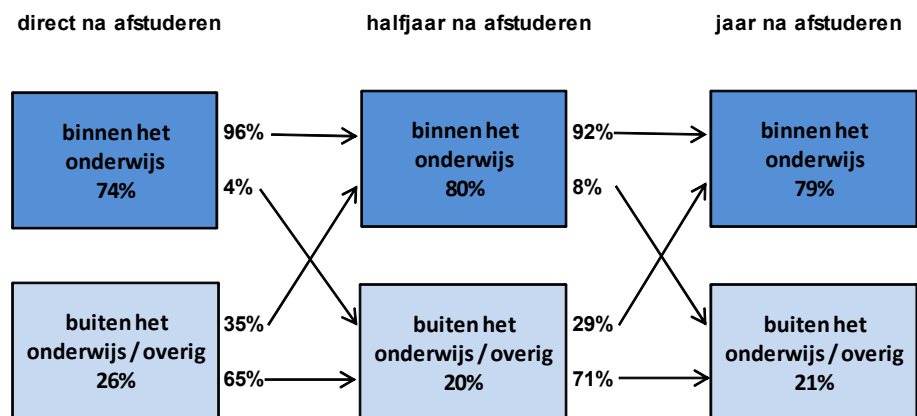
Vervolg tabel B2.2

		2008	2009	2010	2011
<i>Groep 'overig':</i>					
- binnen onderwijs minder dan 12 uur	BaO	1%	3%	6%	5%
	VO	2%	2%	3%	3%
	<i>Totaal</i>	2%	2%	5%	4%
- buiten onderwijs minder dan 12 uur	BaO	0%	1%	0%	1%
	VO	1%	1%	1%	1%
	<i>Totaal</i>	1%	1%	0%	1%
- binnen onderwijs: minder dan 12 uur en buiten onderwijs: minder dan 12 uur	BaO	1%	1%	1%	2%
	VO	0%	0%	0%	1%
	<i>Totaal</i>	1%	1%	1%	1%
- helemaal niet werkzaam	BaO	5%	6%	6%	6%
	VO	5%	7%	7%	6%
	<i>Totaal</i>	6%	6%	6%	6%

Figuur B2.1 Arbeidsmarktpositie pas afgestudeerde leraren, halfjaar na afstuderen

Figuur B2.2 BaO: stromen tussen de groep wel en niet werkend in het onderwijs

Figuur B2.3 VO: stromen tussen de groep wel en niet werkend in het onderwijs

Figuur B2.4 VO-HBO: stromen tussen de groep wel en niet werkend in het onderwijs

Figuur B2.5 VO-ULO: stromen tussen de groep wel en niet werkend in het onderwijs

Tabel B2.3 Binnen het onderwijs: functie pas afgestudeerde leraren

	Halfjaar na afstuderen N=1812		Jaar na afstuderen N=643	
	BaO N=1016	VO N=796	BaO N=303	BaO N=340
Leraar/docent	98%	97%	96%	98%
Andere functies*	2%	3%	4%	2%

* Onder de categorie 'andere functies' vallen onder andere onderwijsassistenten en intern begeleiders.

Tabel B2.4 Binnen het onderwijs: aanstelling pas afgestudeerde leraren in aantal uren

	Halfjaar na afstuderen N=1812		Jaar na afstuderen N=643	
	BaO N=1016	VO N=796	BaO N=303	VO N=340
Voltijd: 36 uur of meer	34%	26%	31%	31%
Deeltijd: 12 tot 36 uur	66%	74%	69%	69%

Tabel B2.5 Binnen het onderwijs: aanstelling pas afgestudeerde leraren naar soort contract

	Halfjaar na afstuderen N=1812		Jaar na afstuderen N=643	
	BaO N=1016	VO N=796	BaO N=303	VO N=340
Vast contract (voor onbepaalde tijd)	7%	51%	22%	70%
Tijdelijk contract	48%	46%	47%	27%
Anders*	45%	3%	31%	2%
Onbekend	0%	-	-	-

* Onder de categorie 'anders' vallen onder andere oproepcontracten en freelancers zonder contract.

Tabel B2.6 Binnen het onderwijs: soort baan pas afgestudeerde leraren (regulier of vervanging)

	Halfjaar na afstuderen N=1812		Jaar na afstuderen N=643	
	BaO N=1016	VO N=796	BaO N=303	VO N=340
Vervult uitsluitend één of meerdere vervangingsbanen	64%	9%	43%	2%
Vervult (ook) reguliere banen	36%	91%	57%	98%

Tabel B2.7 Binnen het onderwijs: aanstelling pas afgestudeerde leraren naar soort contract en soort baan (halfjaar na afstuderen) (N=1808)

Aanstelling		Vervult uitsluitend één of meerdere vervangingsbanen	Vervult (ook) reguliere banen	Totaal
BaO N=1012	Vast contract (voor onbepaalde tijd)	3%	97%	7%
	Tijdelijk contract	44%	55%	48%
	Anders*	93%	7%	46%
VO N=796	Vast contract (voor onbepaalde tijd)	1%	99%	51%
	Tijdelijk contract	14%	86%	46%
	Anders*	63%	37%	3%

* Onder de categorie 'anders' vallen onder andere oproepcontracten en freelancers zonder contract.

Tabel B2.8 Binnen het onderwijs: sector waarin pas afgestudeerde leraren werkzaam zijn (meerdere antwoorden mogelijk)

	Halfjaar na afstuderen N=1812		Jaar na afstuderen N=643	
	BaO N=1016	VO N=796	BaO N=303	VO N=340
Basisonderwijs	91%	3%	87%	2%
Speciaal onderwijs	12%	4%	15%	5%
Vmbo/pro/lwoo	2%	49%	4%	43%
Havo/vwo	0%	49%	1%	50%
Mbo/roc	0%	20%	0%	19%
Hbo/universiteit	0%	3%	0%	5%
Anders*	0%	3%	1%	4%

* Onder de categorie 'anders' valt onder andere volwasseneneducatie.

Tabel B2.9 Werkzaam binnen onderwijs- aantal leerlingen op de school waar men werkzaam is (halfjaar na afstuderen) (N=1668)

(Speciaal) basisonderwijs N=997		Voortgezet (speciaal) onderwijs N=671	
Minder dan 50 leerlingen	1%	Minder dan 300 leerlingen	13%
Tussen de 50 en 99 leerlingen	8%	Tussen de 300 en 999 leerlingen	34%
Tussen de 100 en 199 leerlingen	31%	Tussen de 1000 en 1499 leerlingen	27%
Tussen de 200 en 299 leerlingen	29%	Tussen de 1500 en 2499 leerlingen	17%
Meer dan 300 leerlingen	27%	Meer dan 2500 leerlingen	5%
Weet niet	2%	Weet niet	2%
Onbekend	0%	Onbekend	2%

Kleine onderwijsbanen (minder dan 12 uur werkzaam in onderwijs)

Tabel B2.10 Kleine onderwijsbanen: aanstelling pas afgestudeerde leraren naar soort contract (halfjaar na afstuderen) (N=185)

	BaO N=122	VO N=63
Vast regulier contract (voor onbepaalde tijd)	-	5%
Tijdelijk regulier contract	17%	57%
Anders*	83%	37%
Onbekend	-	2%

* Onder de categorie 'anders' vallen onder andere oproepcontracten en freelancers zonder contract.

Tabel B2.11 Kleine onderwijsbanen: op dit moment op zoek naar een baan (ongeacht wel of niet werkzaam) (halfjaar na afstuderen) (N=185)

	BaO N=122	VO N=63
Ja, alleen binnen het onderwijs	39%	40%
Ja, alleen buiten het onderwijs	2%	3%
Ja, zowel binnen als buiten het onderwijs	17%	27%
Nee	39%	27%
Onbekend	2%	3%

Werkzaam buiten onderwijs

Tabel B2.12 Buiten het onderwijs: aanstelling pas afgestudeerde leraren in aantal uren

	Halfjaar na afstuderen N=242		Jaar na afstuderen N=109	
	BaO N=94	VO N=148	BaO N=37	VO N=72
Voltijd: 36 uur of meer	22%	44%	19%	49%
Deeltijd: 12 tot 36 uur	78%	56%	81%	51%

Tabel B2.13 Buiten het onderwijs: aanstelling pas afgestudeerde leraren naar soort contract

	Halfjaar na afstuderen N=242		Jaar na afstuderen N=109	
	BaO N=94	VO N=146	BaO N=37	VO N=72
Vast contract (voor onbepaalde tijd)	35%	48%	49%	53%
Tijdelijk contract	33%	32%	30%	38%
Anders*	32%	20%	22%	10%

* Onder de categorie 'anders' vallen onder andere uitzendkrachten en freelancers zonder contract.

Overig

Tabel B2.14 Groep 'overig': arbeidsmarktsituatie pas afgestudeerde leraren

	Direct na afstuderen N=527		Halfjaar na afstuderen N=305		Jaar na afstuderen N=131	
	BaO N=370	VO N=157	BaO N=186	VO N=119	BaO N=95	VO N=50
Baan binnen onderwijs van minder dan 12 uur	22%	18%	38%	29%	46%	25%
Baan buiten onderwijs van minder dan 12 uur	15%	13%	8%	8%	11%	8%
Baan binnen het onderwijs van minder dan 12 uur en baan buiten het onderwijs van minder dan 12 uur	8%	4%	12%	8%	4%	-
Helemaal niet werkzaam	55%	65%	42%	56%	39%	67%

Tabel B2.15 (Voornaamste) situatie voor pas afgestudeerde leraren die helemaal niet werkzaam zijn

	Direct na afstuderen N=306		Halfjaar na afstuderen N=146		Jaar na afstuderen N=61	
	BaO N=204	VO N=102	BaO N=79	VO N=67	BaO N=37	VO N=24
Studie	56%	43%	71%	36%	38%	29%
Zorg voor kinderen, huishouden, partner en/of mantelzorg	5%	10%	5%	13%	8%	8%
Onbetaald werk/vrijwilligerswerk	0%	2%	1%	-	8%	-
Sabbatical/periode in het buitenland/wereldreis	8%	5%	9%	7%	3%	-
Werkloosheid	30%	36%	11%	40%	35%	63%
Ziek/arbeidsongeschiktheid	0%	4%	1%	3%	8%	-

Achtergrondkenmerken

Tabel B2.16 Arbeidsmarktpositie pas afgestudeerde leraren naar geslacht (halfjaar na afstuderen) (N=2358)

		Binnen onderwijs	Buiten onderwijs	Overig	N
BaO N=1296	Man	82%	7%	11%	130
	Vrouw	78%	7%	15%	1166
VO N=1063	Man	74%	16%	10%	479
	Vrouw	76%	12%	12%	584

Tabel B2.17 Herkomst pas afgestudeerde leraren (halfjaar na afstuderen) (N=2358)

		Binnen onderwijs	Buiten onderwijs	Overig	N
BaO N=1296	Autochtoon	78%	7%	14%	1224
	Westers allochtoon	83%	6%	12%	52
	Niet-westers allochtoon	70%	10%	20%	20
VO N=1063	Autochtoon	74%	15%	11%	916
	Westers allochtoon	81%	9%	9%	85
	Niet-westers allochtoon	81%	8%	11%	62

Tabel B2.18 Arbeidsmarktpositie pas afgestudeerde leraren naar leeftijd (uitgebreide indeling) (halfjaar na afstuderen) (N=2358)*

		Binnen onderwijs	Buiten onderwijs	Overig	N
BaO N=1296	T/m 22 jaar	76%	5%	19%	478
	23 t/m 25 jaar	80%	8%	12%	489
	26 t/m 30 jaar	80%	9%	11%	150
	31 t/m 35 jaar	85%	10%	5%	40
	36 t/m 40 jaar	79%	8%	13%	52
	41 t/m 45 jaar	77%	11%	13%	47
	46 t/m 50 jaar	81%	6%	13%	31
	51 t/m 55 jaar	89%	11%	-	9
	56 jaar en ouder	-	-	-	-
VO N=1063	T/m 22 jaar	65%	17%	18%	118
	23 t/m 25 jaar	73%	13%	14%	277
	26 t/m 30 jaar	72%	19%	9%	232
	31 t/m 35 jaar	87%	6%	7%	108
	36 t/m 40 jaar	81%	13%	6%	70
	41 t/m 45 jaar	79%	10%	10%	86
	46 t/m 50 jaar	75%	16%	9%	99
	51 t/m 55 jaar	80%	11%	9%	56
56 jaar en ouder	65%	12%	24%	17	

* Bij de lerarenopleiding VO doen zich significante verschillen voor ($p < 0.05$).

Tabel B2.19 Arbeidsmarktpositie pas afgestudeerde leraren naar regio (halfjaar na afstuderen) (N=2359)*

		Binnen onderwijs	Buiten onderwijs	Overig	N
BaO N=1296	Noord	68%	11%	21%	149
	Oost	74%	9%	17%	337
	West	83%	6%	10%	509
	Zuid	79%	6%	15%	301
	<i>Totaal</i>	<i>78%</i>	<i>7%</i>	<i>14%</i>	<i>1296</i>
VO N=1063	Noord	68%	18%	14%	121
	Oost	74%	16%	11%	238
	West	78%	10%	11%	463
	Zuid	73%	17%	10%	241
	<i>Totaal</i>	<i>75%</i>	<i>14%</i>	<i>11%</i>	<i>1063</i>

* Bij de lerarenopleiding BaO doen zich significante verschillen voor ($p < 0.05$).

Tabel B2.20 Arbeidsmarktpositie pas afgestudeerde leraren naar indeling van geclusterde RPA-gebieden (halfjaar na afstuderen) (N= 2359)*

		Binnen onderwijs	Buiten onderwijs	Overig	N
BaO N=1296	Groningen	67%	11%**	22%	82
	Friesland	62%	10%**	29%	42
	Zuid- en Midden-Drenthe/ IJssel en Vecht	75%	11%**	15%	75
	Twente	68%	7%**	25%	44
	Noordwest-Veluwe/Flevoland incl. Almere	84%	2%**	14%**	44
	Stedendriehoek/De Vallei	78%	7%**	15%	81
	IJssel en Rijn/Achterhoek	72%	12%	16%	81
	Nijmegen/Rivierenland	77%	13%**	10%**	48
	Gooi en Vechtstreek/Eemland	64%	12%**	24%**	33
	Utrecht-Midden incl. Utrecht	72%	12%	16%	86
	Noord-Holland-Noord	94%	-	6%**	35
	Zuidelijk Noord-Holland incl. Amsterdam	88%	3%**	9%**	100
	Rijn-Gouwe	85%	6%**	10%**	72
	Haaglanden incl. Den Haag	77%	11%**	11%**	44
	Rijnmond incl. Rotterdam	90%	4%**	7%**	135
	Zeeland	75%	-	25%**	24
	West- en Midden-Brabant	83%	7%**	10%**	81
	Oost-Brabant	78%	7%**	16%	107
	Limburg	80%	4%**	16%	82
	VO N=1063	Groningen	66%	20%	15%**
Friesland		69%	15%**	17%**	48
Zuid- en Midden-Drenthe/ IJssel en Vecht		70%	16%**	14%**	50
Twente		79%	18%**	4%**	28
Noordwest-Veluwe/Flevoland incl. Almere		74%	14%**	11%**	35
Stedendriehoek/De Vallei		83%	12%**	5%**	42
IJssel en Rijn/Achterhoek		60%	26%	13%**	53

Nijmegen/Rivierenland	83%	9%**	9%**	47
Gooi en Vechtstreek/Eemland	82%	9%**	9%**	22
Utrecht-Midden incl. Utrecht	70%	16%	14%	81
Noord-Holland-Noord	84%	9%**	7%**	43
Zuidelijk Noord-Holland incl. Amsterdam	73%	11%	16%	93
Rijn-Gouwe	84%	10%**	5%**	58
Haaglanden incl. Den Haag	75%	9%**	15%	65
Rijnmond incl. Rotterdam	83%	8%**	9%**	101
Zeeland	88%	6%**	6%**	16
West- en Midden-Brabant	71%	14%**	15%	66
Oost-Brabant	75%	16%	9%**	92
Limburg	69%	23%	8%**	62

* Bij de lerarenopleiding BaO doen zich significante verschillen voor ($p < 0.05$).

** N is kleiner dan 10.

Tabel B2.21 Binnen het onderwijs: hoe lang baanzoekend, naar regio (halfjaar na afstuderen) (N=1810)*

		Baan al voor afstuderen	Meteen of binnen 1 maand een baan	1 of 2 maanden gezocht	3 maanden of langer gezocht	N
BaO N=1015	Noord	15%	49%	13%	24%	102
	Oost	25%	42%	12%	21%	250
	West	29%	44%	11%	16%	425
	Zuid	16%	46%	16%	23%	238
	<i>Totaal</i>	23%	45%	13%	19%	1015
VO N=795	Noord	71%	16%	1%	12%	82
	Oost	71%	22%	2%	5%	175
	West	73%	19%	2%	6%	361
	Zuid	67%	21%	3%	9%	177
	<i>Totaal</i>	71%	20%	2%	7%	795

* Bij de lerarenopleiding BaO doen zich significante verschillen voor ($p < 0.05$).

Tabel B2.22 Binnen het onderwijs: moeite huidige baan te vinden naar regio (halfjaar na afstuderen) (N=1812)

		(Vrijwel) geen moeite	Weinig moeite	Veel moeite	Zeer veel moeite	N
BaO N=1016	Noord	23%	50%	20%	8%	102
	Oost	23%	51%	18%	8%	250
	West	25%	48%	21%	7%	425
	Zuid	23%	44%	23%	9%	239
	<i>Totaal</i>	24%	48%	20%	8%	1016
VO N=796	Noord	49%	39%	9%	4%	82
	Oost	49%	41%	9%	1%	175
	West	45%	40%	12%	3%	362
	Zuid	38%	47%	10%	5%	177
	<i>Totaal</i>	45%	41%	11%	3%	796

BIJLAGE 3
Tabellen bij hoofdstuk 3
Voortzetting loopbaan in het onderwijs
Tabel B3.1 Binnen het onderwijs: hoe het werken in het onderwijs bevalt, aangegeven met een rapportcijfer*

	Halfjaar na afstuderen N=1812		Jaar na afstuderen N=643	
	BaO N=1016	VO N=796	BaO N=303	VO N=340
Lager dan een 6	2%	2%	2%	0%
6	7%	8%	5%	5%
7	25%	24%	19%	22%
8	42%	47%	42%	44%
9	19%	15%	20%	16%
10	4%	3%	4%	4%
Onbekend	2%	1%	9%	9%

* Cijfers zijn afgerond.

Tabel B3.2 Binnen het onderwijs: Hoe lang willen pas afgestudeerde leraren nog in het onderwijs blijven werken?

	Halfjaar na afstuderen N=1812		Jaar na afstuderen N=643	
	BaO N=1016	VO N=796	BaO N=303	VO N=340
Tot 5 jaar	7%	8%	8%	11%
5 tot 10 jaar	11%	10%	14%	16%
10 jaar of langer	60%	57%	60%	51%
Weet niet	21%	23%	16%	19%
Onbekend	1%	1%	3%	2%

Tabel B3.3 Binnen het onderwijs: hoe lang willen pas afgestudeerde leraren nog in het onderwijs blijven werken en regio (halfjaar na afstuderen) (N=1997)*

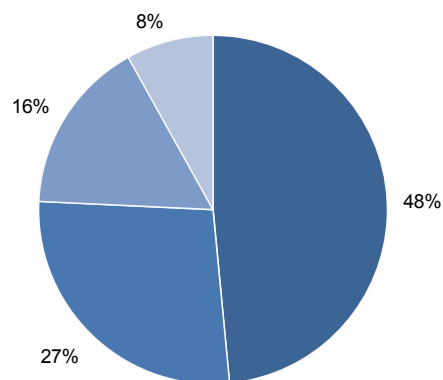
		Tot 10 jaar	10 jaar of langer	Weet niet/ onbekend	N
BaO	Noord	22%	42%	37%	125
	Oost	21%	53%	26%	293
	West	21%	57%	23%	458
	Zuid	14%	65%	22%	262
	<i>Totaal</i>	<i>19%</i>	<i>56%</i>	<i>25%</i>	<i>1138</i>
VO	Noord	20%	54%	26%	92
	Oost	24%	57%	19%	185
	West	31%	51%	18%	391
	Zuid	15%	62%	23%	191
	<i>Totaal</i>	<i>25%</i>	<i>55%</i>	<i>20%</i>	<i>859</i>

* Bij de lerarenopleiding BaO en VO doen zich significante verschillen voor ($p < 0.05$).

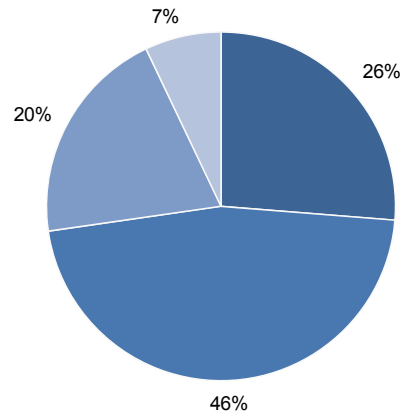
Wens om in het onderwijs te werken

Figuur B3.1 Geen baan in onderwijs: wens om op dit moment (jaar na afstuderen) in het onderwijs te werken (N=168)

BaO (N=73)

■ Ja, zonder meer ■ Ja, maar alleen onder bepaalde voorwaarden ■ Nee ■ Weet niet

VO (N=95)

■ Ja, zonder meer
 ■ Ja, maar alleen onder bepaalde voorwaarden
 ■ Nee
 ■ Weet niet

Tabel B3.4 Geen baan in onderwijs: wens om op dit moment in het onderwijs te werken, naar regio (halfjaar na afstuderen) (N=362)

		Ja, zonder meer	Ja, maar alleen onder bepaalde voorwaarden	Nee	Weet niet	N
BaO	Noord	54%	25%	17%	4%	24
	Oost	48%	36%	14%	2%	44
	West	41%	22%	20%	18%	51
	Zuid	62%	18%	10%	10%	39
	<i>Totaal</i>	<i>50%</i>	<i>25%</i>	<i>15%</i>	<i>9%</i>	<i>158</i>
VO	Noord	41%	38%	10%	10%	29
	Oost	42%	30%	25%	4%	53
	West	38%	47%	11%	4%	72
	Zuid	36%	32%	26%	6%	50
	<i>Totaal</i>	<i>39%</i>	<i>38%</i>	<i>18%</i>	<i>5%</i>	<i>204</i>

Tabel B3.5 Geen baan in onderwijs: voorwaarden waaronder pas afgestudeerde leraren bereid zijn om in het onderwijs te werken bij voldoende aanbod (maximaal 3 antwoorden mogelijk) (halfjaar na afstuderen) (N=117)*

	BaO N=40	VO N=77
Vast contract	50%	43%
Salarisverbetering	40%	21%
Voldoende inwerktijd/begeleiding	20%	30%
Duidelijke afspraken over werkbelasting	23%	29%
Mogelijkheid tot deeltijdbaan	20%	29%
Weinig reistijd	18%	30%
Ruimte voor eigen ontwikkeling	28%	22%
Doorgroeimogelijkheden naar management	13%	16%
Mogelijkheid tot combinatie met huidige baan**	3%	16%
Mogelijkheid tot combinatie met zorg voor kinderen/huishouden en/of studie	15%	9%
Mogelijkheid tot voltijdbaan	23%	4%
Werken naar eigen inzicht	8%	12%
Geen salarisachteruitgang**	5%	5%
Anders***	8%	16%

* Deze vraag is alleen gesteld aan mensen die alleen onder bepaalde voorwaarden in het onderwijs willen werken.

** Deze voorwaarde is niet weergegeven bij de groep 'geen baan'.

*** Onder de categorie 'anders' valt onder andere kleinere klassen.

Tabel B3.6 Bereidheid om te verhuizen voor een baan in het onderwijs (halfjaar na afstuderen) (N=2358)*

		Binnen onderwijs	Buiten onderwijs	Overig	Totaal
Totaal	Ja, ik ben namelijk al verhuisd	4%	-	2%	4%
N=2358	Ja, ik zou hier zeker toe bereid zijn	7%	9%	13%	12%
	Ik zou hier misschien toe bereid zijn	31%	24%	30%	30%
	Nee	48%	57%	44%	49%
	Weet niet	9%	10%	10%	9%
	Onbekend	0%	-	0%	0%

* Bij de lerarenopleiding BaO en VO doen zich significante verschillen voor ($p < 0.05$).

Op zoek naar een (andere) baan

Tabel B3.7 Op zoek naar een baan (ongeacht wel of niet werkzaam) (jaar na afstuderen) (N=883)*

	Binnen onder- wijs N=643	Buiten onder- wijs N=109	Overig N=131	N
Ja, alleen binnen het onderwijs	16%	20%	21%	151
Ja, alleen buiten het onderwijs	1%	5%	7%	22
Ja, zowel binnen als buiten het onderwijs	8%	26%	31%	118
Nee	73%	49%	38%	570
Onbekend	2%	1%	4%	883

* Er doen zich significante verschillen voor ($p < 0.05$).

Tabel B3.8 Op zoek naar (ook) een baan in het onderwijs en verhuisbereidheid voor een baan in het onderwijs (halfjaar na afstuderen) (N=1068)

	BaO N=706	VO N=312
Ja, ik ben namelijk al verhuisd	4%	2%
Ja, ik zou hier zeker toe bereid zijn	11%	13%
Ik zou hier misschien toe bereid zijn	33%	31%
Nee	44%	48%
Weet niet	8%	6%

Tabel B3.9 Reden om (ook) een baan buiten het onderwijs te zoeken (jaar na afstuderen) (meerdere antwoorden mogelijk) (N=140)*

	BaO N=79	VO N=61
Er is geen werk in het onderwijs	73%	38%
Buiten het onderwijs zijn de kansen op werk veel groter	41%	15%
Ik wil graag ervaringen opdoen buiten het onderwijs	18%	33%
Er zijn alleen kleine deeltijdbanen te vinden in het onderwijs	22%	16%
Buiten het onderwijs is het salaris beter	13%	28%
Ik wil niet (meer) in het onderwijs werken	16%	13%
Ik zou te ver moeten reizen voor een baan in het onderwijs	13%	15%
Anders**	16%	28%

* Deze vraag is alleen gesteld aan mensen die (ook) een baan buiten het onderwijs zoeken.

** Onder de categorie 'anders' valt onder andere vanwege de werkdruk in het onderwijs.

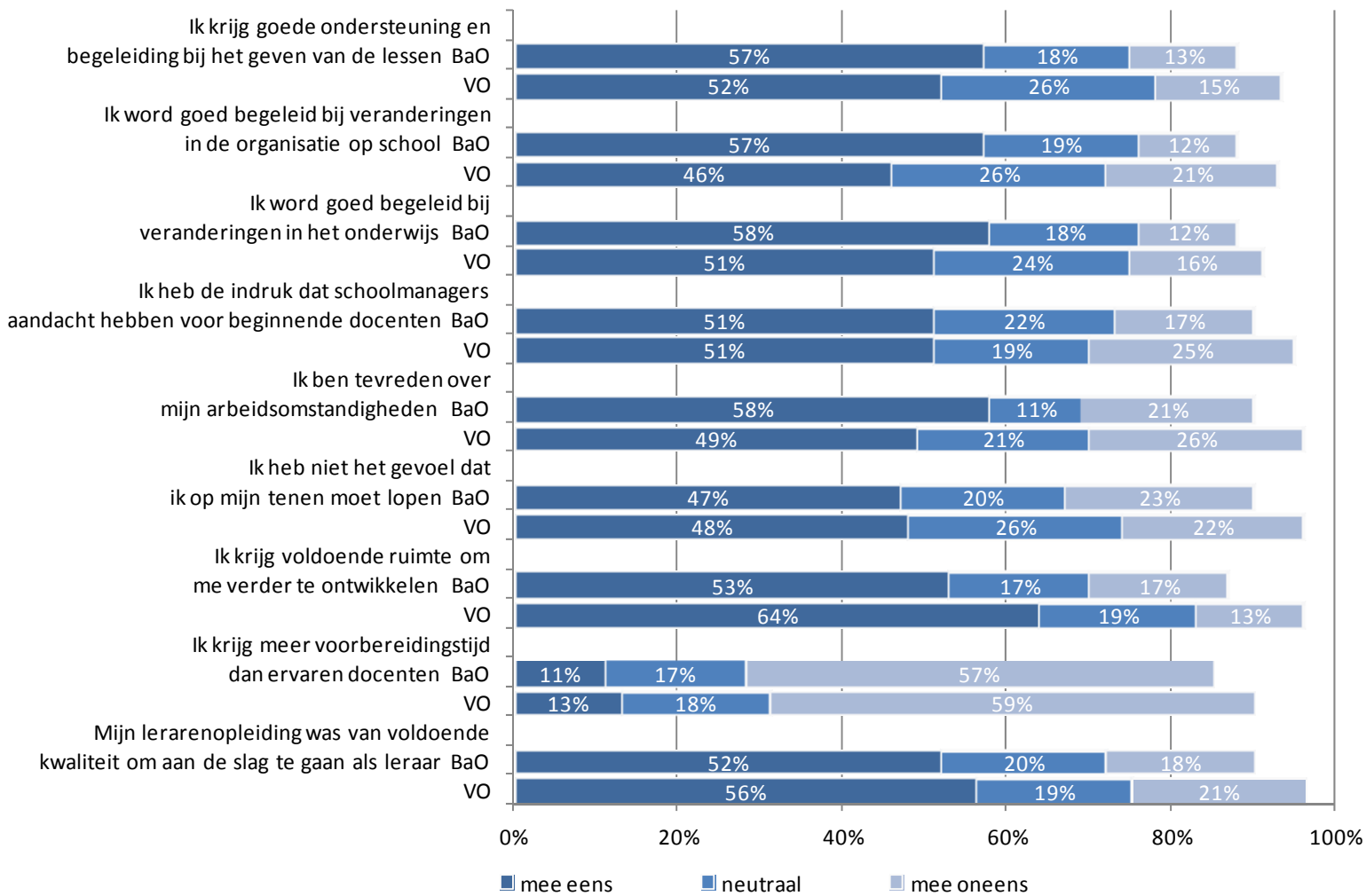
Tabel B3.10 Reden om (ook) een baan buiten het onderwijs te zoeken, naar regio (halfjaar na afstuderen) (N=424)*

		Er is geen (vast) werk in het onderwijs**	Ik zou te ver moeten reizen voor een baan in het onderwijs***
BaO N=219	Noord	85%	4%
	Oost	87%	16%
	West	78%	3%
	Zuid	95%	18%
	<i>Totaal</i>	<i>86%</i>	<i>11%</i>
VO N=205	Noord	46%	15%
	Oost	55%	22%
	West	36%	3%
	Zuid	65%	26%
	<i>Totaal</i>	<i>47%</i>	<i>13%</i>

* Deze vraag is alleen gesteld aan mensen die (ook) een baan buiten het onderwijs zoeken.

** Bij de lerarenopleiding VO doen zich significante verschillen voor ($p < 0.05$).

*** Bij beide lerarenopleidingen doen zich significante verschillen voor ($p < 0.05$).

BIJLAGE 4
Tabellen bij hoofdstuk 4
Werkklimaat algemeen
Figuur B4.1 Stellingen werkklimaat (jaar na afstuderen) (N=643)¹

¹ De categorieën 'niet van toepassing' en 'onbekend' zijn niet opgenomen in de figuren.

Tabel B4.1 Sinds wanneer staan de pas afgestudeerde leraren voor de klas(halfjaar na afstuderen) (N=1812)*

	BaO N=1016	VO N=796
Sinds 2008 of later	99%	79%
Vóór 2008	1%	21%
Onbekend	0%	-

* Het gaat om mensen die voor het eerst een lerarenopleiding hebben afgerond. Stages zijn uitgezonderd.

Begeleiding

Tabel B4.2 Hebben pas afgestudeerde leraren begeleiding gekregen? (halfjaar na afstuderen)

	Cohort 2009 N=1773		Cohort 2010 N=1533		Cohort 2011 N=1631	
	BaO N=1142	VO N=631	BaO N=984	VO N=569	BaO N=1003	VO N=628
Wel begeleiding gekregen	77%	82%	83%	89%	79%	90%
Geen enkele begeleiding gekregen	23%	18%	17%	11%	20%	10%
Onbekend	-	-	-	-	1%	0%

Tabel B4.3 Hebben pas afgestudeerde leraren begeleiding gekregen, naar soort baan (halfjaar na afstuderen) (N=1630)*

		Alleen vervanging	Ook/Alleen regulier	N
BaO N=993	Wel begeleiding gekregen	74%	91%	793
	Geen begeleiding gekregen	26%	9%	200
VO N=625	Wel begeleiding gekregen	79%	91%	563
	Geen begeleiding gekregen	21%	9%	62

* Bij de lerarenopleiding BaO en VO doen zich significante verschillen voor ($p < 0.05$).

Tabel B4.4 Begeleiding naar grootte VO-school (halfjaar na afstuderen) N=530*

	Wel begeleiding gekregen	Geen begeleiding gekregen	N
Minder dan 300 leerlingen	78%	22%	74
Tussen de 300 en 999 leerlingen	94%	6%	192
Tussen de 1000 en 1499 leerlingen	92%	8%	150
Tussen de 1500 en 2499 leerlingen	99%	1%	91
Meer dan 2500 leerlingen	100%	-	23
Totaal	92%	8%	530

* Er doen zich significante verschillen voor ($p < 0.05$).

Tabel B4.5 Begeleiding naar regio (halfjaar na afstuderen) (N=1630)*

		Wel begeleiding gekregen	Geen begeleiding gekregen	N
BaO	Noord	77%	23%	89
	Oost	80%	20%	244
	West	86%	14%	417
	Zuid	70%	30%	234
	Totaal	80%	20%	993
VO	Noord	86%	14%	65
	Oost	90%	10%	134
	West	90%	10%	288
	Zuid	93%	7%	138
	Totaal	90%	19%	625

* Bij de lerarenopleiding BaO doen zich significante verschillen voor ($p < 0.05$).

Tabel B4.6 Hoe lang willen pas afgestudeerde leraren nog in het onderwijs blijven werken, naar gekregen begeleiding (halfjaar na afstuderen) (N=1627)*

		Tot 10 jaar	10 jaar of langer	Weet niet/onbekend	N
BaO	Wel begeleiding gekregen	18%	58%	24%	793
	Geen begeleiding gekregen	19%	56%	25%	200
	Totaal	18%	58%	24%	1002
VO	Wel begeleiding gekregen	24%	57%	19%	563
	Geen begeleiding gekregen	37%	37%	26%	62
	Totaal	25%	55%	20%	625

* Bij de lerarenopleiding VO doen zich significante verschillen voor ($p < 0.05$).

Tabel B4.7 Mate van tevredenheid over begeleidingsprogramma (jaar na afstuderen) (N=643)

	BaO N=303	VO N=340
Zeer tevreden	15%	13%
Tevreden	52%	51%
Neutraal	19%	21%
Ontevreden	8%	9%
Zeer ontevreden	1%	1%
N.v.t.	2%	2%
Onbekend	3%	2%

BIJLAGE 5

Opmerkingen van respondenten

De respondenten hadden aan het einde van de vragenlijst de gelegenheid om een opmerking te plaatsen. Ruim 30 procent heeft dit gedaan. Grofweg konden de opmerkingen worden verdeeld in de volgende onderwerpen:

- aangeven dat ze moeite hebben om een (vaste) baan in het onderwijs te vinden;
- opmerkingen over de vragenlijst;
- aanvullingen op bepaalde vragen om de situatie te verduidelijken;
- opmerkingen over de lerarenopleiding;
- opmerkingen over bezuinigingen;
- opmerkingen over de begeleiding binnen het onderwijs;
- hoe het is om als beginnende leraar aan de slag te gaan (zowel positief als meer negatief over werkdruk en extra taken die erbij komen);
- diverse andere opmerkingen, zoals:
 - "De bezuinigingen zijn aan alle kanten voelbaar in het onderwijs, wat ik een slechte zaak vind. Ik ben super gemotiveerd om in het onderwijs te werken, maar de voorzieningen voor (beginnende) leerkrachten zouden beter mogen zijn."
 - "Het is erg vermoeiend om niet te weten waar je moet gaan vervangen en of je mag vervangen. Eenmaal een vaste vervanging geeft veel rust."
 - "Als deeltijdstudent werd mij aan het begin van mijn opleiding (2007) gemeld, dat als ik na 4 jaar klaar was, de vraag naar leerkrachten voor het basisonderwijs groot zou zijn i.v.m. uittrekkers door behalen pensioengerechtigde leeftijd. Daar merk ik nu helemaal niets van, bovendien werken bezuinigingen en terugloop aantal leerlingen in de hand dat het werkaanbod schaars is."
 - "Ik werk voornamelijk in vmbo-klassen en ik merk dat de opleiding helemaal niet voorbereidt op deze doelgroep. Het is niet altijd makkelijk en de aanpak kan veel meer geleerd worden."
 - "Het onderwijs is leuk en boeiend, maar gezien de werkdruk en grootte van de klassen, met veel zorgleerlingen, niet bevredigend. Dit omdat je niet de tijd en ruimte hebt om de leerlingen te geven wat ze nodig hebben."
 - "Ik besef me dat de begeleiding voor beginnende leraren op scholen veel kan verschillen. Ik ben nu werkzaam op een nieuwe basisschool en daar investeren ze veel tijd in nieuwe leerkrachten, omdat ze die ook nodig hebben om de school tot een goed eindresultaat te leiden."
 - "Ik heb het werken in het onderwijs een 10 gegeven omdat ik het leuk vind om les te geven, dat wil niet zeggen dat ik vind dat het onderwijs een 10 scoort op vlakken als werkdruk en kwaliteit. Ik ben van mening dat daar wel degelijk nog veel gewonnen kan worden."

Analyse CBS-microdata: cohort 2009 en 2010

Inleiding

In de Loopbaanmonitor Onderwijs brengen we de arbeidsmarktpositie van pas afgestudeerde leraren op basis van enquêtegegevens in kaart. Dat heeft als nadeel dat, hoewel de respons in grote mate representatief is, we te maken hebben met een selectie van de gehele populatie. Sinds enkele jaren zijn er bij het Centrum van Beleidsstatistiek (CvB) van het CBS microdata aanwezig waar de arbeidsmarktpositie van *alle* afgestudeerden uit af te leiden is. In de vorige Loopbaanmonitor (Loopbaanmonitor 2010) hebben we voor het eerst analyses gedaan op deze populatiebestanden. Dit hield in dat we afgestudeerden van de lerarenopleidingen opzochten in bestanden van werkenden en uitkeringsgerechtigden. Op basis hiervan konden we bepalen hoe groot het aantal afgestudeerden is dat werkelijk in het onderwijs en buiten het onderwijs is gaan werken, en in hoeverre afgestudeerden niet werken en een uitkering ontvangen.

Destijds hebben we voor cohort 2007 en 2008 de arbeidsmarktpositie op alle drie de peildata bekeken en voor cohort 2009 alleen de eerste peildatum. Voor de laatste twee peildata waren namelijk op dat moment nog geen microdata beschikbaar. Tijdens de uitvoering van deze Loopbaanmonitor zijn nieuwe microdata beschikbaar gekomen. In deze bijlage bespreken we daarom de arbeidsmarktpositie van cohort 2009 en 2010.

Werkwijze

We hebben gebruikgemaakt van een aantal verschillende microdatabestanden van werkenden en uitkeringsgerechtigden, waaruit de baan, baankenmerken en de eventuele uitkering uit af te leiden zijn. De bestanden kennen een aantal beperkingen. Zo is de functie van een werkende niet bekend, waardoor we alleen weten of iemand een functie in het onderwijs bekleedt, maar niet of het ook daadwerkelijk om een leraar gaat.

We hebben gekeken in hoeverre personen uit de cohorten 2000, 2009 en 2010 voorkwamen in de bestanden op de peildatum oktober 2010 en voor cohort 2009 op april 2010. Deze maanden zijn peildata die tijdens de normale Loopbaanmonitor ook gehanteerd worden.

Tabel B6.1 Overzicht cohorten en peildata

Positie en Cohort	Oktober 2010	April 2010	Peilmoment
Cohort 2000	x		10 jaar na afstuderen
Cohort 2009			Halfjaar na afstuderen
Cohort 2009	x	x	1 jaar na afstuderen
Cohort 2010*	x		Direct na afstuderen

* De loon- en uitkeringsbestanden van 2011 zijn nog niet beschikbaar, vandaar dat we voor het cohort 2010 alleen naar het meetmoment 'direct na afstuderen' hebben gekeken.

DUO-IB-Groep heeft de populatiebestanden met de drie cohorten aan het CvB geleverd. Het CvB heeft de gegevens vervolgens versleuteld. Via deze procedure is de geheimhouding van de persoonsgegevens gegarandeerd. Met de sleutelvariabele konden de populatiebestanden gekoppeld worden aan de loon- en uitkeringenbestanden. Op deze manier hebben we de arbeidsmarktpositie voor alle afgestudeerden in kaart kunnen brengen voor meerdere meetmomenten.

In deze notitie spreken we, net als in het enquêteonderzoek, van drie verschillende groepen, namelijk:

1. werkzaam binnen het onderwijs;
2. werkzaam buiten het onderwijs;
3. overig.

We hebben bij de analyse geen gebruik gemaakt van microdata met zelfstandigen. Zzp'ers die in het onderwijs werken, zullen hierdoor in de groep 'overig' terechtkomen. Ook ander personeel dat via een andere constructie werkzaam is binnen het onderwijs, zoals uitzendkrachten of gedetacheerden, komen niet in de groep 'werkzaam binnen het onderwijs' terecht. Binnen de microdata is overigens wel vast te stellen of iemand via een uitzendbureau werkt. Het is echter niet bekend in welke sector iemand dan werkt. Hierdoor vallen uitzendkrachten die via een uitzendbureau werken, onder de groep 'werkzaam buiten het onderwijs'. Wij verwachten dat het aandeel van beide groepen dat wel binnen het onderwijs werkt, klein is.

Arbeidsmarktpositie volgens CBS-microdata

Door de vorige en de huidige CBS-analyses hebben we bij elkaar een grote schat aan data verzameld. Aangezien we cijfers van de gehele populatie kunnen presenteren dankzij de microdata van het CBS, kunnen we de exacte arbeidsmarktpositie presenteren en is het geen steekproef meer. In tabel B6.2 staat de arbeidsmarktpositie van cohort 2008, 2009 en 2010 op de verschillende peildata weergegeven.¹

¹ We hebben cohort 2007 buiten beschouwing gelaten, aangezien de populatie daar op een iets andere wijze was samengesteld dan bij de latere cohorten.

Gemiddeld kunnen we zeggen dat direct na afstuderen 65 tot 70 procent binnen het onderwijs werkt. Een halfjaar na afstuderen is dit net boven de 75 procent en een jaar na afstuderen net onder de 75 procent. Vooral tussen het jaar 2008 en 2009 zien we een afname van het percentage pas afgestudeerde leraren dat in het onderwijs werkt, met name bij de afgestudeerden van de lerarenopleiding BaO. Deze laatste groep heeft vaker een kleine baan of geen baan in vergelijking met het jaar daarvoor. Zo'n 16 procent heeft een baan buiten het onderwijs. Deze mensen zijn bevoegd om les te geven, maar hebben bewust of in meer of mindere mate noodzakelijk gekozen voor een baan buiten het onderwijs.

Tabel B6.2 Ontwikkeling arbeidsmarktpositie afstudeercohort 2008, 2009 en 2010 (volgens CBS-microdata)

		Direct na afstuderen			Halfjaar na afstuderen		1 jaar na afstuderen	
		2008	2009	2010	2008	2009	2008	2009
Baan binnen het onderwijs	BaO	72%	67%	68%	80%	81%	77%	78%
	VO	66%	65%	63%	68%	66%	69%	66%
	<i>Totaal</i>	70%	66%	65%	76%	75%	74%	73%
Baan buiten het onderwijs	BaO	14%	14%	15%	10%	10%	11%	12%
	VO	22%	22%	22%	22%	22%	21%	22%
	<i>Totaal</i>	17%	17%	18%	14%	15%	15%	16%
Overig	BaO	14%	19%	17%	10%	9%	12%	10%
	VO	12%	13%	15%	10%	12%	10%	12%
	<i>Totaal</i>	13%	17%	17%	10%	10%	11%	11%

Resultaten afstudeercohort 2009, een halfjaar en een jaar na afstuderen
Resultaten afstudeercohort 2010, direct na afstuderen

Voor beide cohorten maken we een vergelijking met de gegevens van de CBS-microdata op dezelfde meetmomenten, namelijk april en oktober 2010. In tabel B6.3 maken we een onderscheid naar de lerarenopleiding BaO en de lerarenopleiding VO, die verdeeld is in de HBO-lerarenopleidingen en de Universitaire lerarenopleidingen (ULO).

Afgestudeerden van de HBO-lerarenopleiding werken vaker buiten het onderwijs, in vergelijking tot de andere twee niveaus van de lerarenopleidingen.

Bij vergelijking van de resultaten volgens de enquête en volgens de CBS-microdata zien we bij het meetmoment een halfjaar na afstuderen dat de groep die binnen het onderwijs werkt, iets vaker heeft gereageerd. Bij de analyses die we vorig jaar hebben uitgevoerd, hebben we dit verschil ook al gezien. Binnen de groep 'overig' doen de afgestudeerden van de

lerarenopleiding BaO vaker mee aan de enquête. Dit kan wellicht verklaard worden doordat deze afgestudeerden graag via de enquête kenbaar willen maken dat ze geen baan binnen het onderwijs konden vinden. Dit werd namelijk onder deze groep ook vaak opgemerkt aan het einde van de enquête. Daarnaast hebben de leden van de groep 'overig' natuurlijk ook wat meer tijd om een enquête in te vullen.

Tabel B6.3 Arbeidsmarktpositie - afstudeercohort 2009, halfjaar en jaar na afstuderen en afstudeercohort 2010, direct na afstuderen (volgens enquête en CBS-microdata)

		Cohort 2009 Halfjaar na afstuderen		Cohort 2009 Jaar na afstuderen		Cohort 2010 Jaar na afstuderen	
		Enquête	CBS	Enquête	CBS	Enquête	CBS
Baan binnen het onder wijs	BaO	83%	81%	77%	78%	66%	68%
	VO - HBO	74%	64%	69%	65%	66%	61%
	VO - ULO	83%	78%	80%	75%	77%	74%
	<i>Totaal</i>	<i>80%</i>	<i>75%</i>	<i>74%</i>	<i>74%</i>	<i>67%</i>	<i>65%</i>
Baan buiten het onder wijs	BaO	7%	10%	10%	12%	11%	15%
	VO - HBO	16%	24%	20%	23%	19%	23%
	VO - ULO	12%	13%	16%	14%	9%	13%
	<i>Totaal</i>	<i>10%</i>	<i>15%</i>	<i>14%</i>	<i>16%</i>	<i>14%</i>	<i>18%</i>
Overig	BaO	10%	9%	13%	10%	23%	17%
	VO - HBO	10%	12%	11%	12%	15%	16%
	VO - ULO	5%	9%	4%	11%	15%	12%
	<i>Totaal</i>	<i>10%</i>	<i>10%</i>	<i>12%</i>	<i>11%</i>	<i>19%</i>	<i>17%</i>

In de onderstaande tekst richten we ons, net zoals in de hoofdtekst van het rapport, op het meetmoment een halfjaar na afstuderen van cohort 2009.

Van afgestudeerden van de lerarenopleiding BaO die buiten het onderwijs werken, werkt ruim 15 procent in de kinderopvang. Uitzendbureaus komen op de tweede plek en bij de afgestudeerden van de lerarenopleiding VO op de eerste plek. Werken via een uitzendbureau kan echter alsnog betekenen dat men in het onderwijs werkt, maar dit is niet na te gaan binnen de beschikbare gegevens.

Tabel B6.4 Sectoren van werkenden buiten het onderwijs: 10 meest voorkomende sectoren - afstudeercohort 2009, halfjaar na afstuderen (volgens CBS-microdata)²

	Nr	SBI	CBS
BaO	1	Kinderopvang	16%
	2	Via uitzendbureaus	11%
	3	Huizen/dagverblijven voor verstandelijk gehandicapten en psychiatrische cliënten	4%
	4	Algemeen overheidsbestuur	3%
	5	Overkoepelende organen en samenwerkings- en adviesorganen*	3%
	6	Supermarkten en dergelijke winkels	2%
	7	Overige administratiekantoren	2%
	8	Huizen/dagverblijven voor jeugdzorg	2%
	9	Bedrijfsopleiding en -training	2%
	10	Personenvervoer door de lucht	1%
VO	1	Uitzendbureaus	11%
	2	Algemene ziekenhuizen	4%
	3	Algemeen overheidsbestuur	4%
	4	Huizen/dagverblijven voor jeugdzorg	3%
	5	Huizen voor geestelijke gezondheids- en verslavingszorg	3%
	6	Huizen/dagverblijven voor verstandelijk gehandicapten en psychiatrische cliënten	2%
	7	Bedrijfs- en werkgeversorganisaties	2%
	8	Bedrijfsopleiding en -training	2%
	9	Steunfondsen	2%
	10	Overige belangenbehartiging	2%

* Hieronder vallen onder andere samenwerkingsverbanden en stichtingen.

Binnen de groep 'overig' vallen mensen met een kleine baan (minder dan twaalf uur per week), mensen die een uitkering ontvangen en mensen die helemaal niet werkzaam zijn. Binnen de laatste groep zal ook een groot deel ongewild werkloos zijn.

Afgestudeerden van de lerarenopleiding BaO hebben vaker een kleine baan dan de afgestudeerden van de lerarenopleiding VO; afgestudeerden van de lerarenopleiding VO hebben vaker een uitkering of werken niet. Qua uitkeringen is de groep die in de WW zit het grootst, gevolgd door de bijstand en degenen met een arbeidsongeschiktheidsuitkering. Aangezien het een kleine groep betreft, kunnen we hier geen verdere uitspraken over doen.

² Codering economische activiteit volgens SBI 2009.

Tabel B6.5 Verdeling binnen de groep 'overig' - afgestudeercohort 2009, halfjaar en jaar na afstuderen (volgens CBS-microdata)

		Halfjaar na afstuderen	Jaar na afstuderen
		CBS	CBS
Kleine baan	BaO	55%	50%
	VO	40%	34%
	<i>Totaal</i>	<i>48%</i>	<i>43%</i>
Uitkering*	BaO	3%	8%
	VO	9%	12%
	<i>Totaal</i>	<i>6%</i>	<i>10%</i>
Niet werkzaam en geen uitkering	BaO	42%	42%
	VO	51%	54%
	<i>Totaal</i>	<i>46%</i>	<i>47%</i>

* Hieronder vallen WW-, bijstand- of arbeidsongeschiktheidsuitkeringen.

In de onderstaande tabellen geven we de arbeidsmarktpositie naar achtergrondkenmerken weer van de afgestudeerde leraren (een halfjaar na afstuderen). Voor zover dat mogelijk is, worden vergelijkingen gemaakt met de resultaten vanuit de enquête.

Als we letten op het geslacht, zien we amper verschillen tussen de groep die de enquête heeft ingevuld en de totale populatie.

Tabel B6.6 Arbeidsmarktpositie pas afgestudeerde leraren naar geslacht - afgestudeercohort 2009, halfjaar na afstuderen (volgens enquête en CBS-microdata)

		Binnen onderwijs		Buiten onderwijs		Overig	
		Enquête	CBS	Enquête	CBS	Enquête	CBS
BaO	Man	83%	83%	8%	11%	9%	6%
	Vrouw	83%	81%	6%	10%	10%	9%
	<i>Totaal</i>	<i>83%</i>	<i>81%</i>	<i>6%</i>	<i>10%</i>	<i>10%</i>	<i>9%</i>
VO	Man	76%	67%	15%	22%	8%	11%
	Vrouw	74%	65%	16%	23%	10%	13%
	<i>Totaal</i>	<i>75%</i>	<i>66%</i>	<i>16%</i>	<i>22%</i>	<i>9%</i>	<i>12%</i>

De jongste leeftijdsgroep (tot 23 jaar) werkt het minst vaak binnen het onderwijs en heeft vaker een kleine baan of geen baan. Een deel van deze groep zal waarschijnlijk nog werkzoekend zijn.

Afgestudeerden van de lerarenopleiding BaO die binnen het onderwijs werken en tussen de 26 en 30 jaar oud zijn, reageren vaker op de enquête dan de andere leeftijdsgroepen. Bij de lerarenopleiding VO zien we bij de jongste twee leeftijdsgroepen de grootste verschillen tussen de responsgroep en de totale

populatie. De groep die binnen deze leeftijdsgroep in het onderwijs werkt, respondeert vaker en de groep die buiten het onderwijs werkt en de groep 'overig' minder vaak. Dit zagen we ook bij de eerdere CBS-analyses.

Tabel B6.7 Arbeidsmarktpositie pas afgestudeerde leraren naar leeftijd - afstudeercohort 2009, halfjaar na afstuderen (volgens enquête en CBS-microdata)

		Binnen onderwijs		Buiten onderwijs		Overig	
		Enquête	CBS	Enquête	CBS	Enquête	CBS
BaO	< 23	82%	78%	4%	7%	14%	15%
	23 t/m 25	85%	83%	5%	8%	11%	9%
	26 t/m 30	84%	79%	12%	15%	4%	6%
	31 t/m 45	83%	81%	11%	14%	5%	5%
	> 45	80%	82%	13%	11%	7%	7%
	<i>Totaal</i>	<i>83%</i>	<i>81%</i>	<i>6%</i>	<i>10%</i>	<i>10%</i>	<i>9%</i>
VO	< 23	71%	52%	10%	21%	19%	27%
	23 t/m 25	72%	61%	15%	22%	13%	16%
	26 t/m 30	73%	65%	20%	24%	7%	11%
	31 t/m 45	82%	74%	14%	20%	4%	6%
	> 45	74%	67%	18%	22%	8%	11%
	<i>Totaal</i>	<i>75%</i>	<i>66%</i>	<i>16%</i>	<i>22%</i>	<i>9%</i>	<i>12%</i>

Afgestudeerden van de lerarenopleiding BaO binnen de groep 'overig' reageren iets vaker op de enquête. Bij degenen die in het noorden wonen, zien we dat zij op beide meetmomenten veel vaker responderen in vergelijking met de andere regio's binnen de groep 'overig'. Vermoedelijk komt dit doordat deze groep meer moeite heeft om een baan te vinden dan degenen die elders wonen.

Tabel B6.8 Arbeidsmarktpositie pas afgestudeerde leraren naar regio - afstudeercohort 2009, halfjaar na afstuderen (volgens enquête en CBS-microdata)

		Binnen onderwijs		Buiten onderwijs		Overig	
		Enquête	CBS	Enquête	CBS	Enquête	CBS
BaO	Noord	72%	73%	9%	14%	19%	13%
	Oost	83%	78%	5%	11%	12%	11%
	West	85%	83%	8%	9%	8%	7%
	Zuid	87%	82%	3%	9%	10%	8%
	<i>Totaal</i>	<i>83%</i>	<i>81%</i>	<i>6%</i>	<i>10%</i>	<i>10%</i>	<i>9%</i>
VO	Noord	68%	59%	18%	27%	13%	14%
	Oost	74%	63%	13%	24%	13%	13%
	West	77%	69%	16%	20%	7%	11%
	Zuid	76%	67%	17%	23%	7%	10%
	<i>Totaal</i>	<i>75%</i>	<i>66%</i>	<i>16%</i>	<i>22%</i>	<i>9%</i>	<i>12%</i>

Bij beide meetmomenten zien we dat afgestudeerden in de richting Grieks & Latijn en scheikunde het vaakst binnen het onderwijs werken. Degenen met een lerarenopleiding in de zorgvakken, godsdienst, de vmbo (bouw)technische vakken en de ICT-vakken werken het vaakst buiten het onderwijs. Bij vakken met relatief veel onbevoegde leraren, zoals de technische vakken, verliest de onderwijssector dus meteen al veel bevoegde leraren.

Het aantal afgestudeerden per vak varieert behoorlijk. We kijken daarom niet naar de verschillen tussen de enquête en de CBS-data op vakniveau.

Tabel B6.9 Arbeidsmarktpositie pas afgestudeerde leraren naar vak - afstudeercohort 2009, halfjaar na afstuderen (volgens enquête en CBS-microdata)

	Binnen onderwijs		Buiten onderwijs		Overig	
	Enquête	CBS	Enquête	CBS	Enquête	CBS
Pabo	83%	81%	6%	10%	10%	9%
Nederlands	89%	82%	3%*	8%	9%*	10%
Engels	84%	77%	5%*	11%	11%*	13%
Duits	91%	85%	6%*	7%*	3%*	9%*
Frans	77%	76%	8%*	6%*	15%*	18%
Spaans	75%*	60%	13%*	23%*	13%*	17%*
Grieks & Latijn	100%*	95%	-	-	-	5%*
Overige talen	78%*	64%	11%*	14%*	11%*	21%*
Economie	89%	76%	7%*	17%	4%*	7%
Wiskunde	88%	82%	8%*	10%	4%*	8%
Natuurkunde	84%	81%	4%*	11%*	12%*	8%*
Scheikunde	100%	89%	-	6%*	-	5%*
Biologie	88%	83%	6%*	8%	6%*	9%
Techniek	90%*	75%	-	17%*	10%*	8%*
Technische vakken, bouwkunde vmbo	66%	59%	30%	36%	4%*	4%*
ICT-vakken	60%*	65%	40%*	35%*	-	-
Aardrijkskunde	71%	72%	20%*	16%	9%*	12%
Geschiedenis	69%	64%	11%*	18%	20%	18%
Maatschappijleer	60%	63%	29%	21%	11%*	16%
Filosofie	100%*	71%	-	-	-	29%*
Godsdienst	80%	41%	15%*	38%	5%*	21%
Lichamelijke opvoeding	65%	53%	16%	31%	18%	16%
Zorgvakken	60%	51%	35%	42%	5%*	8%
Management & Organisatie	100%*	81%	-	13%*	-	6%*
Creatieve vakken	63%*	52%	-	22%*	38%*	26%*
Agrarische vakken vmbo	62%	58%	34%	30%	3%*	12%

* N is kleiner dan 10.

Afgestudeerden in de exacte vakken, waar ook veel vraag naar is, werken het vaakst in het onderwijs. Degenen in de richting techniek werken, zoals we hierboven ook al zagen, het vaakst buiten het onderwijs in vergelijking met andere vakgebieden.

Afgestudeerden van de lerarenopleiding VO in de richting economische vakken en lichamelijke opvoeding die binnen het onderwijs werken, hebben vaker gerespondeerd dan degenen met een andere vakrichting. Afgestudeerden in de richting van culturele/creatieve vakken binnen de groep 'overig' reageren vaker op de enquête dan afgestudeerden in andere vakrichtingen. De groep die afstudeert in de culturele/creatieve sector is echter wel klein.

Tabel B6.10 Arbeidsmarktpositie pas afgestudeerde leraren naar vakgebied lerarenopleiding VO - afstudeercohort 2009, halfjaar na afstuderen (volgens enquête en CBS-microdata)

	Binnen onderwijs		Buiten onderwijs		Overig	
	Enquête	CBS	Enquête	CBS	Enquête	CBS
Talen	86%	79%	5%	9%	9%	12%
Exacte vakken	88%	83%	7%	9%	6%	8%
Technische vakken	67%	61%	28%	32%	4%	7%
Culturele/creatieve vakken	67%	62%	8%	23%	25%	15%
Maatschappijvakken/ godsdienst	69%	63%	17%	20%	13%	17%
Economische vakken	90%	77%	7%	17%	3%	7%
Lichamelijke opvoeding	65%	53%	16%	31%	19%	16%
Verzorgende vakken	60%	51%	35%	41%	5%	8%

Van de afgestudeerden van de lerarenopleiding BaO werkt ruim 85 procent binnen het basisonderwijs. Ruim driekwart van de afgestudeerden van de lerarenopleiding VO werkt binnen het voortgezet onderwijs. Ongeveer twee procent van de afgestudeerden heeft een baan in meerdere sectoren.

We konden binnen de CBS-microdata alleen selecteren op de sector en niet op functie. De sector Universiteit hebben we buiten beschouwing gelaten, omdat het hierbij vaak gaat om niet-lesgevend personeel.

Tabel B6.11 Binnen het onderwijs: sector waarin pas afgestudeerde leraren werkzaam zijn - afstudeercohort 2009, halfjaar en jaar na afstuderen (meerdere antwoorden mogelijk) (volgens CBS-microdata)

	CBS		CBS	
	Halfjaar na afstuderen		Jaar na afstuderen	
	BaO	VO	BaO	VO
Basisonderwijs	88%	8%	86%	7%
Speciaal onderwijs	8%	3%	9%	3%
Vmbo/pro/lwoo/havo/vwo	6%	77%	6%	77%
Mbo/roc	1%	13%	1%	13%
Hbo	0%	2%	0%	2%

Ruim de helft van de afgestudeerden van de lerarenopleiding BaO met een onderwijsbaan werkt op beide meetmomenten voltijds. Bij de afgestudeerden van de lerarenopleiding VO is dit ongeveer een derde.

Net als bij de vorige CBS-analyses, zien we dat afgestudeerden van de lerarenopleiding BaO met een deeltijdbaan vaker reageren op de enquête dan degenen met een voltijdbaan. Voor de de afgestudeerden van de lerarenopleiding VO is er geen verschil.

Tabel B6.12 Binnen het onderwijs: aanstelling pas afgestudeerde leraren in aantal uren - afstudeercohort 2009, halfjaar na afstuderen (volgens enquête en CBS-microdata)

		Enquête	CBS
BaO	Voltijd: 36 uur of meer	44%	54%
	Deeltijd: 12 tot 36 uur	56%	46%
VO	Voltijd: 36 uur of meer	30%	30%
	Deeltijd: 12 tot 36 uur	70%	70%

Samengevat - afstudeercohort 2009 en 2010

Uit de CBS-analyses zien we in grote lijnen ongeveer dezelfde resultaten als uit de enquête naar voren kwamen. Net zoals bij de eerdere CBS-analyse van een jaar geleden zien we ongeveer dezelfde verschillen. De kenmerken van de afgestudeerden hebben amper invloed op de mate van representativiteit. Als er verschillen zijn, is dat met name bij de afgestudeerden van de lerarenopleiding BaO. Bij deze groep zien we dat vooral degenen met een kleine baan of geen baan vaker responderen dan degenen die binnen of buiten het onderwijs werken. Net als bij onze eerdere CBS-analyse in 2011 vonden we een lichte oververtegenwoordiging bij de respons op de enquête van afgestudeerden die binnen het onderwijs werken.

Beide afwijkingen hebben vooral invloed op het totaalplaatje van de arbeidsmarktpositie van pas afgestudeerde leraren. Deze oververtegenwoordiging heeft geen invloed op de andere resultaten die uit de enquête voortvloeien, zoals de mate van begeleiding van beginnende leraren, aangezien dat alleen betrekking heeft op de groep die in het onderwijs werkt.

BIJLAGE 7

Analyse CBS-microdata: cohort 2000, 10 jaar na afstuderen

Inleiding

In de vorige bijlage hebben we laten zien dat het op basis van microdata van CBS mogelijk is om de arbeidsmarktpositie van *alle* afgestudeerde leraren in kaart te brengen en niet alleen van degenen die deelgenomen hebben aan de enquête. We hebben ons in die analyses beperkt tot de cohorten en de peildata die we meegenomen hebben in het enquêteonderzoek, maar het is ook mogelijk om een cohort een langere tijd te volgen. Om die reden hebben we van het cohort 2000 de arbeidsmarktpositie tien jaar later onderzocht (oktober 2010). Voor dit cohort zijn er geen vergelijkbare enquêtegegevens beschikbaar. Het gaat bij dit cohort om hun huidige arbeidsmarktpositie.

De gevolgde werkwijze is identiek aan die besproken in bijlage 6. Om te bepalen wie in het jaar 2000 is afgestudeerd, heeft DUO op ons verzoek een populatiebestand aan het Centrum voor Beleidsstatistiek (CvB) geleverd. Het CvB heeft dit bestand vervolgens versleuteld, waardoor wij dit konden koppelen aan alle loon- en uitkeringsbestanden.

Arbeidsmarktpositie 10 jaar na afstuderen

Van degenen die in 2000 aan een lerarenopleiding zijn afgestudeerd, werkt twee derde in 2010 binnen het onderwijs. Het betreft vooral de afgestudeerden van de lerarenopleiding BaO, waarbij 80 procent in het onderwijs werkt. Bij de lerarenopleiding VO is dat slechts iets minder dan de helft. De rest werkt buiten het onderwijs (35%) of werkt niet. Van de afgestudeerden van de universitaire lerarenopleiding werkt bijna twee derde nog in het onderwijs en een vijfde werkt buiten het onderwijs. Het valt daarmee op dat personen die de universitaire lerarenopleiding hebben afgerond, trouwer blijven aan het onderwijs dan personen die de HBO-lerarenopleiding hebben afgerond. Afgestudeerden van de lerarenopleiding BaO binnen de groep 'overig' hebben vaker een kleine baan (27%) dan de afgestudeerden van de lerarenopleiding VO en ULO (samen gemiddeld 9%).

Dat afgestudeerden van de lerarenopleiding BaO meer binnen het onderwijs blijven werken, komt overeen met gegevens uit de Voortgangsrapportage Actieplan Leerkracht 2010.¹ Uit de analyse voor de voortgangsrapportage bleek dat voor het voortgezet onderwijs geldt dat 20 à 25 procent het onderwijs verlaat in de eerste vijf jaar. Binnen het primair onderwijs 14 à 15

¹ Ministerie van OCW, Voortgangsrapportage Actieplan Leerkracht (2010).

procent. De resultaten uit deze analyse laten zien dat na de eerste vijf jaar er nog meer gediplomeerden het onderwijs verlaten. Al moeten we er wel rekening mee houden dat een deel nooit in het onderwijs zal hebben gewerkt en tevens weten we niet het moment waarop ze het onderwijs hebben verlaten. We bekijken tenslotte alleen de arbeidsmarktpositie na tien jaar en niet na vijf jaar.

De CBS-analyse betreft de arbeidsmarktpositie tien jaar na afstuderen. Het aantal leraren dat niet in het onderwijs werkt en/of het onderwijs heeft verlaten, loopt dus op als we het vergelijken met de resultaten uit de Loopbaanmonitor waarbij we de arbeidsmarktpositie na één jaar bekijken.

Tabel B7.1 Arbeidsmarktpositie - afstudeercohort 2000, 10 jaar na afstuderen (volgens CBS-microdata)

	BaO N=4638	VO - HBO N=3464	VO - ULO N=357	Totaal N=8459
Groep werkzaam binnen het onderwijs:	80%	47%	64%	66%
Groep werkzaam buiten het onderwijs:	9%	35%	21%	20%
Groep 'overig':	11%	18%	15%	14%
- <i>kleine baan (<12 uur)</i>	27%	9%	11%	17%
- <i>uitkering*</i>	12%	17%	11%	14%
- <i>helemaal niet werkzaam</i>	61%	74%	78%	69%

* Hieronder vallen WW-, bijstand- of arbeidsongeschiktheidsuitkeringen.

Voor de degenen die buiten het onderwijs werken, hebben we gekeken in welke sector men werkt. Net als bij eerdere cohorten werken afgestudeerden van de lerarenopleiding BaO vooral in de kinderopvang of bij een algemeen overheidsbestuur. De laatstgenoemde staat op nummer één bij de afgestudeerden van de lerarenopleiding VO. In tegenstelling tot de sectoren waar afgestudeerden van de lerarenopleiding BaO werken, wijkt deze lijst bij VO-afgestudeerden wel af van eerdere cohorten.

Tabel B7.2 Sectoren van werkenden buiten het onderwijs: 10 meest voorkomende sectoren² - afstudeercohort 2000, 10 jaar na afstuderen (volgens CBS-microdata) (N=1715)

	Nr	SBI	CBS
BaO	1	Kinderopvang	8%
	2	Algemeen overheidsbestuur	6%
	3	Overkoepelende organen en samenwerkings- en adviesorganen*	5%
	4	Huizen voor geestelijke gezondheids- en verslavingszorg	3%
	5	Huizen/dagverblijven voor verstandelijk gehandicapten en psychiatrische cliënten	3%
	6	Via uitzendbureaus	3%
	7	Huizen/dagverblijven voor jeugdzorg	3%
	8	Bedrijfsopleiding en -training	3%
	9	Ambulante jeugdzorg	2%
	10	Groothandel in overige consumentenartikelen	2%
VO	1	Algemeen overheidsbestuur	10%
	2	Bedrijfsopleiding en -training	3%
	3	Uitzendbureaus	3%
	4	Universitair hoger onderwijs**	3%
	5	Ingenieurs en overig technisch ontwerp en advies	2%
	6	Schadeverzekeringen	2%
	7	Coöperatief georganiseerde banken	2%
	8	Huizen/dagverblijven voor verstandelijke gehandicapten en psychiatrische cliënten	2%
	9	Reclamebureaus	2%
	10	Ontwikkelen, produceren en uitgeven van software	2%

* Hieronder vallen onder andere samenwerkingsverbanden en stichtingen.

** We hebben de sector Universiteit niet meegenomen bij de selectie 'werkzaam binnen het onderwijs'. Dit omdat het bij universiteiten vaak om niet-lesgevend personeel gaat en we niet konden selecteren op functie.

Niet geheel verwonderlijk is het dat vrouwen vaker dan mannen een kleine baan hebben of niet werken. Jonge vrouwen combineren een baan vaker met een gezin dan mannen. De al weinige mannen die de lerarenopleiding BaO hebben gedaan, werken ook nog eens vaker dan de vrouwen buiten het onderwijs.

Tabel B7.3 Arbeidsmarktpositie afgestudeerde leraren naar geslacht - afstudeercohort 2000, 10 jaar na afstuderen (volgens CBS-microdata) (N=8459)

		Binnen onderwijs	Buiten onderwijs	Overig
BaO	Man	80%	14%	6%
	Vrouw	79%	9%	12%
	<i>Totaal</i>	<i>80%</i>	<i>9%</i>	<i>11%</i>
VO	Man	47%	38%	15%
	Vrouw	50%	30%	20%
	<i>Totaal</i>	<i>49%</i>	<i>33%</i>	<i>18%</i>

² Codering economische activiteit volgens SBI 2008.

Aangezien het tien jaar na afstuderen betreft, zijn de meeste mensen in de dertig. Bij de lerarenopleiding BaO zien we dat de jongste leeftijdsgroep het vaakst binnen het onder het onderwijs werkt en de oudste leeftijdsgroep het minst vaak. Aangezien deze groep onder andere bestaat uit gepensioneerden en ouderen die eerder stoppen met werken, ligt dit voor de hand. Vooral de leeftijdsgroepen tot en met 40 jaar van de lerarenopleiding VO werken buiten het onderwijs.

Tabel B7.4 Arbeidsmarktpositie afgestudeerde leraren naar leeftijd - afstudeercohort 2000, 10 jaar na afstuderen (volgens CBS-microdata) (N=8459)

		Binnen onderwijs	Buiten onderwijs	Overig
BaO	28 t/m 35	81%	9%	10%
	36 t/m 40	72%	12%	15%
	41 t/m 45	72%	11%	18%
	46 t/m 50	78%	10%	11%
	51 t/m 55	80%	6%	14%
	> 55	63%	15%	22%
	<i>Totaal</i>	<i>80%</i>	<i>9%</i>	<i>11%</i>
VO	28 t/m 35	47%	38%	15%
	36 t/m 40	45%	34%	22%
	41 t/m 45	59%	23%	18%
	46 t/m 50	57%	23%	20%
	51 t/m 55	70%	20%	10%
	> 55	44%	17%	38%
	<i>Totaal</i>	<i>49%</i>	<i>33%</i>	<i>18%</i>

* Met name voor de groep mensen die niet werkzaam is en geen uitkering ontvangt, is de leeftijd onbekend. Deze mensen komen immers niet voor in de CBS-microdata.

Naar regio zijn er geen opvallende verschillen.

Tabel B7.5 Arbeidsmarktpositie afgestudeerde leraren naar regio - afstudeercohort 2000, 10 jaar na afstuderen (volgens CBS-microdata) (N=8177)

		Binnen onderwijs	Buiten onderwijs	Overig
BaO	Noord	80%	9%	12%
	Oost	79%	10%	11%
	West	80%	9%	10%
	Zuid	85%	9%	6%
	<i>Totaal</i>	<i>81%</i>	<i>10%</i>	<i>10%</i>
VO	Noord	49%	36%	14%
	Oost	56%	32%	12%
	West	49%	34%	16%
	Zuid	50%	36%	14%
	<i>Totaal</i>	<i>51%</i>	<i>35%</i>	<i>15%</i>

Kijkend naar de lerarenopleiding VO, zien we dat degenen met de vakrichting Grieks en Latijn het vaakst binnen het onderwijs werken. Dit zagen we ook al bij de andere cohorten. De afgestudeerden in de richting economie en maatschappijleer werken het vaakst buiten het onderwijs.

De tekortvakken, oftewel vakken waarbij moeilijkheden zijn met het vervullen van vacatures, zijn de basisvakken Wiskunde, Nederlands en Engels. Maar ook de vakken Duits, Natuurkunde en Scheikunde leveren hierbij problemen op.³ Als we deze vakken in tabel B7.6 bekijken, zien we dat bij deze vakken minimaal 26 procent en maximaal 44 procent van de leraren in de groep buiten het onderwijs of de groep 'overig' valt. De omvang van de stille reserve (mensen die wél onderwijsbevoegd zijn, maar op het moment niet in het onderwijs werken) is dus hoog voor de tekortvakken.

Tabel B7.6 Arbeidsmarktpositie afgestudeerde leraren naar vak - afstudeercohort 2000, 10 jaar na afstuderen (volgens CBS-microdata) (N=8459)

	Binnen onderwijs	Buiten onderwijs	Overig	N
Pabo	80%	9%	11%	4638
Nederlands	56%	24%	20%	254
Engels	58%	27%	15%	296
Duits	64%	17%	19%	122
Frans	51%	25%	25%	126
Spaans	11%*	31%	58%	36
Grieks & Latijn	86%	7%*	7%*	14
Overige talen	30%*	20%*	50%	20
Economie	25%	64%	11%	290
Wiskunde	63%	21%	16%	139
Natuurkunde	67%	24%	10%*	63
Scheikunde	74%	17%	9%*	65
Biologie	61%	25%	14%	169
Techniek	66%	17%*	17%*	53
Technische vakken, bouwkunde vmbo	39%	49%	12%	255
Aardrijkskunde	46%	40%	14%	154
Geschiedenis	51%	34%	16%	238
Maatschappijleer	28%	58%	14%	92
Filosofie	67%*	33%*	-	6
Godsdienst	43%	24%	33%	72
Lichamelijke opvoeding	64%	24%	13%	496
Zorgvakken	48%	35%	17%	207
Creatieve vakken	36%	36%	28%	572
Agrarische vakken vmbo	40%	48%	12%	82

* N is kleiner dan 10.

In de volgende tabel staan de lerarenopleidingen VO gegroepeerd per vakgebied. De afgestudeerden binnen het vakgebied Lichamelijke opvoeding

³ Schoolmanagementpanel CAOP, Factsheet Tekortvakken in het voortgezet onderwijs (2012).

en exacte vakken werken het vaakst binnen het onderwijs. Afgestudeerden van economische vakken en technische vakken werken vaker buiten het onderwijs.

Tabel B7.7 Arbeidsmarktpositie afgestudeerde leraren naar vakgebied lerarenopleiding VO - afstudeercohort 2000, 10 jaar na afstuderen (volgens CBS-microdata) (N=3821)

	Binnen onderwijs	Buiten onderwijs	Overig
Talen	55%	24%	21%
Exacte vakken	61%	26%	13%
Technische vakken	43%	43%	14%
Culturele/creatieve vakken	36%	36%	28%
Maatschappijvakken/ godsdienst	45%	38%	17%
Economische vakken	25%	64%	11%
Lichamelijke opvoeding	64%	24%	13%
Verzorgende vakken	48%	35%	17%

Bij de onderwijssector waarin men werkzaam is, zijn er geen opvallende zaken, gezien het soort lerarenopleiding en gezien eerdere cohorten en meetmomenten.

Tabel B7.8 Binnen het onderwijs: sector waarin afgestudeerde leraren werkzaam zijn - afstudeercohort 2000, 10 jaar na afstuderen (meerdere antwoorden mogelijk) (volgens CBS-microdata) (N=5559)

	BaO N=3689	VO N=1870
Basisonderwijs	81%	8%
Speciaal onderwijs	8%	4%
Vmbo/pro/lwoo/havo/vwo	9%	73%
Mbo/roc	2%	11%
Hbo	1%	6%

Ruim een derde van de afstudeerden van de lerarenopleiding VO heeft een voltijd baan. Dit is vergelijkbaar met cohort 2009 en 2010. Bij deze cohorten had ruim de helft van de afstudeerden van de lerarenopleiding BaO een voltijd baan. Bij cohort 2000, tien jaar na afstuderen, zien we echter dat dit percentage op bijna 30 procent ligt. Dit zal met name veroorzaakt worden door vrouwen die in deeltijd werken, wat gezien hun leeftijd en mogelijk bijbehorende gezinssituatie niet verwonderlijk is.

Tabel B7.9 Binnen het onderwijs: aanstelling afgestudeerde leraren in aantal uren - afstudeercohort 2000, 10 jaar na afstuderen (volgens CBS-microdata) (N=5559)

		CBS
BaO	Voltijd: 36 uur of meer	28%
	Deeltijd: 12 tot 36 uur	72%
VO	Voltijd: 36 uur of meer	35%
	Deeltijd: 12 tot 36 uur	65%

Samengevat - cohort 2000 tien jaar na afstuderen

Hiervoor hebben we gekeken wat de arbeidsmarktpositie 10 jaar na afstuderen is van mensen die in 2000 aan een lerarenopleiding zijn afgestudeerd. Met name bij de lerarenopleiding VO zien we dat ongeveer de helft van de afgestudeerde leraren tien jaar na afstuderen niet (meer) in het onderwijs werkt. Er is dus sprake van een grote 'stille reserve'.

Ingaand op de achtergrondkenmerken kunnen we het volgende zeggen:

- Arbeidsmarktpositie/groep: ruim de helft van de afgestudeerden van de lerarenopleiding VO en ruim een derde van de afgestudeerden van de lerarenopleiding ULO werkt niet in het onderwijs. Bij de lerarenopleiding BaO is dit een vijfde.
- Geslacht: mannen werken tien jaar na afstuderen vaker buiten het onderwijs. Vrouwen hebben vaker dan mannen een kleine baan of werken niet.
- Leeftijd: vooral bij de lerarenopleiding VO valt op dat de groep tot 40 jaar het vaakst buiten het onderwijs werkt.
- Regio: weinig verschillen.
- Vak(gebied) VO: afgestudeerden van de lerarenopleiding VO in de economische vakken en technische vakken werken het vaakst buiten het onderwijs.
- Aanstellingsomvang binnen onderwijs: Bijna 30 procent van de afgestudeerden van de lerarenopleiding BaO heeft een voltijd baan. Bij de lerarenopleiding VO blijft het percentage afgestudeerden dat voltijds werkt op 35 procent liggen.

